

ANNALE
Regium
Francorum

ms

BIBLIOTECA DE LOYOLA.

Sala 1

Estante 1

Plúteo 1

12

45-5-9

~~49~~
10

732,2

ANNALES
REGVM FRAN.

CORVUM, PIPINI, CAROLI
Magni & Lodouici: ab Anno 741.
vsq; ad annum 829. Aut. quidem in-
certo, sed docto, Benedictina

Religionis Monacho.

Religionis Monacho.
Ecclesiasticus
 CAROLI COGNOMENTO MA-
 gni, Imperatoris Occidentalis Primi Viti
 & gesta. Autore Eginharo Germa-
 no, ipsius Caroli Alumno.

COLONIAE
Apud Ioannem Birckmannum,
Anno 1561.

*Ha expurg. confor
me al expurg. No.*

*Th. M.
Thomas Alfaro.*

INVICTIS³.
SIMO ET CLEMEN-

TISSIMO ROMAN. IMPE-
ratori Carolo Austro, eius nominis
V. Hispaniarum, Pannoniæ, Dalma-
tiæ, Siciliaq; regi longè potentissi-
mo, HERMANNVS à Nue-
nare sacri Imperij Germa-
nici Comes, perpe-
tuam foelici-
tatem.

Vùm nostro quo
rei literariæ stu-
diosi homines in
genij foelicitate
& dicendi copia
pollentes, quicquid ad philo-
sophiæ cumulum siue diuinæ
siue humanę facere potuit, abû-

A — de per-

4

EPISTOLA

dē persecuti fuerint, visum est mihi aliquando prudentissimū illud Pythagoræ consilium amplectendum esse, quo suis discipulis silentij septennalis rationem proponebat: Idque adeo semper apud me obtinuit, ut per annos aliquot in angulum abditissimum recipere me statuerim, vbi cum Abderita Democrito, quantum mihi per fortunā liceret incognitus delitescerem, sic futurum ratus, vt vel ipsa diuturna meditatio vitæ moderationi cōiuncta, fructum aliquem mihi reponeret: Quid enim in tam celebri hominū frequentia, quibus hæc ætas & hæc natio nunc referta cernitur, nostræ industriæ relictū putabimus? Omnia sunt iam di-

et

DEDICATORIA. 5

et (vt poeta ait) nihilque prætermis- Vergilius, sum, vnde vel augeri vel ornari Respublica possit: Iadudum siquidē per Germaniam pullulantibus passim ingenijs, mira vbertate res literaria propagari cœpit, ita vt non absurdē Horatianum illud Germani de se iactare possint.

Venimus ad summum fortunę, pingimus, atque Horatius.

Psallimus, & luctamur Achillis doctius unctis.

Hæc mihi subinde animo versanti, non potuit non placere taciturnitatis ratio, præsertim quæ hoc tempore non modo non conducent, sed propè necessaria videt, Quippe cū multos obloquendi libertatem sœuiens vindictæ procella per-

A 3 dere

dere conetur, & quod magis dolendum sit, in libera Germania liberas esse linguas nō permittitur, quod in qualibet libera ciuitate permittendū M. Cicero iudicabat. Verūm ex altera parte mecum dissidēs, cogitauī nec sic quidē decorum me seruaturum. Nam faustum illud Imperij tui exordium, quō totus ad alacritatem mundus excitatur, omnem socordiā metumq; reprimīt, ac veluti reluctātem cogit in tam publico orbis spectaculo frōtem deponere, institutoq; Aristippi blandū quoddam & ciuile viuendi genus amplecti: Repentē igitur exemplo Cynici illius Diogenis dolium meū voluere aggrediar, ne in cōmuni omniū occupatiōe intem-

dolium
Diogenis.

tempestiuū otīari videar. Vt tamen aliquam audaciā meā apologiam prætexam, duo sunt inuictissime Cæsar, quæ mihi fiduciam suggerunt tecum per literas loquendi, amor tui, & patriæ gloria, quorum alterum mihi cum optimo quoque cōmune iudico, ita vt id veniam mereri ab omnibus putem, quod nemo non studet facere nisi pessimus: alterum, vt excusatione non egeat, tua innata clementia facilē præstabit, quæ procul dubio tantō vincit cæteras virtutes, quantō tu omnib; maior es. Habes itaq; summā excusationis meæ, qua fretus hoc rude & incultū historiariū opus, tibi qua possum honoris tui præfatione nuncupo, quod

Conradus
Peutinger.
ger.

8

EPISTOLA.

quidem non quasi nostro ingenio partum sit, æstimare debes, cum idipsum è Germanicæ vetustatis penu deprompserim, quale quiddā ante nos ornatissimus vir Conradus Peutinger approbantibus doctissimis hominibus præstitit: Quare mihi Francorū Regū, PIPINI videlicet, CAROLI MAGNI atque LUDOVICI res gestas velut potissimum reuertētes in Germaniam reducere sub tui nominis auspicio liceat: quorum potissimum ope ultra omnes totius Europæ prouincias nostra Germania & aucta & ornata legitur, vt nō minùs Frācis debeat ipsa, quàm Romanis olim Italia, & suis docta Græcia Athenis. Hęc est enim illa inter omnes

DEDICATORIA: 9

nes Germaniæ gentes clarissima, meritoque nominis immortalitate celebranda, quæ Germaniam Germaniæ restituit, cum illa prius tot intestinis claudibus dilaniata, vix sibi ipsi constaret, hinc Gothis, Vuandalis, Hunis, Langobardis, illinc Herulis, Thurcilingis, Saxonibus, Anglis, Nordmannis, Quadis, Burgundionibus, Alemannis, in suam parentem sæuiētibz: Hęc Galliam tripartitam toties à nostris maioribus oppugnatam, tandem omni parte perdomuit, ipsiusque non modicam partem in hanc nationem transplantauit, vt ab alpihus unde Rhenus effunditur usque ad Occiduum oceanum Germanici iuris sit, quod Gallia

Franci
Galliā tri-
partitā sub-
egerunt.

A s prius

Universidad de De

Gallia Cel
tica mu-
tato no-
mine
Francia ap-
pellata.

Franci Ro.
Imperium
expugnâ-
runt.

EPISTOLA

prius Belgica dicebatur: Reliquum autem Galliae de suo nomine Franciam appellari etiam hoc tempore videmus, unde constat Gallorum non tam victores quam extinctores fuisse. Hec denique Rom. Imperium tanto tempore toti terrarum orbi non formidabile solum, sed etiam onerosum, breui tempore contriuit, ipsamque Italiam victore quondam gentium, victoris ferre iugum compulit. Sic Germanorum virtuti cedere coacti sunt Romani, quos neque ferocia Annibalis cum tota Africa, neque potentia Antiochi cum sua Asia, nec Pyrrhus quauis Graeciae esset imperator frangere potuerunt. Quae res fortissimum virum non latuit, Fredericum I. cognomen-

DEDICATORIA. 13

Christi sacratissimam religionem profiteri compulerunt: Hispaniam prius occupatae Sarmacenae, Pannoniae Hunis, Sarmatiam Sclauis, totum Balearicum mare vexatum Mauris, tantum breui tempore subegerunt, ut nescire possis, maior ne felicitas eorum in consequendis ac retinendis, quam fortitudo in expugnandis prouincijs fuerit. Ex hac nimirum gente tanquam ex equo Troiano totius Germaniae nobilitas profiliit: neque enim altius suos auos numerat, vlla insignis familia, cum primum ad Ansgitum maiorem domum veterum est, ibi velut ad anchoram sacram haeretur: Nec nos mouet quorundam stultitia suam originem ad Romanos uentur.

Franci
Hi
Pannonia
& Sarmatia
debel-

Omnis to-
tius Ger-
maniae no-
bilitas a
Francis.

stultitia
Germano-
rum. qui
a Rom. sua
nobilita-
tem meti-

14

EPISTOLA.

referentium: qui si scirent nul-
lam in Italia nobilitatem esse,
quam nō Germani eō aduexe-
rint, non haurirent aquam ē ri-
uulis ipso fonte contempto.

Austriæ, Iam satis constat maiores tuos
Burgūdiæ, Austriæ, Burgundiæ, Braban-
Brabatiæ, tiæ Hollandiæque principes, ē
Hollandiæ, Frācorum sanguine fuisse pro-
que princi pagatos: neq; hoc augustum no-
pes à Fran mē tuū fortuitō obuenisse tibi
cis, putaueris, quandoquidem hæ-
reditaria quadā successione id
in te deriuatū scire debes. Sed
ne multis te detineā Inuictis.
Cæsar, hoc breuiter dixisse sat
sit, vix vllū reperiri tā in Ger-
mania q̃ Gallia cœnobiū, qd' il-
lorū munificentia nō fuerit vel
extructum vel ornatū. Huius
itaq; gentis in nostram nationē
præclara

DEDICATORIA.

15

præclara & immortalia benefi-
cia si per obliuionem premi pa-
tiamur, quis ab ingritudinis
crimine nos absolvere poterit?

Dicere solebat magnus vir Eu- Aenilius
menes, satiū esse perire, quā Probus,
ingratum viuere, & nos profe-
ctō ingritudinis nota non ca-
rebimus, si quod in priuatos
homines admittere nefas puta-
tur, in patriam commiserimus.

Accipe igitur iucunda fronte
munus exiguum tuo dedicatū
nomini, quod etiam si te dignū
minimē sciam, nō ideo tamen
à nobis offerendum non fuit:
nam si ad materiam spectes, vix
vlla gaze, vix regum atque ty-
rannorum opes satis fuerint: re-
ctē enim magnus Aristoteles
definiuit amicitia id exposcere,
quod

Aristoteles
les VII l.
Ethicorū.

Chrisan-
ta.

quod 'quis præstare possit,
non quod pro dignitate sit: Et
te quidem inter omnes virtu-
tes, quibus præditū esse cogno-
uimus, nulla æquē decet ac illa
admirabilis animi tui lenitas,
quæ potest vel grauiter delin-
quenti ignoscere: oportet e-
nim te non minùs boni paren-
tis quàm optimi principis spe-
cimen exhibere, quemadmo-
dum apud Xenophontem Chri-
santa quidam testatur, Οπάρ-
χωρ ἄγαθος οὐδὲρ Ἀλέξανδρος
πατρὸς ἄγαθῶ, hoc est, quòd
bonus princeps nihil differt à
bono parente: Hæc enim una
est in principe laus, qua nō po-
test ulla dari præstantior, ideo-
quæ uenix locum apud te mihi
certò polliceor, quā si ego non
mereor

mereor, ille tamen faciliè impe-
trabit CAROLVS MAGNVS,
cuius in gratiam hoc qualecun-
quæ studium nostrum desudat,
dignus ille, qui pro me interce-
dat, dignus, cuius tu vitam &
mores imiteris, quod si feceris,
nunquam sanè te facti pœnitui-
erit: Nam illud præclarū exem-
plar tuum si non vinctes, saltem
æquaueris: longè scælicior futu-
rus C. Cæsare Romanorum po-
tentissimo, qui sibi velut scō-
pum quendam Alexandri Ma-
gni gesta ante oculos constitu-
isse fertur, flagitiosus homo di-
gnū suis actibus exemplar con-
secutus. Tu uero huius viri san-
ctimoniam imitatus, iure opti-
mo CAROLVS MAXIMVS
appellaberis, vt te omnes per
orbem

18 EPIST. DEDICAT.

orbem terrarum & colant &
admirentur. Interim te mente
& corpore valere opto, Deum-
que maximum precor, vt Impe-
rium tuum fausto omine in-
choatum, optimo felicissimo-
que fine concludat. Vale glo-
riosissime & clementissi-
me Imperator. Ex
Colonia, Calen.
Februar.

EIVSDEM

19
EIVSDEM

HERMANNI COMI-
TIS NVENARIi BRE-
*uis narratio, De origine &
sedibus priscorum
Francorum.*

E origine & sedi-
bus Francorū pri-
usquā in gallias e-
ruperint, eorum
qui hactenus eius
gentis historiam
scripserunt, nemo satis fideliter
accurateq; tractasse mihi vide-
tur: Quidam enim antiquiores,
quod seculum illud infelicissi-
mum esset, ad fabulas plerumq;
prolapsi sunt, quoniam delectū
non habebant, nec sine bonarū
lite-

20 DE ORIG. ET SEDIB;

literarum cognitione de rebus
historiæ exactum poterant pro-
ferre iudicium: Fuerunt enim
inter eos, qui à Troiano exci-
dio Francorū deducerent gen-
tem, idq; tam apertè astruētes,
vt etiam regum nomina ascri-
berent, nescio quid Græcanicæ
proprietas subolentia. His o-
mnibus prior ansam dedit Hu-
nibaldus, quem vixisse putant
non multò post Theodosij Im-
peratoris tempora, licet mi-
hi non multum fidei faciat au-
tor tam fabulosus & barbarus,
quem cum multis ex causis tum
vel maximè ob id supposititiū
putauerim, quod Theodosij vel
Gratiani temporibus nondum
adeò degenerauerat in extre-
mam barbariæ Latinus sermo,

vt

FRANCORVM. 21

vt tam abiecto stylo scribere
potuisset: præterea cum (sicut
ipse testatur) tam vehemens
tunc Francorum in Romanos
odium vigeret, vt multis in lo-
cis nè vestigia quidem Ro. re-
linquenda putauerint, quo il-
lorū memoriā extirpare è Ger-
mania atque Gallia possent,
mihi verisimile non videtur,
Hunibaldū ea ipsa lingua gen-
tis suæ historiam tradere volu-
isse, quā tam acriter insectaban-
tur omnes, sed opinor studio-
sum aliquem nonnulla ex Hu-
nibaldo collegisse, eaque suo
more, sine ordine, sine iudicio
sic in volumē redeigisse, quem
admodum nūc apud quosdam
habentur. Quod si quis omni-
nò contendat, hunc ipsum esse

Huni-

22 DE ORIG. ET SEDIB.

Hunibaldum, non fictitiū sed
verum, huic libens concedam,
modò ne me cogat illi fidē face
re in ijs rebus, quæ solent spe
ctatæ eruditionis & doctrinæ
virum expostulare. Non ma
gnoperè enim me illi opponere
nisi Troianos meliores pu
tasset Germanis, & quos Cor.
Tacitus atque Strabo, indige
nas semper fuisse pronunciant,
eos ipse Asiaticos origine face
ret, sed quàm hoc sine omni iu
dicio facere aggressus sit, alij
mecum iudicent. Nam si Tro
ianum bellum fuisse aliquando
(quod pulcherrimis rationibus
negat Dion Prusensis, sacra Ae
giptiorum fultus historia) pu
tandum est, certè non facilè per
suadebit mihi Hunibaldus, tan
tum

FRANCORVM. 23

tum hominum numerum sub
tam famoso duce furtim abse
dere potuisse, cuius rei nullus
Græcorum scriptor mentionē
faciendam censuisset. Neque e
nim tanto hominum numero
in Italiam Aeneas & Antenor
profugisse leguntur, quāto Pri
amum Iuniorem Hunibaldus
ad Scythiam venisse cōtendit.
Tamen horum fugā Dares non
tacuit, quem nonnulli militasse
eo bello putant, & omnes Græ
corum historiæ testantur hos
solos expugnatae urbis reliqui
as fuisse, qui in ipso Græcorum
insultu fuga salutem quæsiue
rint, postmodumque alter Ve
netiam, alter Latium inuase
rint. At Priami illius Iunioris
nullus vnquam veterū memi
nit,

24 DE ORIG. ET SEDI.

nit, eoq; magis admirari cogor
eos, quibus pro miraculo est
Hunibaldus iste, quasi confin-
gere regum nomina opus sit la-
boriosum, præsertim vbi earum
rerû, quas scribit, præter ipsum
nemo meminerit historicus. Iã
vide, quam fidẽ mereatur, quod
ait Francorum populum profu-
gum venisse ad Scythiam, ibiq;
ciuitatem construxisse nomine
Sicambriam. Quis huius vnquã
ciuitatis autor meminit? An nõ
tam facilẽ nouam urbem con-
fingere sola sua autoritate po-
tuit, quàm ridiculẽ nouam gẽ-
tẽ à Troiano deduxit excidio?
Nam eos parũ admodũ curo,
qui ipsum sequuti sunt, nempe
Gregorium Turonensem Epi-
scopum, & Reginonem atque
Sigi-

FRANCORVM. 25

Sigibertum Gallum. Mihi non
probatum aliam esse Sicambri-
am, quàm illam celebrem Ger-
maniæ prouinciam inter Bu-
sacteros paruos & Bructeros
Langobardosque, autoribus
Ptolemæo, Cornelioque Taci-
to constitutam, vbi etiam Ab-
bas Spanheimensis putat habi-
tasse Francos, & id ipsum mihi
à ratione non videtur alienum:
primò, quòd vicini fuerint Gal-
lis, cum illis enim perpetuò bel-
la gessisse traduntur, quemad-
modum & ipsorum testantur
annales: At quĩ poterant sem-
per bella gerere nisi cum vici-
nis, vt pote quos tantũ Rhe-
nus fluuius separaret, ab altera
enim parte vel Bataui, vel Ebu-
rones, vel Menapij, vel Vbij
B erant,

26 DE ORIG. ET SEDI.

erant, quos omnes vicisse Frācos constat, priusquam in Celticam & Lugdunensem mouerent. Iam de Sicambriis constat, quāto in Gallos odio flagrauerit semper ea gēs, adēd vt Octavianus claudere Iani portas nō posset, nisi prius traductis in ceteriorem Rheni ripam aliquot Sicambrorum millibus, autor est Suetonius Tranquillus. Taceo nunc, quod de Francis Hunibaldus scripsit, comā vsos, capillitijque magnam habuisse curam, ideoque deuictis Gallis in signum seruitutis comam tondisse, vt victores à victis eō facilius dinoscerentur. Hæc etiam Sicambriis optimē quadrāt, de quibus initio Epigrammatum Martialis, Crinibus in nodum

FRANCORVM 27

dum tortis venere Sicambri: & calamistro ad ornandam comam vsos nonnulli Romani scriptores tradiderunt: nullæ enim aliæ Germaniæ gentes sic à coma predicantur, vt Sueui & Sicambri. Porro quod postea nomen mutauerint, id aliquo euentu factum esse potest, vt quotidie fieri videmus. Qui enim nunc Leodienses, olim Eburones fuerunt, Colonienfes Vbij: Sic Austria nunc appellatur, quæ olim Pannoniæ pars erat: sic Alsatia dicitur, quæ olim Alemaniam, sic occidentale vulgò Lotharijque regnum dicitur, nobilis illa Belgicæ pars ab Argentorato vsque ad Treuiros protensa, idque tantummodo ob partitū Francorū in tres

28 DE ORIG. ET SEDI.

partes regnum, quarum postrema atque minor Lothario Cæsari obuenerat: Vuestfalia nunc dicitur, quæ Saxonia olim fuit: quæ breuiter in medium attulisse sufficiat, ut nulli mirum uideatur, si mutato nomine qui antè Sicambri dicebantur, postea Franci appellari potuerint. Siue enim Franci à rege eorum Francone (ut autor est Hunibaldus) siue à libertate, quod Gregorius Turonensis & Sigibertus putant, non multum ad rem nostram facit. Ex historijs hoc nomē sub Antonini & Probi Imp̃p. tempora agnitum reperio. Trebellius Pollio in uita Probi Cæsaris, testes, inquit, sunt Franci in inuijs siti paludibus: & sæpe cum Germanorum

enume-

FRANCORVM. 29

enumerat gentes, interserit & Francos. Paludes autem esse nemini ambiguum est ea in parte Germaniæ, quam nos Sicābriam olim dictam credimus, uidelicet, ubi nunc Zutphania urbs sita est, & non longè ab Asciburgo, quam Embricam quidam vocari putant, ingens & famosa palus. versus Vuestfalos protenditur. Præterea ubi Frisij occidentales, hodie Monasterienses & Traiecteses Geldriensibus & Hollandis contermini sunt, solum ipsum natura paludosum cernitur. Sic etiam intelligi poterit, quid de Francorum sedibus 1. libro Gothico- rum bellorum Procopius scribit, cuius verba, quia planè in Germania Francos ponunt, edo-

B 3 libenti-

30 DE ORIG. ET SEDIB.

libentiùs subscribam, quòd sci
am quosdam hoc pessimè habi-
tutum, qui nostræ gloriæ sem-
per inuiderunt: Describens e-
nim uero situm locorum, ubi
Rhenus in Oceanum Germani-
cū præcipitatur, Hiscè, inquit,
locis paludes sunt non modicæ,
ubi primitùs Germani habita-
bant, gens barbara, nec magni
tunc momenti viri, qui nūc ap-
pellantur Franci, ijs finitimi Ar-
borici erant: hæc Procopius.
Sed quātum ad loci descriptio-
nē, quæ *χωρογραφία* dicitur, at-
tinet, condonandum aliquid
est illis, qui de rebus incogni-
tis atq; remotissi mis scripse-
rūt. Fuit enim Procopius vir e-
questris ordinis, qui apud Iusti-
nianū Cesarē in Græcia milita-
bat.

FRANCORVM.

31

bat. Verissimū est illud Plinij II.
Naturalis historiæ libro dictū,
locorū situs diligentissimè ex-
planari ab ijs, qui inde prodif-
sent. Porro non multū distant
Sicambri ab ostijs Rheni, vt ho-
mo Græcus facillè hallucinari
potuerit: vel certè præter Si-
cābriam, Batauiam atq; Hollan-
diam quoq; inhabitauerūt. De
Arboricis autem quid sibi velit
nō satis intelligo, nisi quod in-
sulæ Arboricæ adiacere di-
cūtur illi prouinciæ, quæ nunc
Hollādia vocat. Idē auctor libro
III. scribit Germanos Galliā de-
bellasse, pmissuq; Iustiniani Cæ-
saris possidendā accepisse, vn-
de, inqt, & Arelatæ nūc habitāt.
Sed de alia Germanorū gēte cre-
di hoc nō potest, cū francos eo

B 4 tem.

32 DE ORIG. ET SEDI-
tēpore tota Gallia potitos con-
flet. Primus enim Francorum
Clodoueus vniuersam Galliam
eiectis Romanis obtinuiffe tra-
ditur. Is vero Martiani Impera-
toris tēporibus regnauit, post
quem Iustinianus imperauit c.
ampliū annorum interuallo, &
à Clodoueo vsque ad CARO-
LVM MAGNVM res Franco-
rū incrementa semper sumpse-
rūt, donec totius ferē Europæ
tenerent imperium. Hos igitur
inclytos Germanos Procopius
notauit, à quibus etiā hoc tem-
pore Imperator Arelatenfis re-
gni titulum retinet. Quos in Si-
cambria olim sedes habuisse, &
vera origine Germanos fuisse
indigenas, non Troianos (vt fa-
bulantur quidam) mea fert opi-
nio

FRANCORVM. 33
nio, quā non parū promouet,
quod Abbas Spāheimēsis ait ha-
beri apud Remos insculpta hæc
verba, quibus B. Remigius Clo-
doueū baptisandū allocut⁹ fue-
rit: Mitis depone colla Sicāber.
Neq; hunibaldus inficiatur, hāc
Frācos inhabitāsse prouinciam,
postquā è Scythia digressi sunt,
annis ante Christū natū nō mi-
nus CCCC. Quare miror ma-
gis eorū Regū nomina, quæ re-
cēset, post aduētū eorū in Ger-
maniā nō reperiri apud Ro. scrī-
ptores, inter quos Strabo Augu-
stī tēpore tres nominat Sicam-
brorū reges, quorū nullus est
in catalogo Hunibaldi. Si quis
aliter sentiat, illi non obnitar;
liberū cuiq; suum esto iudiciū.
Hoc tamē pro mea interim sen-
tentia

24 DE ORI. ET SEDI. FRAN.
tentia adducā, gloriæ cupidita-
te multos olim fuisse inductos,
vt antiquissimam originem suā
facere conarentur. Qui enim a-
lijs meliores videri volunt, hoc
potissimū student, vt cū alijs
nihil habeāt cōmune. Hinc etiā
Saxones, qui semper inter Ger-
manos præcipuum locū habue-
runt, origine se Macedonas glo-
riabantur, hac in re non minūs
ridiculi, quā Frāci. Eamq; ob
causam res strenuè gestas ne-
quaquā cōmuni vocabulo Ger-
maniæ tribuebant, sic suam glo-
riam vilescere rati: hoc enim &
Gothi & Vandali factitauerunt,
vnde paulatim à vulgo creditū
est, eos extra Germaniam fu-
isse, Sed hæc breuiter at-
tingisse sufficiat.

Restat

EX SVIS LEGIBVS TESTI- 35
monia, Francos fuisse Germanos.

Restat, aliqua ex ipsorum
Francorū monumētis af-
ferre testimonia, idq; tanta bre-
uitate aggrediemur, vt tædiū
legentibus nullū afferamus, di-
ligentibus reliqua committen-
tes. Duas Francos habuisse leges
ipsorū autores testantur, Salicā
atq; Ripuariam, quibus nullus
regum ante CAROLVM MA-
GNUM adijcere quicquam ten-
tauit. Eæ cū apud ipsos pluri-
mi semper momēti habitæ sint,
ac in Latinam linguam poster-
ioribus seculis translata reperi-
antur, eò maiorem aduersa-
rijs auctoritatē prestabunt: Ipsa-
rum quoq; penes me exemplar
fuit, ipsius Caroli Magni tēpo-
ribus conscriptū, in quo passim
gentis

B 6

36 FRANCOS OLIM.

gentis vocabula quæ Latinis verbis reddi non potuerūt, vernacula Germanorum lingua exprimuntur, quam rem ex ipsarum legum capitulis probaturum sumus, ut liquidò appareat, nostræ Germaniæ non parvam infligi contumeliam, cum illi sua eripitur gloria, Francorum olim egregijs virtutibus parta. Legis Ripuariæ capitulo XV, ubi loquitur de ijs, qui interfecit hominem cœlāt vel in puteum deiiciunt, exponit sese hoc modo, quod dicitur *ermorden* enim interficere hominem sonat, eo modo quo solent latrones, & est conuitij verbum.

Item passim pro pecunia, qua quis multam soluit aut redimit, Vuer-

FVISSE GERMANOS. 37
V uergelta ponitur, *gelt* enim pecunia est Germanis, & *weren* defendere.

Cap. XXXVIII. ubi enumerat quædam instrumenta armorum: *Spathā* inquit cum *cogilo* pro capulo, & *Helium* pro galea, & *Beinbergas*, pro armis quibus teguntur crura, *Bein* enim crus appellamus.

Item *Fredum* appellat compositionem, qua quis pacem à principe impetrat, *Fridt* pax.

Cap. LXXXIX. hominem forbannitum. i. exilio damnatum, *forbannen* enim est in exilium mittere.

Cap. XC. Grauiorem comitem, qui etiam hodie *grauen* dicuntur.

Multa insuper quæ enumerare
B 7 rare

38 FRANCOS OLIM.

rare opus non puto, de reliquis lector cōiecturam faciat. Quod si quis dicere velit, Ripuariam legem solis Ripuarijs fuisse promulgatam, quæ Francorū quidem socij non de eadem gente erāt, opponam illi Salicam, quę proculdubio antiquissima fuit, secundum quam iudicare solebant Franci.

Cap. primo docet, quomodo sit maniendus, vbi manire pro citare.

Cap. vj. canem Seusum, id est, porcarium, vel doctum ad inuestigandos apros, quod nos *ein Seushundt*/vel *Schwynhündt*.

Cap. vij. Sparuarium pro auc, quem hodie quoque *Sperwer* dicimus.

Scuriā pro horreo. *ein Schür*.

Cap.

FVISSE GERMANOS. 39

Cap. xxiiij. Slusam de farina-rio, pro clausura.

Cap. xxviiij. Schellam de caballo, pro instrumento, quod vulgo campanellam vocāt siue tintinabulum, quo vtūtur equi onerarij, *ein schelle*.

Reffare segetem, pro vellere.

Cap. liij. Rachinburgij dicūtur cōmissarij ad componendas lites instituti. *Rachten* enim cōponere, *Burgen* fideiussores.

Cap. lxj. Durpilum exponit liminare domus. *Durpel*.

Item ex Constitutionibus CAROLIMAGNI ad Salicam legem adiectis, teste quoque EGINHARTO.

Cap. iiij. Feidosum appellat, qui hostis est publicus, *Feed* enim bellum significat.

Her-

40. FRAN. OLIM FVIS. GER.
Herbānus, multa, quæ Domi
no, hoc est, principi debetur.

Scaram pro turma. *Schāt.*

Herbergam pro hospitio.

CLXX. sic scribitur, Qui-
cunque absque licentia prin-
cipis de hoste reuersus fuerit,
quod factum Franci Heresclit
dicunt, volumus, vt antiqua
constitutio. i. capitalis sententia
erga illum puniendum custo-
diatur, ab exercitu, quem *Herē*
vocamus.

Cætera (quæ multa sunt) par-
tim iam vñ abolita, sed adhuc
Germanicam originem testan-
tia, quædam etiam adhuc vul-
gari consuetudine recepta, con-
sultò præterire statui, ne lecto-
rem ad alia iam properantem
detinuisse videar.

ANNALES

ANNALES 41

REGVM FRAN CORVM,
PIPINI, CAROLI, LV-
douici, ab anno post Christū natum
DCCXLI. vsque ad LXXXVIII.
collecti, Per quendam Benedictinæ
religionis Monachum, qui ipsas res
gestas diligenter accurateq; scriptis
commendauit. At illius nomen quia
hactenus nobis exploratum nō fuit,
Lectorem ad Historiæ veritatem re-
mittendum duximus, quæ au-
tori vel incognito fidem
facile impetrabit.

DCCXLI.

O C anno. Carolus Maiores.
Maiores domus
biſt, tres filios hæ- q & quare
redes relinquēs, Ca- sic dicti,
rolomannū ſcilicet, hartum in. Vide Egin-
Pipinum, atq; Griſonem: quorū Gri- principio
ſo, qui cateris minor natu erat, matrē Vite Cæ-
habuit roli.

42 ANNAL. GESTOR.

habuit nomine Suanihildæ, neptim
Odilonis ducis Baioariorum: Hæc il-
lum adeo ad spem totius regni con-
citauit, ut sine dilatione Laudu-
num ciuitatem occuparet, ac bellum
fratribus indiceret. Qui celeriter ex-
ercitu collecto Laudunum obsidētes,
fratrem in deditionē accipiunt, adq̃
ea, quæ post mortem patris à Franco-
rum societate descuerant recipien-
da, animos intendunt: & ut in exter-
na profecturi omnia domi tuta dimit-
terent, Carolomannus Grifonem su-
mens, in nouo castello, quod iuxta Ar-
duennam situm est, custodiri fecit: in
qua custodia usq; ad tempus quo idem
Carolomannus, profectus est, dicitur
permanfisse.

D CCXLII.

Carolo-
mannus &
Pipin, re-

CAROLOmannus & Pipinus re-
gno Francorum potiti, primò
Aqui-

A PIPINO.

43

Aquitanam recipere uolentes, contra gnū Fran-
Hunoldum ipsius prouinciæ ducem corū diui-
dunt,
cum exercitu eandem Aquitanam
ingrediuntur, & capto quodam ca-
stello, cui Lucas nomē est, priusquā
ex prouincia secederent, regnum
quod communiter administrabant,
in loco, qui Vetus Pictauum dicitur
inter se diuiserūt: eodemq; anno post-
quam domum regressi sunt, Carolo-
mannus Alemaniam, quæ ipsa à Frä-
mannus
Alemaniā
vastat,
corum societate defecerat, cum ex-
ercitu ingressus, ferro & igne ua-
stauit.

D CCXLIII.

CAROLOmannus & Pipinus Baioario-
iunctis copijs contra Odilo-
rum exer-
nem ducem Baioariorū profecti sunt: citus cadi-
prelioque commisso exercitum eius-
tur.
fuderūt: Et postquā inde reuersi sunt,
Carolomannus solus in Saxoniam pro-
fectus

44 ANNAL. GESTOR.

fectus est: & castrum quod dicitur
Hochsiburg, & in eo Thederichum
Saxonem illius loci Primarium in de-
ditionem accepit.

DCCXLIIII.

Idem fratres Carolomannus et Pi-
pinus iuncta manu Saxoniam in-
gressi sunt: prædictumq; Thederichū
in deditioem acceperunt.

DCCXLV.

HOC anno Carolomannus id,
quod dudum secum preme-
ditatus est, patefecit fratri suo Pipi-
no, secularem conuersationem se uel-
le dimittere, & habitu monastico
Deo seruire: Propter hoc dimisit ex-
peditioem anni præsentis, ad uota
Carolomanni perficienda, & iter il-
lius disponendum: Nam Romam pro-
ficisci statuerat: & Pipinus uacabat,
dans operam, ut frater suus honorifi-
cè ac-

A PIPINO.

45

cè ac decenter, illò quò desiderabat
perueniret.

DCCXLVI.

Carolomannus Romam profe-
ctus, dimissa seculari gloria manus se-
culari glo-
habitum mutauit, & in monte Sora-
ctuari glo-
cte monasterium in honorem sancti
ria relict
Syluestri edificauit: ubi quondam tē
fit Mona-
pore persecutionis, quæ sub Constan-
chus.
tino facta est, Sanctus Syluester latu-
isse fertur: ibiq; aliquādiu commora-
tus, meliori cōsilio hoc loco dimisso,
ad monasterium S. Benedicti in Sam-
nio prouincia iuxta Casinam arcem
constitutum Deo seruiturus uenit,
ibiq; monasticum habitum suscepit.

DCCXLVII.

Frater Carolomanni & Pipini Grifo ca-
nomine Grifo, Pipino fratri prius fu-
suo subiectus esse nolens, quanquam sit,
sub illo honorificè uiueret, collecta
manu

46 ANNAL. GESTOR.

manu in Saxoniam profugit, collectoque Saxonum exercitu super fluuium Obacro in loco, qui dicitur Horheim, confedit. Pipinus autem, cum exercitu Francorum per Turingiam profectus, contra fratris dolos Saxoniam ingressus est, confeditq; super fluuium Missaham, in loco qui uocatur Schaninge: prælum tamen inter eos non est commissum, sed ex placito discesserunt.

DCCXLVIII.

Grifo Baioariā inuadit.

GRifo Saxonum fidei diffidens, Baioariā petit, & copijs, quæ ad eum de Francia cōfluebant, ipsum ducatum in suam redegit potestatem. Tasilonē et Hiltbrudm in deditiōe accepit, Suuithgerum sibi in auxilium uenientem suscepit. Hæc cum ad Pipinum perlata fuissent, cum maximo exercitu in Baioariam profectus

A PIPINO.

47

fectus est, fratremque suum Grifonem, cum omnibus, qui cum eo uel ad ipsum eō uenerant, cepit. Tasilonem in ducatum restituit: domūque reuersus, Grifonem more XII. comitatibus donauit. Sed illi tali beneficio contentus non erat: nam eodem anno ad Vuaisarium ducē Aquitanie profugit.

DCCXLIX.

BVRchartus Vuirzburgenfis Episcopus & Folradus presbyter Capellanus missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Pontificem de causa regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum regis, sed nullam potestatem regiam habuerunt. Per quos prædictus Pontifex mandauit, melius esse illum regē, apud quē summa potestatis cōsisteret: dataq; auctoritate

Grifo à fratre captus iterū fugit,

Legati Pipini ad Papam,

Pipinus à Romano Pont. Rex Francorū constituitur,

48 ANNAL. GESTOR.

toritate sua, iussit Pipinum Regem constitui.

DCCL.

HOC anno secundum Roman pontificis sanctionem Pipinus rex Francorum appellatus est: & ad huius dignitatem honoris, unctus sacra unctione manu sanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiscopi et Martyris, & more Francorum eleuatus in solium regni in ciuitate Suefiona. Hildericus uerò qui falso regis nomine fungebatur, tonsa capite in monasterium missus est.

Hildericus
lolo noie Fran
coru Rex
in mona
steriu mis
sus.

DCCLIII.

Pipinus
in Saxoes
exercitu
ducit.

HOC anno Pipinus rex cum exercitu magno Saxoniam ingressus est: & quamuis Saxones ei obstina-

A PIPINO.

49

obstinatissime resisterent, pulsati tamen cesserunt: & ipse usque ad locum qui dicitur Rimi, qui est super fluuium Vuiseram accessit. In qua expeditione Hildigarius Archiepiscopus interfectus est, in monte, qui dicitur Viburg Reuertenti uerò regi de Saxonia, nuncium accepit de morte fratris sui Grifonis, & à quo uel qualiter fuisset interfectus. Eodem anno Stephanus papa uenit ad Pipinum Regem, in uilla quæ uocatur Carisiacus, suggerens ei, ut se & Romanam Ecclesiam ab infestationibus Langobardorum defenderet. Venit & Carolomānus frater regis iam monachus factus, iussu Abbatis sui, ut apud fratrem precibus Romani Pontificis obsisteret. Inuitus tamen hoc fecisse putatur: quia nec ille Abbatibus sui iussa contemnere, nec Abbas illius

C

illius

50 ANNAL. GESTOR.

illius præceptis regis Langobardorum, qui ei hoc imperauerat, audebat resistere.

DCCLIII.

Stephanus Papa postquam à rege Pipino ecclesiæ Romanæ defensionis firmitatem accepit, ipsum sacra unctione ad regie dignitatis honorem consecrauit, & cum eo duos filios eius Carolum & Carolomanum: mansitque hyberno tempore in Francia. Eodem anno Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus in Frisia uerbum dei prædicans, à paganis interfectus, martyrio coronatus est.

DCCLV.

Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus martyrio coronatur.

Pipinus Rex inuitante atque suggerente prædicto Romano Pontifice propter crepta Romanæ ecclesiæ per regem Langobardorum dominia Italiam manu ualida ingreditur.

A CAROLO.

51

ditur: resistentibus Langobardis & Pipini expeditione in claustra Italiæ tuentibus, ad ipsas montium angustias, quas clusas uocant, acerrimè pugnatum est: Cedentibusque Langobardis, omnes copie Francorum uiam quamuis difficilem non magno labore superarunt. Haistolfus uero rex Langobardorum manum conferere non ausus, in ciuitate Papiæ à rege Pipino obsessus est: qui antè obsidionem non soluit, quàm firmitatis causa pro restituendis, quæ Ro. ecclesiæ ablata fuerant, obfides XL. recepisset. Datis uero XL. obsidibus, promissisque iureiurando firmatis, ipse quidem in regnum suum regressus est: & Stephanus Papæ cum Folrado presbytero Capellão, et nõ minima Francorũ manu Romã remisit. Carolomã monach⁹ frater regis, qui cū Bertrada regina

Carolo-
mannus
Pipini Re-
gis frater
moritur.

32 ANNAL. GESTOR.

in Vienna ciuitate remansit, pri-
usquam rex de Italia reuerteretur. se-
bre correptus diem obiit. Cuius cor-
pus iussu regis ad monasterium S. Be-
nedicti, in quo monasticum habi-
tum susceperat, relatum est.

DCCLVI.

Hastol-
fus foedi
fragus.

HAistolfus rex Langobardo-
rum, quanquam anno superi-
ore obsides dedisset, & ad reddend-
um ea, quæ Ro. ecclesie abstulerat,
tam se quam optimates suos iureiu-
rando obstrinxisset, nihil promissio-
rum opere compleuit. Propter hoc

Pipinus i-
terum in
Langobar-
dos mouet
exercitum.

Pipinus rex iterum cum exercitu Ita-
liam intrauit, & Hastolfum in Pa-
pia ciuitate se includentem o' sediti-
& obsidione ad impletionem pro-
missorum suorum cōpulit: redditam
que sibi Rauennam & Pentapolim
& omnem hexarchatum ad Rauennam

nam

A PIPINO.

33

nam pertinētem, ad sanctum Petrum
tradidit: atq; ijs peractis, in Galliam
reuersus est. Hailstolfus aut post ab-
scissum eius, cum meditaretur, quo-
modo sua promissa non tam impleret
quam dolose ea, quæ impleta fue-
rant commutaret, in uenatione de
equo suo casu prolapsus est: atque
ex hoc ægritudine contracta, in-
tra paucos dies uiuendi finem fe-
cit. Cui Desiderius, qui comes sta-
buli eius erat, successit in regnum.

DCCLVII.

Constantinus imperator Pipi-
no regi multa misit munera, nus Ime-
inter quæ & organa, quæ ad eum in rator Pipi
Compendio uilla perucenerunt, ubi no mittit
tunc populi sui generalem conuen-
tum habuit. Illuc & Tasilo dux
Baioariorum cum primoribus gentis

Constanti
nus Ime-
rator Pipi
munera,

54 ANNAL. GESTOR.

sue uenit, & more Frācico in manus regis inuassati cum manibus suis, semetipsum commendauit: fidelitatemque tam ipso regi Pipino, quam filiis eius CAROLO & Carolomanno iureiurando super corpus Sancti Dionysij promissit. Sed non solum ibi, uerum etiam super corpus Sancti Martini & sancti Germani, simili sacramento fidem se predictis dominis suis, diebus uitae suae seruaturum est pollicitus. Similiter, omnes primores ac maiores natu Baiuarij, qui cum eo in praesentiam regis peruenerant, fidem se regi & filiis eius seruatuuros in predictis uenerabilibus locis promiserunt.

DCCLVIII.

Pipinus rex cum exercitu Saxoniae aggressus est: & quamuis Saxonibus ualidissime resistentibus & muni

A PIPINO. 55

munitiones suas tuentibus, pulsus prelio propugnatoribus per ipsum, quo patriam defendere conabantur uallum, intrauit: commissisque passim prelijs, plurimam ex ipsis multitudinem caecidit: coegitque, ut promitterent se omnem uoluntatem eius facturos: & singulis annis honoris causa ad generalem conuentum equos CCC. pro munere datuuros. His ita compositis, & more Saxonico ut rata esse deberet, confirmatis, in Galliam sese cum exercitu suo recepit.

DCCLIX.

Natus est Pipino regi filius, quem suo nomine Pipinum uocari uoluit. Sed puer immatura morte praeventus, tertio post natiuitate suam anno decessit. Hoc anno celebravit rex Natalem Domini in Longlare, & Pascha in Iopia: neque

Pipinus
Saxones
vincit,

extraregni sui terminos aliquid iter fecit.

DCCLX.

Pipinus in **G**uaifarius dux Aquitania, cū
Gres, que in sua potestate erant,
qui ablata & ad Ecclesias sub manu Pipini re-
Ecclesijs gis constitutas pertinebant, recto-
nō redde ribus ipsorum uenerabilium locorū
bat, bellū reddere nolisset, ipsumque regem,
mouet, de hisce per legatos suos comme-
morantem audire contemneret, con-
tumacia sua ad suscipiendum con-
gra se bellum concitauit. Nam rex
contractis undique copijs Aquita-
am ingressus, se res Ecclesiarum bel-
lo exacturum pronuntiauit. Cūque
in loco qui Thedoad uocatur posi-
tis castris cōsedisset, Guaifarius bel-
lo certare non ausus, missa ad regem
legatioue spondet se imperata factu-
rum, Ecclesijs sua iura redditurum,
obsides,

obsides, qui imperarentur, daturum.
Dedit etiam duos de primoribus gen-
tis, Adalgarium & Itherium: Et hoc
facto ita contra se commotum regis
animum mitigauit, ut statim bello
desisteret. Nam acceptis obsidibus,
qui ad fidem promissionibus facien-
dam dati sunt, rex bello abstinuit:
domumque reuersus, dimisso exer-
citu, in uilla Carisiaco hyemauit, in
qua & Natalem Domini & Pascha
celebrauit.

DCCLXI.

Guaifarius dux quanquam ob-
sides dedisset, sacramenta
que iurasset, satiùs tamen ratus de il-
lato sibi anno superiore bello ultio-
nem exigere, exercitum suum qui
Francorum possessiones popularetur,
usque ad Cabillonem ciuitatem fecit
accedere. Quod cum Pipino regi
C 5 genera-

Guaifari-
us foedifra-
gus.

Pipinus
Aquitani-
am vastat

58 ANNAL. GESTOR.

generalem conuentum agenti in uilla Duria fuisset nūtiatum, coactis undique auxilijs, cum magno belli apparatu Aquitaniam ingressus, quædam oppida atque castella manu cepit: in quibus præcipua fuere, Burbonis, Cantilla, Claramotis: quædã se uictori ultrò dederunt: maximeq; Auenorum castella, quæ tunc bello premebantur. Rex tamen cuncta, quæ extra munitiones inuenit, ferro & igne deuastans, postquam ad Limouicam oppidum uenit, reuersus est, & in uilla Carisaco hybernis habitis, Natalem Domini ac Pascha celebrauit. In hac expeditione fuit cum rege filius eius primogenitus CAROLVS, ad quem post Patris obitum totius Imperij summa peruenit.

DCCLXII.

Pipinus

A PIPINO.

59

Pipinus rex suscepto à se bello finem imponere cupiens, iterum Aquitanicam prouinciam cum magnis copijs intrat: captisque Biturica ciuitate & castello Toarcis, reuertitur: hyemauitque in uilla Gentiliaco: atque in ea Natalem Domini, ac Paschalis festi solennitatem celebrauit.

DCCLXIII.

Redeunte anni congruo tempore conuentu in Niuernis habito, & contractis undiq; copijs, rex Pipinus Aquitaniam repetit, & omnia, quæ extra munitiones erant, ferro & igne depopulatus, usque ad Cadurciam oppidum accessit: inde cum exercitu integro in Franciã se recepturus, per Limouicam regreditur. De qua expeditione Tasilo Baioariæ dux, aegritudine p dolũ simulata,

C 6 in

Hyems as-
perissima

60 ANNAL GESTOR.

in patriam reuersus est, firmatōque
ad defectionem animo, ad regis aspe-
ctum se ulterius uenturum abiura-
uit. Rex dimisso exercitu, in hyberna
ad hyemandum in uilla Longlare con-
fedit: atque ibi Natalem Domini ac
Pascha celebravit. Facta est autem
hoc tempore tam ualida atque aspe-
ra hyems, ut immanitate frigoris
nulli præteritorum annorum hyemi
uideretur posse conferri.

DCCLXIII.

Rex Pipinus distracto in diuer-
so animo propter duo bella,
Aquitanicum scilicet iam olim susce-
ptum et Baioaricū propter Tasilo-
nis ducis defectionem suscipiendum,
populi sui generalem conuentum ha-
buit in Vuormatia ciuitate: dilataq;
in futurum expeditione, illo anno do-
mi se continuit: hyemauitque in ulla
Carisi

A PIPINO.

61

Carisiaco, atque in ea Natālē Domi-
ni & Sanctum Pascha celebravit. Eo-
dem anno eclypsis solis facta est, Pri-
die non. lun. hora VI.

DCCLXV.

Hoc anno rex Pipinus domi se
continuit, neque propter A-
quitanicum bellum. quamuis nondum
finitum, regni sui terminos egressus
est, sed generalem populi sui conuen-
tū in Attiniaco uilla, hyberna Aqu-
sgrani habuit: ubi & Natalem Do-
mini & Pascha celebravit.

DCCLXVI.

Pipinus rex propter conscien-
dum Aquitanicum bellum, con-
uentu in Aurelianis habito, in Aqu-
taniā profectus, destructum à Guai-
sario Argentomagus castrum repa-
rat: dispositoque & ibi & in Bituri-
ca ciuitate Francorū præsidio regre-
ditur.

62 ANNAL. GESTOR.

ditur: Natalemq; Domini Salmoniaci,
Pascha uerò Gentiliaci celebrauit.

DCCLXVII.

Orta quæ-
stio de S.
Trinitate
& imagi-
nib. Sæcto-
rum in Sy-
nodo exa-
minatur.

ORta quæstione de sancta Tri-
nitate, & de Sanctorum ima-
ginibus, inter Orientalem & Occi-
dentalem Ecclesiam, id est Romanos
& Græcos, rex Pipinus conuentu in
Gentiliaco uilla congregato, Synodiū
de ipsa quæstione habuit: eoq; pera-
cto, ad bellum prædictum conficien-
dum post Natalem Domini in Aquit-
taniā proficisciur: & per Narbo-
nam iter agens. Tolosam aggressus
cepit: Albiensem & Gauuldensem
pagos in deditionem accepit: & Vi-
ennam reuersus, postquam ibi & Pa-
chalis festi sacra peregit, & exerci-
tum à labore refecit, iā propè æstate
confecta, mense Augusto ad reliqui-
as belli profectus est: & Bituricam
ueniens,

A PIPINO.

63

ueniens, conuentum more Francico
in campo egit: indeq; ad Garonnam
fluiuium accedens, castella multa &
petras atque speluncas, in quibus se
hostium manus plurima defendebat,
cepit. Inter quæ præcipua fuere, Sco-
ralia, Torinna, Petrocia. Reuersusq;
Bituricam, exercitum in hyberna di-
misit: ipse ibi moratus Natalem Do-
mini celebrauit. Eo anno Paulus Pa-
pa Romanus defunctus est: cuius rei
nuncius ibi ad regem peruenit.

DCCLXVIII.

REX Pipinus cum primum ad
bellum gerendum tempus con-
gruum esse uideret, euocato undi-
que exercitu, ad Santonicam ciui-
tatem contendit: captoque in iti-
nere Rimistatno, cum ad urbem
prædictam uenisset, mater & soror,
neptēsque Guaisarij ducis ad con-
spectum

Pauli Ro-
Pontificis
mortis,

64 ANNAL. GESTOR.

ſpectum eius adductæ ſunt: Quas cū
piè ſuſceptas ſeruari iuſſiſſet, ad Ga-
ronnam fluium proficiſcitur: ubi ei
Eberuicus cum alia prædicti ducis
Sorore occurrit in loco, qui Montes
uocatur: ſequē & illam regi tradi-
dit. Rebus igitur aliquot proſperè
geſtis, rex reuertitur, & in caſtel-
lo quod dicitur Sels Paſcha celebra-
uit. Aſſumptaque ſecum uxore atque
familia ſua, iterum ad urbem Santo-
nicum uenit: dimiſſaq; ibi uxore ac
familia, cum omnibus copijs ad
perſequendum Guaiſarium ducem a-
nimū intendit, neque prius deſti-
tit, quā & caperet, & rebellan-
tem quoque interficeret. Interfecto
igitur Guaiſario dūce in territorio
Petragorico, conſectioque ut ſibi ui-
debatur Aquitanico bello, Santo-
nas reuerſus eſt: Cumque ibi aliquan-
tum

Pipinus
Guaiſariū
Aquitanię
ducem ca-
ptū inter-
ficat.

A PIPINO.

65

tum temporis moraretur, ægritudi-
ne decubuit: in ipſa tamen ualeitudi-
ne Turonas delatus, apud ſancti Mar-
tini memoriam orauit. Inde cū ad
Pariſios ueniſſet, VIII. CALEN.
OCTOB. diem obiit: cuius cor-
pus in baſilica Beati Dionyſij mar-
tyris humatum eſt. Filij uerò eius
CAROLVS & Carolomannus
conſenſu omnium Francorum reges
creati: & CAROLVS in No-
uomago ciuitate, Carolomannus in
Sueſſiona inſigniæ regni ſuſceperunt:
CAROLVS Aquaſgrani profe-
ctus, ibi Natalē Domini, & in Roto-
mago ciuitate Paſcha celebrauit.

DCCCLXIX.

POſtquam hi duo fratres patri
ſuccedētes regnū inter ſe par-
titi ſunt, Aquitania prouincia, que in
ſortem maioris natu CAROLI regis
ceſſerat, uidit.

Pipinus
Francorū
rex mori-
tur.

Carolus
Magnus
cū fratre
Carolo-
māno re-
gnū di-
ceſſerat, uidit.

66 ANNAL. GESTOR.

cesserat, remanentibus in ea trans-
acti belli reliquijs, conuiuiscere non
potuit: Nam Hunholtus quidam re-
gnum affectans, prouincialium ani-
mos ad noua molienda concitauit.
Contra quem ipse, cui eadem pro-
uincia sorte obuenerat rex CARO-
LVS cum exercitu profectus est.
Sed cum fratris auxilium habere non
posset, qui procerum suorum prauo
consilio, ne id faceret, impediaba-
tur, colloquio tantum cum eo habito,
in loco qui Duasdiues uocatur, fra-
tre in regnum suum remeante, ille E-
golisenam Aquitanie ciuitatem pro-
ficiscitur: & inde undique contra-
ctis copijs, fugientem Hunholtum pro-
sequitur, paululumq; absuit, quin ca-
peret: sed ille notitia locorum, in qui-
bus regis exercitum latere poterat,
liberatus est: dimissaque Aquitania
Vasco-

A CAROLO. 67

Vasconiam petijt, tutum se ibi fore
arbitratus. Erat tunc Vasconum dux
Lupus nomine, cuius fidei se Hunhol-
tus committere non dubitauit. Ad
quem rex missa ocyus legatione, iu-
bet sibi perfugam reddi: idq; ea con-
ditione, ut nisi dicto obediens esset,
sciret se bello Vasconiam ingressu-
rum, neque inde prius digressurum,
quam illius inobedientie sinem im-
poneret Lupus minis regis perterri-
tus, Hunholtum & uxorem eius, sine
cunctatione reddidit, se quoque que-
cunque imperarentur, facturum spo-
pondit. At rex donec legati, quos mi-
serat, reuerterentur, castellum iuxta
Dornoniam fluium nomine Franci-
cum edificat. Reuersis igitur legatis,
reducto perfuga, edificato castello in
regnum suum regreditur: celebrauit-
que Natalem Domini in uilla Du-
ria,

ria, & Pascha apud sanctum Lambertum in uico Leodico.

DCCLXX.

Dominus CAROLVS rex habuit populi sui generalem conuentum in Vuormatia ciuitate. Bertrada uerò mater regum cum Carolomanno minore filio apud Salustiam locuta pacis causa in Italiam proficiscitur, peractoque illo, propter quod profecta erat, negotio, adoratis etiam Romæ sanctorum Apostolorum liminibus, ad filios in Galliam reuertitur. CAROLVS autem rex Natalem Domini in Mogutiaco, Sanctumque Pascha in uilla Haristallio celebrauit.

Carolo-
manus Ca-
roli Mag-
ni frater
moritur,

DCCLXXI.

Peracto secundum morem generali conuentu super fluuium Scal-

dam, in uilla Valentiana, rex CAROLVS ad hyemandum proficiscitur. Cùmque ibi aliquandiu moraretur, Carolomannus frater eius PRIDIE NON DECEMB. decessit in uilla Salmoniaco. Et rex ad capiendum ex integro regnum animinum intendens, Carbonacum uillam uenit; ibi Vuilharium Episcopum Sedunensem, & Folradum presbyterum, & alios plures sacerdotes, comites atque primates fratris sui, inter quos uel præcipui fuere Guarinus & Adelhartus, ad se uenientes suscepit. Nam uxor eius & filij cum parte optimatum in Italiam profecti sunt. Rex autem hanc eorum profectiōem quasi superuacua impatienter tulit: Celebrauitque Natalem Domini in Attiniaco, & Pascha in Haristallio.

DCCLXXII.

Rome

Carolus
Saxonia
bello pre-
mit.

Miraculo
exercitus
sitis seda-
tur.

70 ANNAL. GESTOR.

Roma Stephano Papa defun-
cto, Adrianus in pontificatum
successit. Rex uero CAROLVS
congregato apud Vuormatiam ge-
nerali conuentu, Saxoniam bello ag-
gredi statuit: cūque sine mora in-
gressus, ferro & igne cuncta depopu-
latus, Eresburgum castrum cepit,
idolumque, quod Irminsul à Saxoni-
bus uocabatur, euertit. In cuius de-
structione cū in eodem loco per tri-
duum moraretur, contigit, ut pro-
pter continuam coeli serenitatem ex-
iccatis omnibus illius loci riuus ac
fontibus, aqua ad bibendum inueniri
non posset. Sed ne diutius siti con-
fectus laboraret exercitus, diuinitus fa-
ctum creditur, ut quadā die, cū iuxta
more tempore meridiano cūcti qui-
escerent propè montem, qui castris
erat cōsignus, tanta uis aquarū in cō-
cauitate

A CAROLO. 71

cauitate cuiusdam torrētis eruperit,
ut exercitui cuncto sufficeret. Tunc
rex idolo destructo, ad Vuiseram flu-
uium accessit, ibiq; à Saxonibus XII.
obsides accepit: Inde in Franciā reuer-
sus, in uilla Haristallio & Natalē Do-
mini & sanctum Pascha celebravit.

DCCLXXIII.

Adrianus Papa cū insolenti-
am Desiderij regis & Lon- de insolenti-
gobardorum ferre non posset, decre- tia Deside-
uit legationem ad CAROLVM regē rij & Lan-
Francorum mittere, cūque ut sibi gobardo-
atque Romanis aduersus Langobar- riu cōque-
dos opē ferret rogare. Et quia id ter-
reno itinere, per Italiam fieri non po-
terat, cū quem miserat legatū nomine
Petrum, Romae nauim conscendere, et
Masiliā usq; p mare ire, atq; inde ter-
reno itinere in Franciā fecit pueni-
re. Qui cū ad regē i Theodonis uilla,
ubi

Caroli ex
peditio in
Longobar
dos.

72 ANNAL. GESTOR.

ubi tunc hyemauerat, peruenisset,
& cilegationis suæ causam aperu-
isset, eadem qua uenerat uia Romam
regressus est. Rex rebus, quæ inter
Romanos ac Langobardos gereban-
tur diligenti cura pertractatis bel-
lum sibi contra Langobardos pro de-
fensione Ro. Eccles. suscipiendū ratus,
cū toto Francorū exercitu Gebennā
Burgundiæ ciuitatem iuxta Rhoda-
num sitam uenit: ibique de bello su-
scipiendo deliberans, copias quas se-
cum adduxerat diuisit, & unam par-
tem cum Bernhardo patruo suo per
montem Iouis ire iussit: alteram ipse
ducens, per montem Cinisum Italiam
contendit: superatoq; Alpium iugo,
Desiderium regem frustra sibi resi-
stere conantem citra congressum fu-
gauit, Ticinōque inclusum obsedit,
& in oppugnatione ciuitatis quia
difficilis

A CAROLO. 73

difficilis erat, totum hyberni tempo-
ris spaciū multa moliendo consum-
psit.

DCCLXXIII.

Dum hæc in Italia geruntur,
Saxōes uelut opportunam de
absentia regis nacti occasionem, con-
tiguos sibi Hassorum terminos ferro
& igne populantur: Cumq; in eo lo-
co, qui nūc Srideßlar ab incolis no-
minatur, basilicam à beato Bonifacio
martyre dedicatam incendere moli-
rentur, atque hoc efficere casso labo-
re conarentur, immisso sibi diuinitūs
pauore subitaneo, turpi trepidatione
confusi, domum fugiendo reuertun-
tur. At rex dimisso ad obsidionem
atque expugnationem Ticini exerci-
tu, orandi gratia Romam profiscisci-
tur. Et cum peractis uotis inde ad ex-
ercitum fuisset reuersus, fatigatam
D longa

Saxones
Helsiā po-
pulantur;

Carolus
Langobard
diacū Re
ge ipforū
subgit,

Adalgisus
Desiderij
filius fu
git Consta
tinopolim

74 ANNAL. GESTOR.

longa obsidione ciuitatem in deditio
nem compulit: quā cetera ciuita
tes secuta, omnes se regis ac Fran
corum potestati subdiderunt. At rex
subacta, & pro tempore ordinata
Italia, in Franciam reuertitur, capti
uum ducēs Desiderium regem. Nam

Adalgisus filius eius, in quo Lango
bardi multum spei habere uideban
tur, desperatis patriæ rebus, relicta
Italia in Græciam ad Constantinum
Imperatorem se contulit: ibique in
Patritiatu ordine atque honore cō
sensuit. Rex autem domum regressus,
priusquā eum Saxones uenisse sen
tirent, tripartitum in eorum regio
nes misit exercitum: qui incendijs ac
direptionibus cuncta deuastans, com
pluribus etiam Saxonum, qui resiste
re conati sunt, interfectis, cum ingen
ti præda regressus est.

CA-

A CAROLO. 75

CAROLVS ab Italia regre- Trāslatio
diens, dedicationem Ecclesie corporis
sancti NAZARII Martyris, & trans S. Nazarij
lationē corporis ipsius in monasterio martyria,
nostro Lauresheym celebrauit. Anno
incarnatiōis Domini. DCCLXXIII.
CAL. SEP.

DCCLXXV.

Cum rex in uilla Carisiaco hie Carolus
maret, consilium inijt, ut Saxoniā
perfidam ac fœdisfragam Saxonum
gentem bello aggredieretur, & cōs
que perseveraret, dum aut uicti Chri
stianæ religioni subijcerentur, aut o
minimū tollerentur. Habitōque apud
Duriā uillam generali conuentu,
Rheno quoque transmissō, cum totis
regni uiribus Saxoniam petijt: &
primo statim impetu Sigiburgum ar
cem, in qua Saxonum præsidium e
rat, pugnando cœpit. Eresbur-

D 2 gum

76 ANNAL. GESTOR.
gum aliud castrum à Saxonibus de-
structum muniuit, & in eo Francorū
præsidium posuit. Inde ad Vuisfram
fluium ueniens, in eo loco qui Brū-
nesberg uocatur, congregatam Saxo-
num multitudinem offendit, quæ eū
à transitu fluminis arcere conabatur,
sed frustra: nam in prima congressio-
ne pulsī fugatique sunt, & magnus
eorum numerus ibidem interfectus
est. Et rex ante traiecto cum parte
exercitus ad Obacrum fluium con-
tendit, ubi ei Hesso unus ex primor-
ibus Saxonum, cum omnibus Ostfa-
lis occurrens, & obsides quos rex
imperauerat dedit, & sacramentum
fidelitatis iurauit. Inde reuersus cum
in pagum qui Buchi uocatur per-
uenisset, Angrarij cum suis primori-
bus ei occurrerunt, & sicut Ostfali
iuxta quod rex imperauerat obsides
dederunt,

A CAROLO. 77
dederunt, & sacramenta iurauerūt.
Interea pars exitus, quam ad Vuisfi-
ram dimisit, in loco, qui Hudbeki uo-
catur, castris positus incautē agens,
Saxonum fraude circumuenta atque Saxonum
decepta est. Nam cum pabulatores dolus,
Francorū circa nonā diei horā reuer-
terenter in castra, Saxones eis, quasi
et ipsi socij essent eorum, sese miscue-
runt, ac sic Francorum castra ingres-
si sunt: dormientesq; aggressi, non
modicam incauta multitudinis cadē
fecisse dicuntur. Sed uigilantium ac
uiriliter resistētium uirtute cōpulsī,
castris exceßerunt, & ex pacto, quod
inter eos ex tali necessitate fieri po-
terat, disceßerunt. Quod cum regi
fuiſſet allatum, quanta potuit celeri-
tate occurrens, fugientium terga in-
secutus magnam ex eis multitudinem
prostrauit: & tū demū Vuestfalorum
D 3 obsi-

Carolus
in Italiam
mouet bel-
lum.

78 ANNAL. GESTOR.
obsidibus acceptis, ad hyemandum in
Franciam reuertitur.

DCCLXXVI.

REgi domum reuertenti nūcia-
tur Rotgaudum Langobardū,
quem Foroiuliēsis ducem dederat,
in Italiā res nouas moliri & iam com-
plures ad eum ciuitates defecisse. Ad
quos motus comprimendos, cum sibi
festinandum iudicaret, strenuissimum
quēque suorum secum ducens ra-
ptim in Italiam proficiscitur: Rot-
gaudūque qui regnum affectabat in-
terfecto, ciuitatibus quoque quę ad eū
defecerant, sine dilatione receptis, &
in eis Francorum comitibus constitu-
tis, eadem qua uenerat uelocitate re-
uersus est. Cui uix Alpes transgresso,
occurrerunt, qui nunciarent, Eres-
burgum arcem à Saxonibus expugna-
tam, ac præsidium Francorū, quod in

ea

A CAROLO. 79

ea posuerat, expulsum: Sigiburgū op-
pugnatum quidem sed non captum:
eò quod ij, qui in ea præsidiij causa
fuerāt, facta eruptione, incautos at-
que oppugnationi intentos Saxones
à tergo inuaserunt: et plurimis inter-
fectis, reliquos non solum oppugna-
tionem dimittere, sed etiam fugere
compulerunt: palantesque ac disper-
sos ad Lippiā usque persecuti sunt. Hęc
cū Regi nūciarentur, cōuentū apud
Quormatiā habito, Saxoniam petere
statuit: contractisque copijs tanta cele-
ritate ad destinatum à se in Saxonia lo-
cū peruenit, ut oēs hostiū conat⁹, qui-
bus ei resistere conabātur, illa festina-
tione præuenteret. Nā ad fontē Lip-
pię ueniēs, immensam illius perfidi po-
puli multitudinē uelut deuotā & sup-
plicē, ac quasi erroris sui ueniā poscē-
tē inuenit. Cui cū & misericorditer

D 4 igno-

80 ANNAL. GESTOR.

ignouisset, & eos, qui se Christianos fieri uelle affirmabant, baptizari fecisset, datis & acceptis pro fide seruanda fraudulentis eorundem promissionibus, obsidibus quoque quos imperauerat receptis, Eresburgo caastro, quod dirutum erat restaurato, alióque castello super Lippiam exstructo, & in utroque non modico praesidio relicto, ipse in Galliam reuersus, in uilla Haristallio hyemauit.

DCCLXXVII.

REx prima ueris aspirante tempe-
rie, Nouiomagum profectus, & post celebratam ibidem Paschalis festi solennitatem, propter fraudulentas Saxonum promissiones, quibus fidem habere non poterat, ad locum qui Paderborna uocatur, generalem populi sui conuentum in-

co

A CAROLO. 81

eo habiturus, cum ingenti exercitu in Saxoniam profectus est. Eo cum uenisset, totum perfidæ gentis Senatum ac populum, quem ad se uenire iusserat, morigerum ac fallaciter sibi deuotum inuenit. Nam cuncti ad eum uenerunt, præter Vuidikindum unum è primoribus Vuestfalorum, qui multorum sibi facinorum confcius & ob id regem ueritus, ad Sigfridum Danorum regem profugerat. Ceteri, qui uenerant ita se regis potestati submittere, ut ea conditione tunc ueniam percipere mererentur: si ulterius sua statuta uiolarent, patriæ & libertate priuarentur. Baptizata est ex eis ibidē maxima multitudo, quæ se quamuis falso Christianā fieri uelle promiserat. Venit ipsē loco & tēpore ad regis præsentia de Hispania Saracenus quidā, nomine

Saxonum
fictē bapti-
zantur.

D 5. Ibinga-

82 ANNAL. GESTOR.

Abinalarabi, cum alijs Saracenis socijs suis, dedens se ac ciuitates quibus eum rex Saracenorum præfecerat. Idcirco rex peracto memorato conuentu in Franciam reuersus, Natalem Domini in Duciaco uilla, Pascha uerò in Aquitania apud Casinogillum celebrauit.

DCCLXXVIII.

Expeditio Caroli in Hispaniâ.
Persuassione ergo rex prædicti Saraceni, spem capiendarum quarundam in Hispania ciuitatum haud frustra concipiēs, congregato exercitu profectus est: superatogue in regione Vasconum Pyrenei iugo primò Pompelonem Nauarro-rum oppidū aggressus, in deditionē accepit. Inde Iberū amnem uado trajiciens, Casaraugustam præcipuam illarum partium ciuitatem accessit: acceptisq; quos Abinalarabi et Abithaur, quos

A CAROLO 83

quosq; alij quidam Saraceni obtulerunt obsidibus, Pompelonem reuertitur. Cuius murum ne rebellare posset, ad solum usque destruxit: ac regredi statuens, Pyrenei saltum ingressus est. In cuius summitate Vascones insidijs collocatis, extremum agmen adorti, totum exercitum perturbabant magno tumultu; Et licet Franci Vasconibus tam armis quam animis præstare uideretur: tamen & iniquitate locorum & genere imparis pugne inferiores effecti sunt. In hoc certamine pleriq; aulicorum quos rex copijs præfecerat, interfecti sunt: direpta impedimēta: & hostis propter notitiam locorum in diuersa dilapsus est. Cuius uulneris accepti recordatio, magnam partem rerum feliciter in Hispania gestarū in corde regis obnubilauit. Interea Saxones ue-

Pompelon
eueritur.

Exercitus
Caroli
turbatur
à Valconi
bus Prin-
cipibus
quibusdā
interfectis

Tutio di-
cédum vi-
detur Hec
olum ciui-
tas nunc
pagus, è re-
gione Co-
lonia A-
grippinç.

84 ANNAL. GESTOR.

Int occasione nacti, sumptis armis
ad Rhenum usque profecti sunt: Sed
cùm annem traicere non possent,
quicquid à Duicia ciuitate usque ad
fluuenta Mosella uicorum uillarum-
que fuit, ferro & igne depopulati
sunt: pari modo sacra profanaq; pes-
fundata, nullum ætatis aut sexus di-
serimen ita hostis fecerat: ut liquidò
appareret, eos non prædâdi, sed ulti-
onis exercende gratia, Francorum
terminos introisse. Cuius rei nunci-
um cùm rex apud Antisiodorum ci-
uitatem accepisset, extemplò Fran-
cos Orientales atque Alemannos ad
propulsandum hostem festinare ius-
set: ipse cæteris copijs dimissis, Hari-
stallium uillam, in qua hyemaret, ue-
nit. At Franci atque Alemanni, qui
cōtra Saxones misierant, magnis iti-
neribus ad eos ire contendunt, si for-
te in

A CAROLO. 85

tè in finibus suis eos inuenire possent.
Sed illi iam re peracta reuertebantur
ad sua. Quorum uestigia secuti, quidà
rege misi fuerant, in pago Hasio-
rum super fluium Adernam iter a-
gentes repererunt: eosq; statim in
ipso fluminis uado adorti, tanta stra-
ge ceciderunt, ut ex ingenti multitu-
dine ipsorum uix pauci domum fugi-
endo peruenisse dicantur.

Saxones
perfidi
magna
strage cec-
duntur.

DCCLXXVIII.

A Trex de Haristallio ubi hye-
mauerat, & ubi Natalem Do-
mini ac sanctum Pascha celebraue-
rat, prima ueris temperie mouens,
Compedium uenit: & cùm inde per-
acto propter quod uenerat negotio
reuerteretur, occurrit ei Hildebran-
dus dux Spoletanus cū magnis mune-
ribus in uilla Vuirciniaco: quem be-
nignissimè recepit, & muneribus do-

D 7 naturæ

Vuestfali
in deditio
nem ac-
cepti,

86 ANNAL. GESTOR.

donatum in Ducatum suum remisit. Ipse animo ad Saxoniam expeditio-
nem intento, Duriam uenit: habitio-
que iuxta mortem generali cōuentu,
Rhenum traiecit, & usque ad Lip-
piam cum exercitu peruenit. Cui cum
Saxones in quodam loco qui Bucholt
uocatur, uana spe ducti, resistere tēta-
rent. pulsi fugatique sunt. Rex Vuc-
stfalorum regionem ingressus, omnes
eos in deditiorem accepit, Indē ad
Vuiscram ueniens, castris positus in
in loco nomine Medusfulli, statim
per aliquot dies habuit: ibi Angri
& Ostfali uenientes & obsides de-
derunt, & sacramenta iurauerunt.
Quibus peractis rex trans Rhenum
ad Vuormatiam ciuitatem in hyber-
na se recepit.

DCCLXXX.

INde cum primū temporis op-
por-

A CAROLO. 87

portunitas adesse uisa est, iterum
cum magno exercitu in Saxoniam
profectus est: transiensque per arcē
Eresburgum ad fontem Lippia ue-
nit, ubi castrametatus, per aliquot
dies moratus est. Inde ad orientem iti-
nere conuerso, ad Obacrum fluuium
acceffit. Cui cum ibi omnium orienta-
lium partium Saxones, ut iusserat oc-
currissent, maxima eorum multitudo
in loco qui Horhejm appellatur, so-
lita simulatione baptizata est. Prose-
ctus inde ad Albiā, castrisque in co lo-
co ubi Hora & Albia confluunt, ad
habenda statim collocatis, tam ad
res Saxonum qui exteriorem, quam
& Sclauorum, qui ulteriorem flu-
minis ripam incolunt, componen-
das operam impendit. Quibus tunc
pro tēpore ordinatis atq; dispositis,
in Franciam reuersus est. Initoq; con-
silio

88 ANNAL. GESTOR.

Carolus
cum vxore & libe-
ris Romam
tendit.

filio orandi ac uota soluendi causa,
Romam statuit proficisci. Sumptisq;
secum uxore ac liberis, sine mora in
Italiam profectus est. Celebrauitq;
Natalem Domini Ticini, atq; ibi re-
siduum hyemis mansit.

DCCCLXXXI.

INde Romam ueniens, honorifice
ab Adriano Papa susceptus est.
Et cum ibi sanctum Pascha celebra-
ret, baptizauit idem Pontifex filium
eius Pipinum, unxitq; in regem. Un-
que in Rexit etiam & Ludouicum fratrem e-
ius, quibus & coronam imposuit. Quo-
bardie vn-
stus.
Ludouicus
in Regem
Aquita-
nia vngi-
tur.

rum maior, id est, Pipinus in Lango-
bardia, minor uero in Aquitania rex
constitutus est. Rege uero Roma di-
gresso, ac Mediolanum ueniente, Tho-
mas eiusdem urbis Episcopus, bapti-
zauit ibi filiam eius nomine Gissam,
& de sacro fonte suscepit: quibus
gestis;

A CAROLO. 89

gestis in Franciam reuersus est. Sed
cum Romae esset, conuenit inter i-
psam atque Adrianum Pontificem, ut
simul legatos mitterent ad Tasilo-
nem ducem Baioariae, qui eum com-
nerent de sacramento, quod Pipino
regi & filiis eius ac Francis iuraue-
rat: scilicet ut subiectus esset ac obe-
diens. Electi ac directi sunt in hanc
legationem de parte pontificis For-
mosus ac Damasus Episcopi, et de par-
te regis Richolfus Diaconus, atque
Eberhartus magister pincernarum.
Qui cum, ut iussi erant, commemo-
rato duci locuti fuissent, in tantum
cor eius emollitum est, ut diceret se
statim uelle ad regis properare prae-
sentiam, si sibi tales dentur obsides,
sub quibus de sua salute dubitare nul-
la sit necessitas. Quibus datis, sine cu-
statione apud Vuormatiam ad regem
uenit,

90 ANNAL. GESTOR.

uenit, sacramentum quod iubebatur iurauit: obsides XII. qui imperabantur sine mora dedit: quos Sindbertus Reginensis Episcopus de Baioaria in Carisiaco ad conspectum regis adduxit. Sed idem dux domum reuersus, non diu in ea quam promiserat fide permansit. Rex autem in eadem uilla hyemem transigens, & Natalem Domini & Pascha celebrauit.

DCCLXXXII.

A Estatis initio, cum iam propter pabuli copiam, exercitus duci poterat, in Saxoniam eundum. & ibi, ut in Francia quotannis solebat, generalem conuentum habendum censuit: traiecitque apud Coloniā Rheno, cum omni Francorum exercitu ad fontem Lippie uenit, & castris ibi positis, per dies non paucos ibidem moratus est. Vbi inter cate-

rane-

A CAROLO. 91

ra negotia & legatos Sigefridi regis Danorum, & quos ad se Caganus & Iugurru principes Hunorum uelut pacis causa miserant, & audiuit & soluit. Cumque conuentu completo trans Rhenū in Galliam se recepisset, Vuidikindus, qui ad Nordmānos profugerat, in patriam reuersus, uanis spebus animos Saxonum ad defectionem concitauit. Interea Regi allatum est, quod Sorabi Sclauī, qui campos inter Albim & Salam interiacentes incolunt, in fines Turingorum & Saxonum, qui eis erant contermini praedandi causa fuissent ingressi, & direptionibus atque incendijs quaedam loca uastassent. Qui statim accitis ad se tribus ministris suis, Adalgisfo cubiculario, Geilone comite stabuli, & Guorado Comite palatii, praecipit, ut sumptis secum orientalibus Fran-

92 ANNAL. GESTOR.

Francis atque Saxonibus, contumacium Sclauorum audaciam quam celerimè comprimerent. Qui cum iussa facturi Saxonie fines ingressi fuissent, compererunt Saxones ex consilio Vuidikindi ad bellum Francis inferendum esse paratos: omissoque itinere quo ad Sclauos ituri erant cum Orientalium Francorum copijs, ad locum in quo audierant Saxones congregatos ire contendunt: quibus in ipsa Saxonia obuiauit Thederic⁹ Comes propinquus regis, cum ijs copijs, quas audita Saxonum defectione raptim in Ripuaria congregare potuit. Is festinantibus legatis consilium dedit, ut primò per exploratores, ubi Saxones essent, uel quid apud eos ageretur, quanta possent celeritate cognoscerent: tum si loci qualitas pateretur, simul eos adorirentur. Cuius

ACAROLO.

93

ius consilio collaudato, una cum illo usque ad montem qui Sontal appellatur, in cuius septentrionali latere Saxonum castra erant posita puenerunt. In quo loco cum Thedericus castra posuisset, ipsi sicut cum eo conuenerant, quò facilius montem circumire possent, transgressi uniuersam, in ipsa fluminis ripa castra posuerunt: habitoque inter se colloquio, ueriti sunt, ne ad nomen Thederici uictorie fama transiret, si cum in eodem prælio secum haberent: ideoque sine eo cum Saxonibus congregari decernunt: sumptisque armis, non quasi ad hostem in acie stantem, sed quasi ad fugientem contendunt: terga insequi spoliaque diripere, pro ut quemque uelocitas equi sui tulerat, qua Saxones in acie pro castris stabant, unumquisque eorum summa festinatione adori-

94 ANNAL. GESTOR.

adoriuntur. Quò cum esset peruen-
tum, malè etiam pugnatum est: nam
commissio prelio, circumuenti à Sa-
xonibus penè omnes interfecti sunt:
qui tamen euadere potuerunt, non in
sua, unde profecti sunt, sed in Thede-
rici castra, quæ trans montem erant,
fugiendo peruenerunt. Sed maior
Francis quàm pro numero iactura
fuit: quia legatorum duo, Adalgisus
& Geilo, Comitum quatuor, aliorumq;
clarorum atq; nobilium usq; ad XX.
interfecti, præter ceteros, qui hos
secuti potius cū eis perire, quàm post
eos uiuere maluerunt. Cuius rei nun-
ciū cum rex suscepisset, nihil sibi cū-
ctandum arbitratus, collecto festinan-
ter exercitu, in Saxoniam proficisci-
tur: accitisq; ad se cunctis Saxonū pri-
moribus, de autoribus factæ defe-
ctionis inquisiuit. Et cum omnes Vui-
dikin-

A CAROLO.

95

dikindum huius sceleris autorē pro-
clamarent, ipsum tamen tradere ne-
quirēt, eò quod re ppetrata ad Nord-
mannos se cōtulerat, ceterorum, qui
persuasioni eius morem gerentes, tan-
tū facinus peregerunt, usq; ad 4500.
traditi, & super Alaram fluuium in
loco qui Ferdi uocatur, iussu regis o-
mnes una die decollati sunt. Huiusmo-
di uindicta perpetrata, rex Theodo-
nis uillam in hyberna concessit: ibiq;
& Natalem Domini & Pascha more
solito celebravit.

D C C L X X X I I I.

Arridente ueris temperie,
cum ad expeditionem saxo-
nicam se preparasset, nam de omni-
moda eorum defectione perlatus fue-
rat, priusquam de memorata uilla se
moueret, Hildigardis regina, uxor ei⁹
decessit. PRIDIE CALEN. MAII.

CHIV

Saxonū
4500 per
fidi vna
die decol-
lati.

Hildigar.
dis regina
mori tur.

Saxones
ingenti
strage ca-
si.

96 ANNAL. GESTOR.

Cuius funeri cum more solenni iusta
perfolueret, in Saxoniam sicut dispo-
suerat duxit exercitum. Cumque Sa-
xones in eo loco, qui Thietmelle vo-
catur, ad pugnam se preparare co-
gnouisset, ad eos summa celeritate
contendit: commissoque cum eis præ-
lio, tanta eos cæde prostravit, ut de
innumerabili eorum multitudine, per-
pauci euasisse dicantur. Cumque de
loco prælij ad Paderbornam se cum
exercitu recepisset, atque ibi castris
positis, partem exercitus, quæ adhuc
de Francia uenire debuerat, operire-
tur, audiuit Saxones in sinibus Vuest-
falarum super fluiuium Asam ad hoc
congregari, ut ibi cum eo si uenisset
acie confligerent. Quo nuncio com-
motus, adunatis, quæ cum ad se uene-
rant, quasque antè secum habebat Fræ-
corum copijs, ad locum ubi congregati
ti erant

A CAROLO.

97

erant, sine dilatione profectus est: co-
gressusque cum eis, eadem qua ei pri-
us felicitate dimicauit. Cæsa est eorum
infinita multitudo, spoliaque dire-
pta: captiuorum quoque magnus abdu-
ctus est numerus. Inde uictor ad oriën-
tem conuertit primoque usque ad Vui-
siram, deinde usque ad Albiam cun-
cta deuastando, peragrauit. Inde re-
uersus in Franciam, duxit uxorem fi-
liam Radolphi comitis, natione Fran-
cam, nomine Fastradam: Ex qua du-
as filias procreauit. Eodem anno de-
functæ est, bonæ memoriæ mater regis
Berthrada, 1111. 1 D. 1 V L. Ipse in Berthra-
Haristallio uilla ibidem hyematurus da Caro-
consedit, ibique Natalem Domini ac li mater
sanctum Pascha celebrauit. moritur.

DCCLXXXIIII.

CUM primum opportunitas Carolus
temporis aduenit, ad reliqui rursus mo-
uet in Sa-
xoniam,

E

as belli

98 ANNAL. GESTOR.

belli Saxonici conficiendas Rex animo intento, cum exercitu in loco, qui Lippenheim uocatur, Rhenum traiecit, & uastatis Vuestfalorum pagis, uenit ad Vuiferam. Cumque in eo loco, qui Huculbi dicitur, castris super fluium positus confedisset, uidit se in aquilonares Saxonie partes, sicut statuerat, propter nimias aquarum inundationes, quae tam subito ex copia pluuiarum acciderant, transire non posse: idcirco iter in Turingiam conuertit, & filium suum Carolum, cum parte exercitus, in Vuestfalorum finibus subsistere iussit. Ipse per Turingiam iter faciens, uenit in campestria Saxoniae, quae Albi atque Sala fluminibus adiacent: depopulatisque orientalium Saxonum agris, ac uillis incensis, de Schaninge in Franciam regressus est.

A CAROLO.

99

est. Carolus uero filius eius, cum ei iter agenti in pago Draigni iuxta Lippiam fluium occurrisset exercitus, commisso cum eis equestri praelio, faelici ac prospero dimicauit euentu. Nam magno eorum numero interfecto, exteris in diuersa fugatis uictor ad patrem Vuormatiam reuersus est. Rex autem congregato iterum exercitu, in Saxoniam profectus est: celebratoque in castris Natalitio Domini die, super Ambrā fluium, in pago Huettagoge, iuxta castrum Saxonum, quod Dekidroborg ad locum nomine Rimi, in qua Vuifra & Vagarna confluunt, populabundus accessit. Cumque cum ulterius progredi, tam hyemalis temporis asperitas, quam aquarum inundatio prohiberet, Eresburgum arcem in hyberna concessit.

E 2 Cum

100 ANNAL. GESTOR.
DCCLXXXV.

Saxonia
miserè va
statu r.

CVM ibi hiemare decreuisset,
caccitis atq; adductis ad se uxore
& liberis, reductoq; cum eis in eadem
arce satis fido ac firmo praesidio,
ipse cum expedita manu ad Saxo-
num pagos uastandos, ac uillas di-
rapiendas egressus, inquietam satis
hyemem ubique discurrendo & cun-
cta cadibus atque incendijs permi-
scendo, tam per seipsum, quam per
duces, quos miserat Saxonibus, red-
didit. Cumq; huiusmodi uastationi-
bus per totum hyberni temporis spa-
cium, omnes ferè Saxonum regiones
ingenti clade affecisset, transacta tã-
dem hyeme, & aduectis ex Francia
commatibus publicum populi sui cõ-
uentum in loco, qui Paderborna uo-
catur, more solenni habuit. Ac per-
actis ijs, quæ ad illius conuentus ra-
tionem

A CAROLO. 101

tionem pertinebant, in pagum nomi-
ne Bardengau proficiscitur: ibiq; au-
diens Vuidikindum & Albionem esse
in Transilbina Saxonum regione,
primò eis per Saxones, ut omiſſa per-
fidia, ad suam fidem uenire non ambi-
gerent, suadere coepit. Cũq; ipsi fa-
cinorum suorum sibi conscij, regis fi-
dei se committere dubitarent, tan-
dem accepta ab eo, quam optabant
impunitatis sponſione, atq; impetra-
tis quos sibi dari precabantur, suæ
salutis obsidibus, quos eis Amaluu-
nus unus aulicorum à rege missus ad-
duxerat, cū eodem ad eius presenti-
am in Attiniaco uilla uenerunt, atque Saxones
ibi baptizati sunt. Nam Rex postquã baptizan-
ad eos accersendos memoratum Amal tur,
uuiũ direxit, in Franciã reuersus est:
quicuitq; illa Saxonice perfidiæ per-
uicacitas, per annos aliquot. Ob hoc
E 3 maxi-

**Coniura-
tio contra
Carolū.**

102 ANNAL. GESTOR.
maximè, quoniam occasiones defici-
endi, ad rem pertinentes inuenire
non potuerunt. Facta est eodem an-
no trans Rhenum apud Orientales
Francos aduersus Regem immodica
coniuratio, cuius autorem Hattra-
dum Comitem fuisse constabat. Sed
huius indicium citò ad Regem dela-
tum est, eiusque solertia tam ualida
conspiratio circa ullum grande peri-
culum in breui conqueuit: autori-
bus eius partim priuatione luminum,
partim exilij poena condemnatis.

DCCLXXXVI.

CVM & hyemis tempus, &
sanctum Pascha in Attiniaco
uilla fuisset à Rege celebratum, exer-
citum in Britanni am Cismarinam
mittere constituit. Nam cum ab-
Anglis ac Saxonibus Britannia in-
sula fuisset inuersa, magna pars in-

A CAROLO. 103

incolarum eius mare traiciens, in
ultimis Gallie finibus Venetorum
& Coriosolitarum regiones occu-
pauit. Is populus à Regibus Fran-
corum subactus ac tributarius fa-
ctus, impositum sibi uectigal, licet
inuitus soluere solebat. Cumque
eo tempore dicto audiens non esset,
missus illuc Regie mense Præposi-
tus Ardulfus, perfidæ gentis con-
tumaciam mira celeritate compres-
sit: Regique apud Vuormatiam &
obsides, quos acceperat, & com-
plures ex populi primoribus addu-
xit. Rex pace undique parta, statuit
Romam proficisci, & partem Italie,
in qua Beneuentum situm est, aggre-
di, conueniens esse arbitratus, ut
illius regni residuam portionem
sue potestati subijceret, cuius ca-
put capto Desyderio Rege, maio-

E 4 rem.

Carolus
rurtus Ro-
mam ve-
nit.

104 ANNAL GESTOR.
remq; partem in Langobardia iam
subacta tenebat: nec diu moratus, sed
contractis celeriter Francorum co-
pijs, in ipsa hyemalis temporis aspe-
ritate Italiam ingreditur. Cūque in
Florentia Tuscorum ciuitate, Nata-
lem Domini celebrasset, cum maxi-
ma celeritate, Romam ire contendit.
Quō cū uenisset, ac de profectio-
ne sua in Beneuentum, tam cū Adria-
no Pontifice, quā cum suis optima-
tibus deliberasset, Aragisus dux Bene-
uentanorum audito eius aduentu, cō-
pertaque in terram suam intrandi
uoluntate, propositum eius auertere
conatus est. Misso enim Rumoaldo
maiore filio suo cum muneribus ad
regem, rogare cepit, ne terram Be-
neuentanorum intraret. Sed ille lon-
gè aliter de rebus inchoatis facien-
dum sibi iudicās, retento secum Ru-
moaldo

A CAROLO. 105
moaldo cum omni exercitu suo Ca-
puam ciuitatem Campaniæ accessit:
inde bellum aggressurus, ni memora-
tus dux propositum regis, salubri
consilio præuenisset. Nam relicta
Beneuento, quæ caput illius terræ
habetur, in Salernum maritimam ci-
uitatem uelut munitior em se cum su-
is contulit: missaque legatione, utrōs-
que filios suos regi obtulit, promit-
tens se ad omnia quæ imperarentur,
libenter obediturum. Cuius preci-
bus rex annuens, diuini etiam timo-
ris respectu bello abstinuit: & mino-
re ducis filio nomine Grimoaldo ob-
sidis loco suscepto, maiorem patri re-
misit. Accepit insuper à populo ob-
sides undecim: misitque legatos, qui
& ipsum ducem & omnem Beneuen-
tanum populum per sacramenta ob-
stringerēt. Ipse post hæc cum legatis
E 5 Con-

106 ANNAL. GESTOR.

Constantini Imperatoris, qui ad petendam filiam suam ad se missi fuerāt, locutus est: atq; illis dimissis Romam reuersus, sanctum Pascha magna cum hilaritate celebrauit.

DCCLXXXVII.

CVM adhuc Rex Romæ esset, Tasilo dux Baioariorum misit legatos suos, Arnum uidelicet Episcopum, & Hunricum Abbatem ad Adrianum Papam, petens, ut inter Regem & illum mediator pacis fieri dignaretur. Nec Pontifex precibus eius censuit abnuendum, sed sedula admodum instantia apud Regem intercedere curauit, ut inter eos pax & concordia, ex suæ Apostolicæ autoritatis admonitione atque interuentione proueniret. Cui cum Rex idem se magnoperè uelle respondisset, simulq; à legatis memorati ducis inqui-

A CAROLO. 107

inquireret, quando huius pacis firmitatem facere deberent, responderunt sibi de hac re nihil esse commissum, nec se de hoc negotio aliud facturos, quàm ut responsa Regis atque Pontificis Domino suo reportarent. Quorum uerbis Papa commotus, uelut fallaces ac fraudulentos anathematis gladio statuit feriendos, si ab olim regi promissa fide discederent: atq; ita infecto pacis negotio reuersi sunt. Rex autem adoratis Sanctorum liminibus, uotisq; solutis Apostolica benedictione percepta, in Fræciam reuersus est. Et cum uxorem suam Fastradam, filiosque ac filias & omnem comitatum, quem apud eos dimiserat, Vuormatiæ inuenisset, generalē populi sui conuentum ibi habere statuit. In qua cū oīa, quæ in Italia gesserat, corā optimatib; suis narrādo

108 ANNAL. GESTOR.

commemorasset, & ad extremum de legatis Tasilonis, qui ad se Romæ uenerant, mentio facta fuisset, iniuit consilium, ut experiretur, quid Tasilo de promissa fide præstare uellet: congregatoque ingenti exercitu atque in tres partes diuiso, Baioariam atque ipsum Tasilonem petere constituit. Cumque Pipinum filium cum Italicis copys in Tridentinam uallem uenire iussisset, Orientales quoque Franci ac Saxones, ut iussi fuerant, ad Danubiū in loco, qui Pseringa uocatur, accessissent, ipse cum exercitu quem secum duxerat super Lechum fluuium, qui Alemannos, & Baioarios diuidit, in Augustæ cinitatis suburbano confedit. Inde Baioariam cum tam ualida manu procul dubio petiturus, nisi Tasilo sibi ac populo suo, ad regem ueniendo consuleret.

A CAROLO. 109

suleret. Nam uidens se undique circumfessum, uenit supplex, ac ueniam de antegestis sibi dari precatu est. Sed & Rex sicut erat natura mitissimus supplici ac deprecanti pepercit, acceptisque ab eo, præter filium eius Theodonem alijs X. i. obsidibus & populo terræ per sacramenta firmato, in Franciam reuersus est: & in suburbano Moguntino, in uilla, quæ uocatur Ingelheim, quia ibi hyemauerat, & Natalem Domini & Pascha celebravit.

DCCLXXXVIII.

Cum in eadem uilla generalem populi sui rex fieri decreuisset conuentum, ac Tasilonem ducem, sicut & ceteros uassos suos in eodem adesse iussisset, atque ille ut ei fuerat imperatum, ad regis præsentiam peruenisset, crimine lese maiestatis à

110 ANNAL. GESTOR.

Baioarijs accusatus est. Obijciebant ei, quod postquam filium suum obfidem regi antè dederat, suadente coniuge sua Luitburga, quæ filia Desiderij regis Lāgobardorum fuit, & post patris exilium Francis inimicissima semper extitit, in aduersitatem regis: & ut bellum contra Francos susciperent, Hunorum gentem concitaret: quod uerum fuisse, rerum in eodem anno gestarum probauit euentus. Obijciebantur ei & alia complura & dicta & facta, quæ non nisi ab inimico & irato uel fieri uel proferri poterant, quorum ne unum quidem inficiari cœpit. Sed noxæ conuictus, uno omnium assensu, ut lese maiestatis reus, capitali sententiā damnatus est. Sed clementia regis, licet morti addictum, liberare curauit.

Nam mutato habitu in monasterium missus

Tassilo
Baioario-
rū dux cri-
mine lese
maiestatis
conui-
ctus vna
cū filio in
monaste-
riū trudi-
tur.

A CAROLO. 111

missus est: ubi tam religiosè uixit, quam libens intrauit. Similiter & Theodo filius eius tonsus, & monastica conuersationi mancipatus est. Baioarij quoque, qui perfidiæ ac fraudis eorum conscij, & consentanei fuisset perhibebantur, exilio per diuersa loca relegabantur. Huius uerò sicut Tassiloni promiserant duobus exercitibus comparatis, uno marchiam Foroiulensem, altero Baioariam ag-

Huni vi-
ti atque
fugati,

gressi sunt, sed frustra: Nā in utroque loco uicti fugatiq; sunt: et multis suorū amissis, cū magno dāno ad loca sua se receperunt. Quam iniuriam uelut uindicaturi Baioariam iterū maiori-
bus copijs petierunt: sed in primo cōgressu pulsī à Baioarijs, & innumera multitudo eorū cesa, multi etiā ex eis qui per fugam euadere conati, Danubium tranare uoluerūt, gurgitibus flumi-

112 ANNAL. GESTOR.

fluminis absorpti sunt. Interea Constantinus Imperator propter negatam sibi regis filiam iratus, Theodorum Patritium Siciliae praefectum cum alijs ducibus suis, fines Beueuentanorum uastare iussit. Qui cum imperata exequeretur, Grimoaldus, qui eodem anno post mortem patris dux Beueuentanis a rege datus est, & Hildebrandus dux Spoletanorum cum copijs, quas congregare potuerunt, in Calabria eis occurrerunt, habentes secum legatum regis Vuinigisum, qui postea in ducatu Spoletano Hildebrando successit. Commissoque praelio, immodicam ex eis multitudinem ceciderunt, ac sine suo suorumque graui dispendio uictores facti, magnum captiuorum ac spolijs numerum in sua castra retulerunt. Rex autem in Baiariam profectus, eandem

A CAROLO.

113

dem prouinciam cum suis terminis ordinauit atque disposuit: atque inde regressus, in Aquisgrano palatio suo, ubi hyemauerat, & diem Domini Natalitium, sanctumque Pascha more solenni celebravit.

DCCLXXXIX.

Natio quaedam Sclauonorum est in Germania, sedens super litus Oceani, qui propria lingua Vuelatabi Francica autem Vuilsi uocantur: ea Francis semper inimica, & uicinos suos, qui Francis uel subiecti, uel foederati erant, odijs infectari, belloque premere ac laceessere solebat. Cuius insolentiam rex longius sibi non ferendam ratus, bello eam aggredi statuit. comparatoque ingenti exercitu, Rhenum apud Colontiam traiecit: inde per Saxoniam iter agens, cum ad Albiam peruenisset,

Expeditio Caroli in Sclauos.

114 ANNAL. GESTOR.

castris in ripa positis, annem duobus pontibus iunxit: quorum unum ex utroque capite uallo muniuit, & imposito praesidio firmanit. Ipse fluuio transito, quo constituerat exercitum duxit: ingressusq; Vuilforum terram, cuncta ferro et igne uastari iussit. Sed gens illa quamuis bellicosa, in sua numerositate confidens, in petum exercitus Regij diu sustinere nō ualuit: ac proinde cum primū in ciuitate Dra gauuili uctum est, Vuiltzan, nā is ceteris Vuilforum regulis & nobilitate generis, & auctoritate senectutis praeminebat, extēplo, cū omnibus suis ad regem de ciuitate processit: obsides qui imperabantur dedit: fidē se regi ac Francis seruaturum iureiurando promisit: quem ceteri Sclauorum primores ac reguli secuti omnes se Regis ditioni subdiderūt. Tum ille

A CAROLO. 115

ille subacto illo populo, & obsidibus quos dare iusserat acceptis, eadē uia, qua uenerat ad Albiam regressus est: & exercitu per pontem reducto, rebus quoque ad Saxones pertinentibus secundum tempus dispositis, in Franciam reuersus est. Et in Vuormatia ciuitate & Natalem Domini & Pascha celebrauit.

DCCXC.

HOC anno nulla expeditio a Rege facta est, sed in Vuormatia residens, legatos Hunorum & audiuit, & suos uicissim ad eorum principes misit. Agebatur de confinijs inter eos, regnorum suorum, quibus in locis esse deberent. Hec contētio, atque altercatio belli, quod postea cum Hunis gestū est, seminarium & origo fuit. Rex autē, ne quasi p otiiū torpere ac tem-

Aix Vor-
matienfis
comburis-
tur.

Caroli in
Hunor ex
peditio.

116 ANNAL. GESTOR.

ac tempus terere uideretur, per Mo-
num fluuium ad Salæ palatium suum
in Germania iuxta Salam fluuium cō-
structum nauigauit: atque inde ite-
rum per eundem amnem, secunda a-
qua in Vuormatiam reuersus est. Cū-
quē ibi hyemaret, ipsum palatium in
quo conuersabatur, casu accidente,
nocturno incendio concrematum est.
Ibi tamen permanens, & Natalem
Domini & sanctum Pascha celebra-
uit.

DCCLXXXII.

TRansacto uere, circa aestatis ini-
tium Rex de Vuormatia mo-
uens, Baioariam profectus est,
ea meditatione, ut Hunis factorum
suorum uicem redderet, & eis quā
primū posset, bellum inferret. Cō-
paratis igitur ad hoc ex omni regno
suo quā ualidissimis copijs & com-
meati-

A CAROLO. 117

meatibus. bipartito exercitu iter age-
re cepit. Cuius partem Thederico
comiti & Meginfrido Cubiculario
suo committens eos per aquilonarem
Danubij ripam iter agere iussit: ipse
cum parte quam secum retinuit, au-
stralem eiusdem fluminis ripam Pan-
noniam petiturus occupauit: Baioa-
rijs cum commeatibus exercitus, qui
nauibz deuehantur per Danubi-
um, secunda aqua descendere iussis:
ac sic inchoato itinere, prima castra
super Anesum posita sunt. Nam is flu-
uius inter Baioariorum atque Huno-
rum terminos medius currens certus
duorum regnorum limes habebatur:
Ibi supplicatio per triduum facta. ut
id bellum prosperos ac foelices habe-
ret euentus. Tum demum castra mo-
ta. & bellum genti Hunorum à Fran-
cis indictum est. Pulsis igitur Huno-

rum

118 ANNAL. GESTOR.

rum praesidijs, ac destructis munitio-
nibus, quarum una super Cambum flu-
uium, altera iuxta Comagenos ciui-
tatem in montem Cumberg, uallo
firmissimo erat extructa, ferro & i-
gne cuncta uastantur. Cumque Rex
cum eo, quem ducebat exercitu usque
ad Arrabonis fluuenta uenisset, trans-
misso eodem fluuio, per ripam eius
usque ad locum, quo is Danubio mi-
scetur accessit: ibiq; statiuus per ali-
quot dies habitis, per Baioariam re-
uertit statuit: alias uero copias, quibus
Thedericum & Meginfridum pra-
fecerat, per Bohemos uia, qua uene-
rant, reuerti praecipit. Sic peragrata
ac deuastata magna parte Pannoniae,
cum incolumi exercitu Francorum in
Baioariam se recepit. Saxones autem
& Frisones cum Thederico & Me-
ginfrido per Bohemos, ut iussum
erat,

A CAROLO. 119

rat, domum regressi sunt. Facta est au-
tem hac expeditio sine omni rerum
incommodo, propter quod in illo quē
Rex ducebat exercitu tanta equo-
rum lues exorta est, ut uix decima
pars de tot millibus equorum reman-
sisse dicatur. Ipse autem cum dimis-
sis copijs Reginū ciuitatem, quae nūc
Reganesburg uocatur, uenisset, & in
ea hyematurus consedisset, ibi Nata-
lem Domini & Pascha celebrauit.

DCCXCII.

ORgellis est ciuitas in Pyrenaei
montis iugo sita, cuius Epi-
scopus nomine Foelix, natione Hi-
spanus, ab Elipando Toleti Episco-
po per literas consultus, quid de
humanitate Saluatoris Dei & Do-
mini nostri IESV CHRISTI sentire
deberet, utrum secundum id, quod ho-
mo est, proprius an adoptiuus Dei
filius

Foelcis er-
ror de hu-
manitate
Christi.

120 ANNAL GESTOR.

filius credendus esset ac dicendus: ualde incautè atq; inconsideratè, & cōtra antiquam Catholicæ Ecclesiæ doctrinam adoptiuum non solum pronūciavit, sed etiam scriptis ad memortum Episcopum libris pertinacissimè prauitatem opinionis sue defendere curauit. Huius rei causa ductus ad Palatium regis: qui tunc apud Reginum Baioariæ ciuitatem, in qua & hyema uerat, residebat. Vbi congregato Episcoporum Concilio auditus est: & errasse cōuictus, ad præsentiam Adriani Pontificis Romam missus: ubi etiam coram ipso in basilica Beati Petri Apostoli hæresim confessus est atque abdicauit: quo facto ad ciuitatē suam reuersus est. Rege uerò ibidem æstatem agente, facta est contra eum coniuratio à filio suo maiore nomine Pipino & quibusdam Francis, qui se crudeli-

Pipini cōtra Patrē Carolum cōiuratio

A CAROLO.

121

crudelitatem Fastradæ reginæ ferre non posse asseuerabant: atque ideo in necem Regis conspirauerant. Quæ cum per Ardusum Lāgobardum detecta fuisset, ipse ob meritū fidei seruata monasterio Sancti Dionysij donatus est: Autores uerò coniurationis, ut rei lesæ maiestatis partim gladio cæsi, partim patibulis suspensi, ob meditatū scelus tali morte multati sunt. Rex autem propter bellum cum Hunis susceptum in Baioaria sedens, pontem naualem, quo in Danubio ad id bellum uteretur, edificauit, ibiq; Natalem Domini & sanctum Pascha celebrauit.

DCCXCIII.

CVM Rex bellum à se inchoatum conficere cuperet, & Pannoniam iterū petere decreuisset, nunciatū est copias, quas Thedericus Co-

F mes

122 ANNAL. GESTOR.

mes per Frisiam ducebat, in pago
Rhinistri iuxta Vuisfram à Saxoni-
bus esse interceptas, atque deletas.
Cuius rei nuncio accepto, magnitu-
dinem damni dissimulans, iter in Pan-
noniam intermisit. Persuasum tunc
Regi erat, si inter Radantium & Al-
monum fluuios fossa nauium capax
duceretur, posse commodè è Danu-
bio in Rhenum nauigare, quòd alter
Danubio alter Mœno miscetur: con-
festim cum omni comitatu suo eò ue-
nit, congregataque hominum mul-
titudine totum autumnii tempus in
eo opere consumpsit. Ducta est fossa
inter prædictos fluuios duum milliū
passuū longitudine, latitudine CCC.
pedum, sed incassum: nam propter
ingres pluias, & terram, quæ palu-
stris erat nimio humore suaapte natu-
ra imbuta, ceptum opus consistere
non

A CAROLO.

123

non potuit: sed quantum interdiu
terre à fossoribus fuerat egestum,
tantum noctibus humo iterum in lo-
cum suum relabente subsidebat. In
hoc opere occupato, duo ualdè dis-
plicentia diuersis terrarum parti-
bus allata sunt: Vnum erat, Saxonum
omnimoda defectio: alterum, quod
Saraceni Septimaniā ingressi, præ-
lioque cum illius limitis custodibus
atque comitibus conferto, multis Fran-
corum interfectis, uictores ad sua re-
gressi sunt. Quibus rebus commotus,
in Franciam reuersus est: celebrauit-
que Natalem Domini apud Sanctum
Kilianum in Vuirtziburgo, iuxta
Mœnum fluuium: Paschalis uero festi
solennitatem, super eundem fluuium
in uilla Franconofurt, in qua & hye-
mauerat.

Saxonum
defectio.

DCCXCIII.

F 2

Rex

124 ANNAL. GESTOR.

R Ex ad condemnandam heresim Foelicianam aetatis initio, quando & generalem populi sui conuentum habuit, Concilium Episcoporum ex omnibus regni sui prouincijs in eadem uilla congregauit. Affuerunt etiam in eadem Synodo Legati Romani Pontificis, Theophilactus ac Stephanus Episcopi, uicem tenentes eius à quo missi fuerant, Adriani Papæ. In quo Concilio & heresis memorata condemnata est, & liber contra eam communis Episcoporum autoritate compositus, in quo omnes subscripserunt. Synodus etiam, quæ ante paucos annos in Constantinopoli sub Irene & Constantino filio eius congregata, & ab ipsis non solum septima, uerum etiam uniuersalis erat appellata, ut nec septima nec uniuersalis habetur

A CAROLO.

125

tur diceretur, quasi superuacua omnino ab omnibus abdicata est. Mortua est ibi Fastradra regina, & Morguntiaci apud Sanctum Albanum sepulta. Quibus peractis, Rex bipartito exercitu Saxoniam petere statuit, eouidelicet modo, ut ipse cum dimidia parte copiarum ab australi parte intraret, Carolus uero filius eius cum alia medietate Rhenum apud Coloniā traiceret, & in eandem regionem ab occidente ueniret. Quo facto licet Saxones in campo qui Sintfelt uocatur, quasi prælium cum rege commissuri cõsediissent, ibique aduentum eius operirentur, amissa uictoriæ spe quæ sibi paulò antè falso pollicebantur, ad Saxones deditionem omnes conuersi sunt: uelut si sine prælio uictoris potestati se subdiderunt. Dederunt igitur obsides, & iurciurando fidem se regi uelle

Fastradra
regina
moritur.

ad dedi-
tionē cõ-
uersi.

226 ANNAL. GESTOR.

seruare promiserunt. Sic omisso prælio & Saxones domum reuersi sunt, & Rex transmissio Rheno in Galliam se recepit. Et cum Aquasgranū uenisset, ibidem hybernis habitis, & Natalē Domini & Pascha celebravit.

DCCXCV.

Q Vanquā Saxones æstate præterita, & obsides dedissent, & secundum quod iussu erant, sacramenta iurassent, rex tamen illorum perfidiæ non immemor conuentū generalem trans Rhenum in uilla Cusfenstein, quæ super Mœnum contra Moguntiacum urbem sita est, more solenni habuit, atque inde cum exercitu Saxoniam ingressus, penè totam populando peragrauit. Cumque in pagum Bardengau peruenisset, & iuxta locum qui Bardenunig uocatur, positis castris, Sclauorum quos ad se uenire

Carolus
iterum
Saxones
popula-
tus.

A CAROLO. 127

uenire iusserat, expectaret aduentū: subito ei nunciatum est, Vultzan Regem Abotritorum cum Albin traieceret, in dispositas à Saxonibus insidiis in ipso flumine incidisse, & ab eis esse interfectum. Quod factum animo regis ad Saxones citius debellandos, uelut quosdam stimulos addidit, & in odium perfidæ gentis amplius excitauit. Terra igitur magna parte uastata & obsidibus, quos dare iusserat acceptis, in Franciā reuersus est. In hac expeditione dum castra super Albin haberet, uenerunt ad eum legati de Pannonia, unus ex primoribus Hunorum, qui apud suos uocabatur Thudun: is & suum aduentum, & se Christianum fieri uelle, promisit. Rex autem Aquasgrani ueniens, sicut & anno priori ibi tēporibus suis & Natalē Domini & Pascha celebravit.

F 4 Roma

Adrianus
summus
Pontifex
moritur.
Leo Ro-
manus
pontifex.

Romæ Adriano defuncto, Leo Pontificatum suscepit: Et mox per legatos suos clauēs confessionis sancti Petri, ac uexillū Romanæ urbis cum alijs muneribus Regi misit, rogauitque, ut aliquem de suis optimatibus Romam mitteret, qui populum Romanum ad suam fidem atque subiectionem per sacramenta firmaret. Missus est ad hoc Engilbertus Abbas monasterij sancti Richarij: per quem etiam tunc ad Sanctum Petrum magnam partem thesauri, quem Ericus dux Foroiulensis, spoliata Hunorum regia, quæ Ringus uocabatur, eodem anno de Pannonia Regi detulerat, misit: reliquum uerò inter optimates & aulicos, ceterosq; in palatio suo militantes liberali manu distribuit. Atq; ijs exple-

expletis, ipse cū exercitu Francorū Saxoniam petijt: Pipinum uerò filiū suum cum Italicis ac Baioaricis copijs in Pannoniam ire iussit: & ipse quidem Saxonia magna ex parte uastata, ad hyemandum Aquasgrani palatium reuertitur. Pipinus autem Hunis trās Tizā fluiū fugatis, eorumq; regia, quæ ut dictū est Ringus, Pipinus
Rex deuī
à Langobardis autem Campus uoca-
ta Hun-
tur, ex toto destructa, directis penē garia vi-
omnibus Hunorum opibus ad patrē, & cum
Aquisgrani hyberna habentē uenit, spolijs ad
ac spolia regni, quæ secum detulit, ei-
patrē ve-
dem præsentauit. Thudun etiam de-
quo superius mentio facta est, fidem
dictis suis adhibens, ibidem ad regem
uenit, ibiq; cum omnibus, qui secum
uenerant baptizatus, ac remun-
ratus est. Post datum fidei seruandæ
sacramentum, domum redijt, sed
F 5 in

130 ANNAL. GESTOR.

in promissa fide diu manere noluit
nec multo post perfidiae suae poenas
dedit. Rex ut dictum est Aquisgrani
in hybernis confidens, ibi & Nata-
lem Domini, & Pascha celebravit.

DCCXCVII.

B Arcinona ciuitas in limite
Hispanico sita, quae alternan-
te rerum euentu, nunc Francorum,
nunc Saracenorum ditioni subijcie-
batur, tandem per Zatum Saracenum
qui tunc eam inuaserat Regi reddita
est: Nam is aestatis initio Aquasgrani
ad regem uenit, seq; cum memorata
ciuitate, spontanea deditioe illius po-
testati submisit. Quare cepta rex Fi-
lium suum Ludouicum ad obsidionem
Oscæ cum exercitu in Hispaniā mi-
sit, & ipse more solito, ad contun-
dendam perfidiae gentis contumaci-
am, Saxoniam uastaturus intrauit.

Nec

A CAROLO. 131

Nec prius destitit, quam omnes ter-
minos eius peragrasset: nam usque ad
ad ultimos fines eius qua inter Albim
& Vuisiram Oceano alluitur accef-
sit: Inde regressus cum Aquasgrani
uenisset, ibique Abdellam Sarace-
num filium Abenmaugæ Regis de Mau-
ritania ad se uenientem suscepisset,
legatumque Nicetæ Patritij, qui tunc
Siciliam procurabat, nomine Theo-
dorum literas Imperatoris de Con-
stantinopoli missas deferentem audif-
set, consilium iniit, ut ad conscien-
dum Saxonicum bellum, in ipsa regio-
ne hyemaret. Supto igitur comitatu
suo, Saxoniam petijt, castrisq; sup Vui-
siram positus consedit, et locum castro-
rum Heristelli uocari iussit. Qui loc-
us ab incolis usq; in praesens ita notatur.
Exercitum uero, quæ secum adduxit, per
totam Saxoniam in hyberna diuisit.

F 6

Illus

132 ANNAL. GESTOR.

Illuc Pipinum de Italica, & Ludouide Hispanica expeditione regressos, ad se uenire iussit: Ibi legatos Hunorum cum magnis muneribus ad se missos audiuit & absoluit. Ibi legatum Adelfonsi regis Asturicae atque Galtiae, sibi dona deferentem suscepit. Inde iterum Pipinum ad Italiam, Ludouicum ad Aquitaniam misit: cum quo & Abdellam Saracenum ire iussit: qui postea ut ipse uoluit in Hispaniam ductus, & illorum fidei, quibus se credere non dubitauit, commissus est. Rex autem in Saxonia residens, ibi & Natalem Domini, & Pascha celebrauit.

DCCXCVIII.

Saxones
Legatos
Caroli

Cum iam uer accederet, nondum tamen propter pabuli inopiam exercitus de hybernis protrucidant duci potuisset, Saxones Transbani

ni

A CAROLO. 133

ni occasionem nacti, legatos Regis, qui ad eos ob iniustitias faciendas missi erant, comprehensos interficiunt, paucis eorum quasi ad nunciandum reseruatis: trucidantes cum ceteris & Godescalcum Regis legatum, quem ille ante paucos dies ad Sigifridum Regem Danorum miserat. Is cum legatione functus reuerteretur, ab huius seditionis autoribus interceptus atque occisus est. Quibus acceptis Rex grauiter commotus, congregato exercitu in loco, cui Munda nomen, super Vuisiram castra posuit, atque in foedis fragos ac desertores arma corripuit, & ultor necis legatorum suorum, quibquid Saxoniae inter Albi- am ac Vuisiram interiacet, totum ferro & igne uastauit. Transalbani autem qui Nordmanni uocantur, superbia elati, eo quod legatos regis impu-

F 7 ne

134 ANNAL. GESTOR.

Nordman
ni magna
strage ca-
duntur

Constanti-
nus Imperator
Graecorum pro-
pter mor-
rum insolentiam
excæcatus.

nè occidere potuerunt, arreptis armis contra Abotritos proficiscuntur. Quorum dux Thrasico cognito Transalbianorum motu eis cum omnibus copijs suis in loco, qui Suentana uocatur, occurrit: commissoque prælio, ingenti eos cæde prostrauit. Nam in prima congressione quatuor millia eorum cecidisse narrauit Legatus Regis Eberuinus nomine, qui in eodem prælio fuit, & in Abotritorum acie dextrum cornu tenuit. Fugatur fugatiq; & multis suorum amissis, cum magna calamitate ad loca sua reuersi sunt. At Rex in Franciam regressus, cum Aquasgranum uenisset, primò legatos Irenæ Impatricis ad se de Constantinopoli missos audiuit: nam Constantinus filius eius, propter morum insolentiam à suis cõprehensus, et excæcatus est: quibus petiti-
bus

A CAROLO. 135

Sisimium fratrem Tarasij Constantinopolitani Episcopi olim in prælio captum domum redire permisit. Regati fuere Michael cognomento Ganglianos, & Theophilus Presbyter de Blachernis. Post quorum absolutionem uenere de Hispania legati Adelfonsi Regis, Basiliscus & Froia; munera deferentes, quæ ille de manubijs, quas uictor apud Vlisipponam ciuitatem à se expugnatam caperat, Regi mittere curauit: Mauros uidelicet septem cum totidem Mulis atq; loriceis: quæ licet pro dono mitterentur, magis tamen insignia uictoriæ uidebantur: quos & benignè suscepit, et remuneratos honorifice dimisit. In sula Baleares, quæ nunc ab incolis earum Maiorica & Minorica uocantur, à Mauris piraticam exercentibus depredatæ sunt. Rex uero Aquisgranibys-

Leo Roma
ius Ponti
ex Sactil
inius à
perfidis
lingua &
oculis pri-
uatur.

136 ANNAL. GESTOR.
hyemait, & ibi Natalem Domini &
Pascha more solito celebravit.

DCCXCIX.

Romæ Leo papa cum litania
processurus de Lateranis ad ec-
clesiam beati Laurentij, quæ ad Cra-
ticulam uocatur, equo sedens perge-
ret, in insidias à Romanis positas iu-
cta eandem basilicam incidit: ubi e-
quo deiectus & erutis oculis, ut ali-
quibus uisum est, lingua quoque am-
putata, nudus ac semiuivus in platea
relictus est. Deinde iussu eorum, qui
huius facti autores fuere, in monaste-
rium sancti Erasmi Martyris uelut
ad curandum missus, Albini cuiusdam
cubicularij sui cura noctu per mu-
rum demissus à Vuinigiso duce Spole-
tano, qui audito huiusmodi facinore,
Romam festinus aduenerat, susceptus
ac Spoletum deductus est. Cuius rei
nun-

A CAROLO 137

nuncium cum Rex accepisset, ipsum
quidem ut uicarium sancti Petri, &
Romanum Pontificem cum summo
honore ad se præcepit adduci: iter ta-
men suum, quod in Saxoniam facere
constituerat, non omisit. Habito ita-
que generali conuentu super Rhe-
num in loco qui Lippenheim uoca-
tur, ibique eodem amne transnissio
cum toto exercitu suo ad ad Pader-
bornam accessit, ibique in castris con-
sistens, Pontificis ad se properantis
præstolatur aduentum. Misit interea
filiū suū Carolū ad Albim cum parte
exercitus, propter quedam negotia
cum Vuilsis & Abotritis disponen-
da, & quosdam Saxones de Nordlui-
dis recipiendos. Cuius reuersionem
cum expectat, uenit Pontifex, & ual-
de honorifice ab illo susceptus est:
mansitque apud eum dies aliquot: &
cum

Leo sum- cum ei cuncta propter quæ uenerat
mus Pon. intimasset, iterum Romam cum ma-
Caroli au. gno honore per legatos Regis, qui cū
xiiho. in le. co missi sunt reductus, atq; in locum
dem Petri. suū restitutus est. Quo dimisso Rex
restitui- paucos dies ibidem moratus, legatum
tur, Michaëlis Patritij de Sicilia nomi-
ne Danielelem, ad se missum absoluit.
Accepit etiam triste nunciū de Ger-
holti & Erici interitu, quorum alter
Gerholtus uidelicet Baioariæ præfe-
ctus, commisso cum Hunis prælio ce-
cidit. Alter uerò, id est, Ericus post
multa prælia & insignes uictorias a-
pud Tarsaticam Liburniæ ciuitatem,
insidijs oppidanorum interceptus at-
que interfectus est. Rebus itaq; Sa-
xonum pro rerum opportunitate dis-
positis, Rex in Franciā reuertitur: et
cū Aquisgrani hyemaret, Guido Co-
mes ac præfectus Britānici limitis,
qui

qui eodem anno cū socijs Comitibus
totā Britonū prouinciā plustrauerat,
arma ducū, q se dediderūt, inscriptis
singulorū nominibus detulit. Videba-
tur enim ea prouincia tū ex toto sub-
acta, fuissetq; nisi perfide gētis insta-
bilitas citò id aliorum more solito
cōmutasset. Allata sunt & signa, quæ
occisis in Maiorica Mauris prædoni-
bus erepta fuerant; & Azan Sarace-
nus præfectus Osce, clauis urbis cum
alijs donis Regi misit, promittens eā
se traditurum, si opportunitas eueni-
ret. Sed & monachus quidam de Hie-
rosolymis ueniens, benedictionem &
reliquias de loco resurrectionis do-
minicæ, quæ Patriarcha Regi mise-
rat detulit. Et Rex Natalem Domini
in eodem Palatio residens celebravit:
ac monachum reuerti uolentē absol-
uens, Zachariā quendam presbyterū

Hierosolymitan
Patriarcha Caro-
lo Reli-
quias pro
donis
transmit-
tit.

de pa-

de palatio suo cum eodem ire iussit:
cui & donaria sua ad illa ueneranda
loca deferenda commisit.

DCCC.

Redeunte uerna temperie, me-
dio ferè Martio Rex Aquis-
grano digressus, littus oceani Galli-
ci perlustrauit: & in ipso mari, ubi
tunc piraticam Nordmanni exerce-
bant, classem instituit, præsidia dispo-
suit, sanctum Pascha apud Sanctum
Richarium celebrauit. Inde iterum
per littus maris agens, Rotomagum
ciuitatem uenit: ibiq; Sequana amne
transmisso Turonas ad sanctum Mar-
tinum, orationis causa profectus est.

Lu. egar-
dæ Regi-
næ mors

Moratus ibi dies aliquot, propter ad-
uersam Luitgardæ coniugis ualetu-
dinem, quæ ibidem & defuncta &
humata est. Obijt autem P R I D.
NON. IVN. Inde per Aurelianos

ac

ac Parisios Aquasgranū reuersus est:
Et mense Augusto inchoante Mogun-
tiacum ueniens, generalem conuen-
tum ibidem habuit, & iter in Italiā
indixit: atque inde profectus cū ex-
ercitu Rauennam uenit, ibiq; septem
non ampliùs dies moratus, Pipinum
filium suum cum eodem exercitu in
terram Beneuentanorum ire iussit,
mouensque de Rauenna cum filio An-
conam usque peruenit: quo ibi dimis-
so Romam proficiscitur: Cui pridie
quàm illò ueniret, Leo Papa apud Nu-
mentum occurrit, & cum magna ue-
neratione ibidē suscepit: post coenam
qua simul refecti sunt, illo ibi manēte
Pontifex ad urbem processit, poste-
roq; die in gradibus basilicæ Beati
Petri Apostoli cum Episcopis et uni-
uerso Clero consistens, aduenientem
Regē eqnoq; descendentē, Deo laudes
dicendo

Carolus
rursus Ro-
mā uenit

142 ANNAL. GESTOR.

dicendo & gratias agendo suscepit,
& cunctis psallentibus in Ecclesiam
eiusdem Beatissimi Apostoli Deū glo-
rificans atq; magnificans introduxit.
Facta sunt hæc VIII. CAL. DE-
CEMB. Post septē uerò dies Rex cō-
cione uocata, cur Romā uenisset om-
nibus patefecit, & exinde quotidie
ijs, propter quæ uenerat facienda o-
peram impendit: in quibus ut maxi-
mum ita difficilimum erat, quod pri-
mò inchoatum est, de inuestigandis ui-
delicet, quæ Pontifici obijciebantur,
criminibus. Qui tamē postquā nullus
eorundē criminum probator esse uo-

Leo Papa luit, coram omni populo in basilica
de obie- Beati Petri Apostoli Euangelium fe-
tis sibi rens, ambonem conscendit, inuocatō-
crimini- que Sanctæ Trinitatis nomine, de ob-
bus iure iectis se criminibus iureiurando pur-
iurando gant. Eodē die Zacharias presbyter,
se purgat. quem

A CAROLO. 143

quem Rex Hierosolymas miserat, cum
duobus monachis quos Patriarcha cū
eo ad regem misit, Romam uenit: ij
benedictionis gratia clauēs sepulchri
dominici ac loci Caluarie cum uexil-
lo detulerunt: quos rex benignē susce-
ptos per aliquot dies secum detinuit:
& redire uolentes, remuneratos ab-
soluit.

DCCCI.

I Pse autem cū die sacratissimo
Natalis Domini ad Missarum so-
lennia basilicam Beati Petri Aposto-
li fuisset ingressus, & coram altari,
ubi ad orationem se inclinauerat aſi-
stet, Leo Papa coronam capiti eius Carolus
imposuit, cuncto Romanorum popu-
lo acclamante: CAROLO AV-
GVSTO, A DEO CORONA-
TO MAGNO ET PACIFI-
CO IMPERATORI ROMA-
NORVM, VITA ET VICTORIA.

Post

144 ANNAL. GESTOR.

Post quas laudes à Pontifice more antiquorum principum adoratus est. ac deinde omisso Patritij nomine, IMPERATOR ET AVGVSTVS appellatus. Post paucos autem dies iubente ipso ij. qui eundem Pontificem anno superiore deposuerant, in iudicium adducti, & habita de eis questione, secundum legem Romanorum ut crimine lesæ maiestatis rei, capite damnati sunt: Pro quibus tamen Papa pio affectu apud imperatorem intercessit: nam & uita & membrorum integritas eis concessa est: ceterum pro sui facinoris magnitudine exilio damnati sunt. Huius factionis suere principes Paschalis nomenclator, et Campulus Sacellarius, & multi alij Romanæ urbis habitatores nobiles, qui simul omnes eadem sententia damnati sunt. Ordinatis de
inde

A CAROLO.

145

inde Romanæ urbis, et Pontificis, totiusq; Italiæ, non tantum publicis, sed etiam ecclesiasticis, & priuatis rebus (nam tota hyeme non aliud fecit Imperator) missaq; in Beneuentanos iterum expeditione, cum Pipino filio suo post Pascha VII. KALEND. MAII. Roma profectus, Spoletum uenit, ubi dum esset, PRID. KAL. MAII hora noctis secunda terramotus maximus factus est, quo tota Italia grauiter concutiebatur: Nam & tectum basilicæ Diui Pauli Apostoli, magna ex parte, cum suis trabibus decidit, & in quibusdam locis urbes montesq; ruerunt. Eodẽ anno loca quædam circa Rhenum fluium, & in Gallia & in Germania tremuerunt. Pestilentia propter mollitiẽ hybernitẽporis facta est. Imperator de Spoletõ Rauennam uenit, et aliquot dies ibi
G mora-

146 ANNAL. GESTOR.

moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum est ei, legatos Aaron Regis Persarum portum Pisas intrasse, quibus obuiam mittens inter Vercellas & * Eporediam eos sibi fecit presentari, unus eorum erat Persa de oriente legatus predicti Regis: nam duo fuerant, alter Saracenus de Africa legatus Amirati Abraham, qui in confinio Africae in fossato presidebat, hic Isaac Iudeum, quem Imperator ante quadriennium ad memoratum Regem Persarum cum Lantfrido & Sigimundo legatis suis miserat, reuersum cum magnis muneribus nuntiauerunt: nam Lantfridus & Sigimundus ambo in eodem itinere defuncti sunt. Tum ille misit Ercēbaldum Notarium in Liguriam, ad classem parandam, qua elephas & ea quae cum eo afferebantur subuehi possent. Ipse autem

* Hipporediam.

A CAROLO. 147

autē celebrato die Natalis Sancti Ioannis apud Hipporhediam, Alpes transgressus in Galliam reuersus est. Ipsa estate capta est Barcinona ciuitas in Hispania iam biennio obsessa: Zatus praefectus eius & alij complures Saraceni cōprehensi: et in Italia Reate ciuitas similiter capta et incensa est, eiuq; praefectus Roshelmus comprehesus, castella, quae ad ipsam ciuitatē pertinebant in deditionem accepta sunt: Zatus & Roshelmus una die ad praesentiam Imperatoris deducti & exilio damnati sunt. Ipsi us anni mēse Octobri Isaac Iudeus de Africa cum elephanto regressus, portū Venetijs intrauit: et quia propter niues alpinas illas transitum habere nō poterat, in Vercellis hyemauit: Imperator Aquisgrani in palatio Natalem Domini celebravit.

* Veneria

Elephas
Carolo
missus à
Rege Per
sarum.

148 ANNAL. GESTOR.

DCCCII.

Irene Imperatrix è Constantino-
poli misit legatum nomine Leonē
Spatharium pacis cōfirmandæ gratia
inter Francos et Græcos: & impera-
tor uicissim absoluto illo misit Iesse
Episcopum Ambianensem & Helm-
gaudum Comitem Cōstantinopolim,
ut pacem cum ea statuerent. Celebra-
tum est Pascha Aquisgrani. Huius an-
ni mense IVL. XIII. CAL. AVG.
uenit Isaac cum elephante & ceteris
muneribus, quæ à Rege Persarum mis-
sa fuerunt, & Aquisgrani omnia im-
peratori detulit: nomen elephanti e-
rat Abulabaz. Orthona ciuitas Italiae
in deditionem accepta. Nuceria quo-
quæ frequenti obsidione fatigata, &
ipsa in deditionem uenit, præsidium
quæ nostrorum in ea positum. Impera-
tor æstatis tempore in Arduenna ue-
nationi

A CAROLO. 149

nationi indulgens, misso exercitu
Transalbianos Saxones uastauit. Gri-
moaldus Beneuētanorum dux in Nu-
ceria Vuinigisum Comitem Spoleti,
qui præsidio præerat, aduersa uale-
tudine fatigatum obsedit, & in dedi-
tionem accepit, captumquæ honorifi-
cè habuit. Imperator Aquisgrani Na-
talem Domini celebrauit.

DCCCIII.

HAc hyeme circa ipsum palati-
um & finitimas regiones ter-
re motus factus, & pestilentia subse-
cuta est. Vuinigisus à Grimaldo red-
ditus est: & legati imperatoris de
Constantinopoli reuersi sunt: & ue-
nerunt cum eis legati Nicephori Im-
peratoris, qui tunc rempublicam re-
gebat (nam Irenen post aduentum le-
gationis Francicæ deposuerant) quo-
rū nomina fuerūt, Mihael Episcopus, petir,
G 3 Petrus

Nicepho-
rus Con-
stantino-
politanus
Impera-
tor pacē
à Carolo

150 ANNAL. GESTOR.

Petrus Abbas, Calistus et Cādidatus: qui uenerunt ad Imperatorem in Germania super fluuium Salam in loco qui dicitur Sels: & cōditionem faciende pacis in scripto susceperunt: & inde dimissi cū epistola Imperatoris Romam regredi, atq; Constantinopolim reuerfi sunt. Imperator autem in Baioriam profectus, dispositis Pannoniarum causis, Decembri mense Aquasgrani reuersus est, ibiq̃ue Natalem Domini celebrauit.

DCCCIII.

Imperator Aquisgrani hyemauit, aestate aut in Saxoniam ducto exercitu, omnes qui trās Albim & in Vuilmuodi habitabāt Saxones cum mulieribus & infantibus trāstulit in Frāciam, et pagos Transalbianos Abotritis dedit. Eodem tempore Godefridus Rex Danorum uenit cum classe

Carolus
Saxones
in Franci
am tran-
siret,

A CAROLO.

151

classe sua, nec nō et omni equitatu regni sui ad locū q dicitur Sliestorff/ in consinio regni sui & Saxonie: promisit enim se ad colloquium Imperatoris uenturum: Sed consilio suorum inhibitus propius non accessit. Imperator autem super Albim fluuium sedebat in loco, qui dicitur Goldunsterin/ & missa ad Godefridum legatione pro perfugis reddendis medio Septembri Coloniam uenit: dimissoque exercitu primō Aquisgrani, deinde Arduennam uenit: & uenationi cū indulisset, Aquasgranū reuersus est. Medio Nouembri nunciatū est ei, Leonem Papā Natālē Domini secū celebrare uelle, ubicunq; hoc cōtingere potuisset: quē statim misso ad Sanctū Mauritiū Carolo filio suo, honorificē suscipere iussit, ipse ad Remorū ciuitatē obuiā illi

G 4 pro-

152 ANNAL. GESTOR.
profectus est: ibique susceptum, primo Carisiacum uillam, ubi Natalem Domini celebrauit, deinde Aquasgranum perduxit: et donatum magnis muneribus, per Baioariam ire uolentem deduci fecit usque Rauennam. Causa aduentus eius hæc erat. Perlatum fuerat ad Imperatorem æstate præterita CHRISTI sanguinem in Mantua fuisse repertum: Propter hoc misit ad Papam, petens, ut huius famæ ueritatem inquireret: Qui accepta occasione exeundi, primo in Langobardiam, quasi pro inquisitione prædicta profectus est: indeque arrepto itinere subito ad Imperatorem usque peruenit, mansitque apud illum dies octo: Et sicut dictum est, Romam repedauit.

DCCC.V.

Non multo post Cakanus princeps Hunorum propter calamita-

Romanus Pontifex cum Carolo dies 8. egit Aquilgrani

A CAROLO. 153

mitatem populi sui, Imperatorem adiit, postulans sibi locum dari ad habitandum inter Sabariam et Carnuntum, quia propter infestationem Sclauorum, qui Behemanni uocantur, in pristinis sedibus esse non poterant: illi enim omnem terram Hunorum depopulantes, Lechonem tunc Ducem habuerunt: Hunc Imperator benigne (erat enim Cakanus Christianus, nomine Theodorus) suscepit, et precibus eius annuens, muneribus donatum redire permisit: qui rediens ad populum suum pauco tempore transacto die suum obiit. Et misit Cakanus unum de optimatibus suis, petens sibi honorem antiquum, quem Cakanus apud Hunos habere solebat: Cuius precibus imperator assensum præbuit, et summam totius regni iuxta priscorum ritum habere præcepit. Eodem

G. 5. anno

anno misit exercitum suum cum filio suo Carolo, in terram Sclauorum, qui Behemanni uocantur, qui omnem illorum patriam depopulatus, ducem eorum nomine Lechonem occidit: & inde regressus in Vogesum syluam ad patrem uenit, in loco qui dicitur Camp. Nam Imperator Iulio mense Aquisgrano profectus, per Theodonis uillam atque Metis transiens, Vogesum petijt: ibiq; uenationi uacans, post reuersionem exercitus ad Rumrichi castellum profectus, ibiq; aliquantum temporis moratus, ad hyemandum in Theodonis uilla palatio suo confedit: Ibi ambo ad eum filij sui Pipinus & Ludonicus uenerunt, celebravitq; ibi Natalem Domini.

DCCCVI.

Statim post Natalem Domini uenerunt Guilharius & Beatus du-

ces

ces Venetie, nec non & Paulus dux Iadere, atque Donatus eiusdem ciuitatis Episcopus legati Dalmatarum, ad presentiam Imperatoris cum magnis donis: & facta est ibi ordinatio ab Imperatore de ducibus & populis tam Venetie quam Dalmatie: illisq; absolutis cōuentum habuit Imperator cum primoribus & optimatibus Francorum de pace constituenda & obseruanda inter filios suos, & diuisione facienda in tres partes, ut sciret unusquisq; illorum, quam partem regere deberet, si patre mortuo su-

Carolus
testamen-
tum cōscri-
bit.

perstitem esse cōtingeret. De hac partitione & testamentū factū, & iure iurando ab optimatibus Francorū cōfirmatū, et cōstitutiones pacis cōseruandæ causa factæ: atq; hæc oīa literis mādātā sūt, et Leoni Papæ, ut ipse sua manu subscriberet p Eginhartū missa.

G 6

Quibus

Quibus Pontifex lectis & assensum præbuit, et propria manu subscripsit. Imperator dimisso utroq; filio, in regnum sibi deputatum, Pipino scilicet & Ludouico de uilla Theodonis per Mosellam & Rhenum secunda aqua. Nouiomagum nauigauit: ibiq; Quadragesimale ieiunium & sacratis. Paschæ solennitatem celebrauit: Et inde post non multos dies Aquasgrani ueniens, Carolum filium suum in terram Sclauorum, qui dicuntur Sorabi, & sedent super Albim fluium, cum exercitu misit: in qua expeditione Miliduocho Sclauorum dux interfectus est: duoq; castella ab exercitu edificata: Vnum super ripam fluminis Sale, alterum iuxta fluium Albim: Sclauisq; pacatis Carolus cum exercitu regressus, in loco, qui dicitur Sili, super ripam Mosæ fluminis ad Imperatorem uenit.

uenit. Missa est & manus de Baioaria & Alemannia atq; Burgundia, sicut anno superiore in terram Bohemorum, uastataq; terræ non minima portione, absque ullo graui incommodo regressa. Eodem anno in Corsicam insulam contra Mauros, qui eam uastabant, clas̃is de Italia à Pipino missa est: Cuius aduentum Mauri non expectantes abcesserunt: unus tamen nostrorum Hadumarus Comitiuitatis Genuæ, imprudenter contra eos dimicans occisus est. In Hispania uerò Nauarri & Pompelonenses, qui superioribus annis ad Saracenos defecerant, in fidem recepti sunt. Clas̃is à Nicephoro Imperatore, cui Niceta Patritius præerat, ad recuperandam Dalmatiam mittitur: Et legati, qui ante quatuor ferè annos ad Regem Persarum missi erant,

158 ANNAL. GESTOR.

per ipsas Græcarum nauium stationes transuecti, ad Taruifiani portus receptaculum nullo aduersariorum seui-ente regressi sunt. Imperator celebrauit Natalem Domini Aquisgrani.

DCCCVII.

Prodigia
ante Caro-
li mortē,

ANno superiore IIII. NON. SEPTEMB. fuit eclypsis Lunæ: Tunc uerò erat Sol in XVI. parte Virginis, Luna in XVI. parte Piscium. Hoc autem anno II. CAL. FEB. fuit Luna XVII. quādo stella Io uis quasi p̄ eā transire uisa est. Et III. ID. FEB. fuit eclypsis Solis media die, stante utroq; sydere in XXV. parte Aquarij. Iterum III. CAL. MAR. fuit eclypsis Lunæ & apparuerunt acies eadē nocte miræ magnitudinis: & Sol stetit in XI. parte Virginis: nā & stella Mercurij XVI. CAL. APRIL. uisa est in Sole, quasi parua macula

A CAROLO. 159

macula nigra paululum superius medio centro eiusdem syderis: quæ a nobis octo dies conspicata est, sed quando primū intrauit uel recessit, nubibus impediētib; minime notare potuimus. Iterum mense Augusto XI. CAL. SEP. eclypsis Lunæ facta est, hora noctis III. Sole posito in V. parte Virginis, & Luna in V. parte Piscium: Sicq; ab anni superioris Septembri, usq; ad anni presentis Septembrem ter Luna obscurata est, & Sol semel. Ratbertus missus Imperatoris, qui de Oriente reuertebatur, defunctus est: Et legatus Regis Persarum nomine Abdella, cum Monachis de Hierusalem, qui legatione Thomæ Patriarchæ fungebantur, quorum nomina fuere, Georgius & Felix, ad Imperatorem peruenerūt, in unum deferentes, quæ prædictus

Eclypses
4. infra vo-
nius anni
circulum.

Munera
magnifi-
ca Carolo
missa à Re-
ge Persarū

Rex

Horologi
um miro
artificio
fabrica-
tum.

Rex Imperatori miserat: id est, Papi-
lionem, & tentoria atri miræ & ma-
gnitudinis & pulchritudinis: Erant
omnia bisina, tam tentoria, quàm &
funes eorum, diuersis tincta colori-
bus. Fuerunt præterea munera præ-
fati Regis pallia serica multa, et præ-
ciosa, & odorē, & unguenta, & bal-
samum, nec non horologium ex ori-
chalco, arte mechanica mirificè com-
positum, in quo duodecim horarum
cursus ad clepsydram uertebatur, cū
totidem arcis pilulis, quæ ad comple-
tionem horarum decidebant, & casu
suo subiectum sibi cymbalum tinnire
faciebant: additis in eodem eiusdem
numeri equitibus, qui per XII. fene-
stras completis horis exhibant, & im-
pulsu egressionis suæ totidē fenestras,
quæ prius erant apertæ claudiebant:
nec non & alia multa erant in ipso
horo-

horologio, quæ nunc enumerare lon-
gum est. Fuere præterea inter præ-
dicta munera, candelabra duo ex o-
richalco miræ magnitudinis & pro-
ceritatis: quæ omnia in Aquensi pa-
latio ad Imperatorem delata sunt.
Imperator legatum & monachos per
aliquantum tempus secum retinens,
in Italiam direxit, atque ibi eos tem-
pus nauigationis expectare iussit.
Eodemq; anno Burchartum Comitem
stabuli sui cum classe misit Corsi-
cam, ut eam à Mauris qui superio-
ribus annis illuc uenire cōstituerant,
defenderet: hi iuxta consuetudinem
suam de Hispania egressi primò Sar-
diniam appulsi sunt: ibique cum
Sardis prælio commisso, & multis
suorum cæsis, nam *III M. ibi ce-
cidisse perhibentur, in Corsicam re-
cto cursu perueniunt. Iterum ibi in
quo.

Candela-
bra duo
ex auri-
chalco mi-
ræ magni-
tudinis.

*tria mil-
lia 3000.

Universiad de Do
Mauri à
Burchar
to stabuli
Comite
magna ca
de sternu
tur.

162 ANNAL. GESTOR.

quodam portu eiusdem insule cum
classe cui Burchartus præerat prælio
decertauere, uictiq; ac fugati sunt, a-
missis X III. nauibus, & plurimis
suorum interfectis. Adcò illo anno in
omnibus locis aduersa fortuna fati-
gati sunt, cò quod anno superiore
contra omnem iustitiam de Patelaria
insula L X. monachos asportatos
in Hispania uendiderunt: quorum
aliqui per liberalitatem Imperato-
ris iterum ad sua loca reuersi sunt. Ni-
ceta Patritius, qui cum classe Con-
stantinopolitana in Venetia se con-
tinebat, pace facta cum Pipino rege,
& inducijs usq; ad mensem Augustu
constitutis, statione soluta Constanti-
nopolim regressus est. Hoc anno Im-
perator Pascha Aquisgrani celebra-
uit, nec non & Natalem Domini.

DCCCVIII.

Hyems

A CAROLO. 163

HYems mollißima ac pestilens
fuit illo tempore, uereq; in-
choante Imperator Nouiomagu pro-
fectus, ibi Quadragesimali ieiunio
celebrato ac sancto Paschate iterum
Aquisgrani regressus est. Et quia nun-
ciabatur Godefridum Regem Dano-
rum in Abotritos cum exercitu tra-
iecißse, Carolum filium suum ad Al-
bim cum ualida Francorum & Saxo-
num manu misit, iubens, ut uestano Re Godefri-
gi resisterent, si Saxonie terminos dus Dano
aggredi tentaret. Sed ille statim per rü Rex ex
aliquot dies in littore habitis, ex pugnatis
pugnatis etiam & captis aliquot aliquot
Sclauorum castellis, cum magno co- rum castel-
piarum suarum detrimento reuersus lis, cū ma-
est. Nā licet Thrasiconē ducem Abo- gna copia
tritorum populariū fidei diffidentē rü strage
loco pepulisset: Godolaibum aliū du in patriā
cem dolo captū patibulo suspēdisset: reuer-
tur.

Abotri-

Carolus
Magni Ca-
roli filius
Albim flu-
uium pon-
te iunxit.

164 ANNAL. GESTOR.

Abotritorum duas partes uestigales
sibi fecisset, optimos tamen militum
suorum & manu promptissimos ami-
sit: & cum eis filium fratris sui nomi-
ne Reginholtum, qui oppugnatione
cuiusdam oppidi cum plurimis Dano-
rum primoribus interfectus est. Fili-
us autem Imperatoris Carolus Albim
ponte iunxit, & exercitum, cui præ-
erat in Hilinones & Smeldingos, qui
& ipsi ad Godefridum defecerant,
celerrimè transposuit, populatisque
circumquaque eorum agris, transitio-
que iterum flumine, cum incolumi
exercitu in Saxoniâ se recepit. Erant
cum Godefrido in expeditione præ-
dicta Sclavi, qui dicuntur Vuilsi, qui
propter antiquas inimicitias, quas
cum Abotritis habere solebant, spon-
tè se copijs eius coniunxerunt: ipsos-
que domum reuertente cum præda
quam

A CAROLO. 165

quâ in Abotritis capere potuerunt,
& ipsi domum regressi sunt. Godefri-
dus uero prius quam domum reuerte-
retur, destructo emporio, quod in
oceanî littore constitutum, lingua
Danorum Rerich dicebatur, & ma-
gnam regno illius commoditatem ue-
tigalium persolutione præstabat,
translatisque inde negotiatoribus so-
luta classe ad portum, qui Gliestorff
dicitur, cum uniuerso exercituuenit:
ibi per aliquot dies moratus, limitem
regni sui, qui Saxoniam respicit, ual-
lo munire constituit, eo modo, ut ab
Orientali maris sinu, què illi Oster-
sæle dicunt, usque ad occidentalem
Oceanum totam Egidore fluminis a-
quilonarem ripam munimentum ual-
li prætexeret: una tantum porta di-
missa, per quam carpenta & equites
emitti & recipi potuissent. Diuiso
itaque

Ardulphus
Nordhum-
brorū rex
patria &
regno pul-
sus Nouio-
magū ad
Carolū ve-
nit. cuius
auxilio in
regnū re-
ducitur,

itaque opere inter Duces copiarum,
domum reuersus est. Interea Rex
Nordhumborum de Britānia insula
nomine Ardulf, regno & patria, pul-
sus, ad Imperatorem dum adhuc No-
uionomagi moraretur uenit, & patefa-
cto aduentus sui negotio, Romā pro-
ficiscitur: Romāq; rediens, per lega-
tos Romani Pontificis & Domini Im-
peratoris in regnum suum reducitur.
Præerat ea tempestate Ecclesiæ Ro-
Leo III. cuius legatus ad Britāniam
directus est Adolphus Diaconus, de
ipsa Britannia Saxo, & cum ipso ad
Imperatorē missi duo Abbates, Rut-
fridus Notarius, & Nantharius Ab-
bas de Sancto Othmaro. Imperator
uerò ædificatis per legatos suos super
Albim fluiuium duobus castellis, præ-
sidioq; in eis contra Sclauorum in-
cursionem disposito, Aquisgrani hve-
manit,

manit, Natalēque Domini & S. Pa-
scha celebrauit.

DCCCIX.

Classis de Constantinopoli mis-
sa, primò Dalmatiam, deinde
Venetiam appulit: cūque ibi hye-
maret, pars eius Comiacum insulam
acceffit, commissoque prælio contra
præsidium, quod in ea dispositum e-
rat uicta atque fugata, Venetiam re-
cessit. Dux autem qui classi præerat
nomine Paulus, cū de pace inter Frā-
cos & Græcos constituenda, quasi si-
bi hoc esset iniunctum, apud Pipi-
num Italiæ Regem agere moliretur,
Guilharo & Beato Venetiæ duci-
bus omnes conatus eius impediēti-
bus, atq; ipsi etiā insidias parētibus,
cognita illorum fraude discessit. At
in occiduis regionibus Dominus Lu-
douicus Rex, cum exercitu Hispaniā
ingressus,

Ludouicus
Rex Der-
thufam,
Hispaniæ
ciuitatem
frustrā ob
fidei.

168 ANNAL. GESTOR.

ingressus, Dertusam ciuitatem in ripa Iberi fluminis sitam obsedit: consumptoque in oppugnatione illius aliquanto tempore, ubi eam tam citò capi non posse uidit, dimissa obsidione, cum incolumi exercitu in Aquitaniam se recepit. Postquam Ardulfus Rex Nordhumborum reductus est in regnum suum, & legati Imperatoris atque Pontificis reuersi sunt: unus ex eis Adolphus uidelicet diaconus à piratis captus est, ceteris sine periculo traiicientibus, ductusque ab eis in Britanniam, à quodam Coenulphi Regis homine redemptus est, Romanamque reuersus. In Tuscia Populonium ciuitas magna à grecis, qui

Mauri Corsicam quondam Ciuitatem in sabbatho sancto diripiunt.

Opōciōta uocantur, depradata est. Mauri quoque de Hispania Corsicam ingressi, in ipso Sancto Paschali Sabbatho, ciuitatem quandam diripiunt,

A CAROLO. 169

runt, et præter Episcopum ac paucos senes atque infirmos nihil in ea reliquerunt. Interea Godefridus Rex Danorum, per negotiatores quosdam significauit se audisse, Imperatorem sibi infensum, ob id, quod in Abotritos duxisset exercitum, & suas ultus esset iniurias: addens, uelle se purgare ab eo, quod ei obijciebatur, foederis irruptionem ab illis prius fuisse inchoatam, Petebat etiam, ut conuentus Comitum Imperatoris atque suorum iuxta terminos regni sui trans Albim fieret, in quo res inuicem gestæ proferri, & emendatione dignæ inter partes enumerari potuissent. Non abnuuit Imperator, colloquiumque trans Albim habitum cum primoribus Danorum in loco qui dicitur Badensliet/ multisque hinc & inde prolati ac enumeratis rebus, nego-

Colloquium de pace inter Francos & Danos frustra habitum.

Thrasico
Abotrito-
rum dux
Smeldin-
gam expu-
gnat

170 ANNAL. GESTOR.

tio penitus infecto discessum est. Thrasico uero dux Abotritorum, postquam filium suum postulanti Godefrido obsidē dederat, collecta populā riuū manu, & auxilio à Saxonibus accepto, uicinos suos Vuilsos aggressus, agros eorum ferro & igne uastauit: regressusq; domum cum ingenti præda, accepto iterum à Saxonibus ualidiori auxilio, Smeldingorum maximā ciuitatem expugnat: atq; ijs prosperis successibus omnes, qui ab eo defecerāt, ad suam societate redire coëgit. Iis ita gestis Impator de Arduenna Aquasgrani reuersus, mēse Nouēbri Conciliū habuit de processione Spiritus sancti: Quam quæstione Ioannes quidā Monachus Ierosolymis primò concitauit. Cuius definiendæ causa Bernhartus Episcopus Vuormatiensis, & Adelhartus Abbas monasterij

Cor-

A CAROLO.

171

Corbeie Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodē concilio, De statu Ecclesiarum, & conuersatione eorū, qui in eis Deo seruire dicuntur: nec aliquid tamen definitū est, propter rerū, ut uidebatur, magnitudinem. Imperator autē, cum ei multa de iactantia & superbia Regis Danorū nūciarentur, statuit trās Albim ciuitatem edificare, Franco- rumq; in ea ponere presidium: Cū- que ad hoc per Galliam atq; Germaniam homines congregasset, armisq; ac ceteris ad usum necessarijs rebus instructos per Frisiam ad locum destinatum ducere iussisset, Thrasico dux Abotritorū in emporio Rerich ab hominibus Godefridi per dolum interceptus est. Sed Imperator postquā locus ciuitati cōstruendus fuerat exploratus, Egbertū Comitē huic negotio

Expedi-
tio
Caroli in
Danos,

Thrasico-
Abotrito-
rum Dux
dolo neca-
tur,

H 2 ex.

172 ANNAL. GESTOR.

exequēdo præficiens, Albim traijce-
re & locum iussit occupare. Est au-
tem locus super ripam Sturie flumi-
nis nomine Essesfelt, & occupatus
est ab Egberto Comite et Saxonibus
circa ID. MART. & muniri cæ-
ptus. Aureolus Comes, qui in cōfinio
Hispaniæ atque Galliæ trans Pyre-
næum contra Oscan & Cesaraugu-
stā residebat, defunctus est: & Ama-
rox Præfectus Cesaraugustæ, locum
eius inuasit, & in castellis illius præ-
sidia disposuit: missaque ad imperato-
rem legatione, se cum omnibus suis ei-
us obsequio traditurum promisit.
Eclipsis Lune facta est VII. CAL.
IAN.

Eclipsis
Lunæ.

DCCCX.

A Marox Cesaraugustæ præ-
fectus, postq̃ imperatoris le-
gati ad eum uenerunt, petijt, ut collo-
quium

A CAROLO.

173

quium fieret inter ipsum & Hispani-
ci limitis custodes, promittens se in
eodem colloquio cum omnibus in Im-
peratoris ditionem esse uenturum.
Quod licet imperator ut fieret annu-
isset, multis interuenientibus causis,
mansit infectum. Mauri de tota Hi-
spania maxima classe comparata, pri-
mò Sardiniam, deinde Corsicam ap-
pulerunt, nulloq; præsidio in ea in-
uento insulam penè totam subegerūt.
Intercà Pipinus Rex perfidia ducum
Venetorum incitatus, Venetiam bel-
lo mariq; statuit appetere: Subactaq;
Venetia ac ducibus eius in deditio-
nē acceptis, eandem classē ad Dal-
matie littora uastanda misit: Sed Rex Vene-
cū Paulus Cephalaniæ præfectus tiam lube-
cum orientali classe ad auxilium Dal-
matis ferendum aduentaret, regia
classis ad propria regreditur. Ro-
drudis

Rordindis drudis filia Imperatoris, quæ natu
Caroli si- maior erat, VIII. ID. IVN. diem o-
lia senior biijt. Imperator nero Aquisgrani ad-
moritur, huc agens, & cōtra Godefridum Re-
gem expeditionē meditans, nuncium
accepit, classē ducentarum nauium
de Nordmannia Frisiā appulisse, cū-
ctasq; Frisiaco littori adiacentes in-
sulas esse uastatas: iamque exercitum
illum in continente esse, terrenaque
prælia cum Frisonibus cōmisisse, Da-
nosq; uictores tributum uictis impo-
suisse, ac uestigalis nomine centum
libras argenti à Frisonibus iam esse
solutas: Regem uerò domi esse, quod
& reuera ita erat. Qui nuncius adeò
Imperatorem concitauit, ut missis in
omnes circumquaque regiones ad
congregandum exercitum nuncijs,
ipse sine mora palatio exiens, pri-
mò classi occurrere, deinde trāsmissò
Rheno,

Rheno, in loco, qui Lippèheim uoca-
tur, copias quæ nondum conuenerant
statuit operiri: Vbi dum aliquot dies
moraretur, Elephas ille, quē ei Aarō
Rex Persarum miserat, subita morte
perijt. Congregatis tandem copijs, ce-
lerrimè ad Aaram fluiuium contē-
dit: castrisque iuxta confluentem ei-
us, quo Vuisiræ flumine coniungitur,
positis, minarum Godefridi Regis
præstolatur euentum. Nam Rex ille
uanissima spe uictoriæ inflatus, acie
se cum Imperatore confligere uelle
iactabat. Sed dum Imperator in me-
morato loco statua haberet, diuer-
sarum rerum nuncijs ad eum perse-
runtur, nam & classē, quæ Frisiā
uastabat, domum regressā, & Gode-
fridum Regem à quodam suo satelli-
te interfectum, Castellum nomine
Hohbuchi Albi flumini contiguum,

Pipini Re-
gis mors.

Ingens bo-
um pesti-
lencia,

176 ANNAL. GESTOR.
in quo Odo legatus Imperatoris, &
Orientalium Saxonum erat præsidium,
à Vuilsis captum: Et Pipinum Re-
gem Italiae VII. ID. IVL. de
corpore migrasse. Duasq; legatio-
nes de diuersis orbis partibus, unam
de Constantinopoli, alteram de Cor-
duba pacis faciendæ causa aduenta-
re nunciantur. Quibus ille acceptis
disposita pro temporis conditione
Saxonia, domum reuertitur. Tantâ
fuit in ea expeditione bouum pestilen-
tia, ut penè nullus tanto exercitui su-
peresset, quin omnes usq; ad unum in-
terirent: Et non solum ibi, sed etiam
per omnes Imperatori subiectas pro-
uincias, in illius generis animalia mor-
talitas immanissimè grassata est. Im-
perator Aquasgrani ueniens mense
Octobri, memoratas legationes au-
diuit, pacemque cum Nicephoro Im-
peratore,

A CAROLO. 177
peratore, & cum Abulaz rege Sara-
cenorum fecit: Nam Nicephoro Ve-
netiam reddidit: Et Heimrichum Co-
mitem olim à Saracenis captum, A-
bulaz remittente recepit. Eo anno
Sol & Luna bis defecerunt: Sol
VIII. ID. IV N. & II. CAL. Eclipses
DECEMB. Luna autem XI. CAL. 4 anno v^o
no.
IVL. & XVIII. CAL. IAN.
Corsica insula iterum à Mauris ua-
stata est. Amaroꝝ ab Abdiramam fi-
lio Abulaz de Casaraugusta expul-
sus, & Oscan intrare compulsus est.
Godefrido Danorum rege mortuo,
Hemmingus filius fratris eius in re-
gnum successit, ac pacem cum Impe-
ratore fecit.

DCCCXI.
A bsoluto atque dimisso Ansa-
phio Spathario, hoc nomē le-
gato Nicephori Imperatoris, eiusdem
H 5 pacis

178 ANNAL. GESTOR.

pacis confirmandæ gratia legati Constantinopolim ad Imperatorem mittuntur, Hatto Episcopus Basiliensis, & Hugo Comes Turonicus, & Aio Langobardus de Foroiulio, et cum eis Leo quidam Spatharius, natione Siculus, et Guilharius Dux Venetorum: quorum alter ante annos decem Romanam ad Imperatorem, cum ibi esset, de Sicilia profugit: & redire uolens ad patriam remittitur: Alter propter perfidiam honore spoliatus, Constantinopolim ad Dominum suum duci iubetur. Indicta inter Imperatorem & Hemmingum Danorum Regem pax, propter hyemis asperitatem, quæ inter partes cõmeandi uiam claudēbat, in armis iurata seruatur, donec redeunte ueris temperie, & uijs apertis, quæ immanitate frigoris clausæ fuerant, cõgredientibus ex utraq; parte

utriusq;

A CAROLO.

179

utriusq; gentis, Francorum scilicet et Danorum XII. primoribus super fluiuium Egidoram, datis uicissim secundum ritum ac morem suum sacramentis, pax firmatur. Primores autem de parte Francorũ hi fuere, Vualach filius Bernharti, Burchartus, Vnroch^o, Vodo, Egbertus, Thedericus, Abbo, Ostdach, Vuigman, omnes Comites: De parte Danorum, in primis fratres Hemmingi, Hancuinc & Angandeo, deinde ceteri honorabiles inter suos uiri, Offred cognomento Turdimulo, & Vuarsten, & Suuomi, & Vrin, & alius Offred filius Heiligon, Offred de Sconouue, & Hebbi, & Auuin. Imperator uerò cū Hemmingo pace firmata, & placito generali secundum consuetudinem Aquigrani habito, in tres partes regni totidem exercitus misit, Vnum trans

Pax inter Danos & Imperatorem firmatur.

H 6

Albin

Carolus Albi, in Hilinones, qui & ipsos uat-
 res exer- stituit, & castellum Hohbuochi supe-
 citus mit- riore anno à Vuilsis destructum in
 tit. In Hil- ripa Albi fluminis restaurauit: Alte-
 nones: in rum in Pannonias, ad controuersias
 Pannoni Hunorum & Sclauorum finiendas:
 as: In Bri- Tertium in Brittones ad eorum per-
 tones: qui fidiam puniendam: qui omnes rebus
 omnes re prosperè gestis incolumes regressi
 bus prope sunt. Ipse autem propter classem quā
 incolu- anno superiori fieri imperauerat ui-
 mes rede- dendam, ad Bononiam Gallicam, Ciui-
 unt, tatem maritimam, ubi eadem naues
 congregatae erant accessit: sanumq;
 ibi ad nauigantium cursus dirigen-
 dos antiquitus constitutum restaura-
 uit, & in summitate eius nocturnum
 ignem accendit. Inde ad Scaldim flu-
 uium ueniens, in loco qui Ganda uo-
 catur, naues ad eandem classem aedifi-
 catus aspexit, & circa mediū Nouē-
 brem

brem Aquas uenit. Obuiā ei facti sunt
 ueniēti legati Hēmingi Regis Auuin
 & Hebbi, munera Regis & uerba
 pacifica deferentes. Fuere etiam A-
 quisgrani aduentum eius expectan-
 tes qui de Pannonia uenerunt, Cani,
 Zauci, principes Auarum, & Thu-
 dun & alij primores Sclauorum, cir-
 ca Danubium habitantium, qui à du-
 cibus copiarum, quae in Pannoniam
 missae fuerunt, ad praesentiam princi-
 pis uenire iussi erant. Interea Caro-
 lus filius Imperatoris, qui maior natu-
 erat, 11. NON. DECEMB. diē o-
 bijt. Impator Aquisgrani hyemauit.

DCCCXII.

Nec multò post Hemmingus, duo de re-
 Danorū Rex defunctus nun-
 ciatur: cui cum Sigifridus nepos Go-
 defridi Regis, & Amilo nepos He-
 riholti, quondam Regis succedere con-
 cidunt.

H 7 uolu

Carolus
 Imperato-
 ris filius se-
 nior mori
 tur,
 Hemmin-
 go Dano-
 rum Rege
 mortuo

principes
 duo de re-
 gno con-
 tendentes
 pariter in
 prelio con-
 cidunt.

182 ANNAL. GESTOR.

uoluisſent, neq; uterq; regnare potuiſſet, comparatis copijs, & commiſſo prælio ambo moriuntur: Pars tamen Amilonis adepta uictoria, fratreſeius Herioldum et Reginſfridum Reges ſibi conſtituerunt: quã neceſſariò pars uicta ſecuta, eoſdem ſibi regnare non abnuit. In eo prælio *XDCCCCXL.

*10940.

Nicephorus Græcorum Imperator moritur. Michael Græcorum Imperator cū Carolo pacē firmat,

uiri cecidiſſe narrantur. Nicephorus Imperator, poſt multas & inſignes uictorias in Mœſia prouincia commiſſo cum Bulgaris prælio moritur: & Michael gener eius Imperator factus, legatos Imperatoris CAROLI qui ad Nicephorum miſi fuerunt, in Conſtantinopoli ſuſcepit, & abſoluit. Cū quibus & ſuos legatos direxit, Michaelē Episcopum & Arſaphium atque Theogniſtum Prothoſpatharios, & per eos pacem à Nicephoro inceptam confirmauit. Nam Aquisgrani ubi

A CAROLO 183

ni ubi ad Imperatorem uenerunt, ſcriptum pacti, ab eo in epiſtola ſuſcipientes, more ſuo, id eſt Græca lingua, laudes ei dixerunt, & Imperatorem & Καρολέα cum appellantes: & inde reuerſi Romam, in baſilica Sancti Petri eundem pacti ſeu foederis libellum à Leone Papa denuò ſuſceperunt. Quibus dimiſſis, Imperator generali conuentu Aquis, ſolemniter habito, Bernhartum filium Pipini nepotem, in Italiam miſit, propter famā claſſis, quæ de Africa & Hiſpania ad uaſtandam Italiam uenit: Gualonem filium Bernharti patruelis ſui ſecum eſſe iuſit, quouſque rerum euentus ſecuritatem noſtris afferret: Hæc claſſis partim in Corſicam, partim in Sardiniam uenit. Ea quidem pars, quæ in Sardiniam uenerat, penè tota deleta eſt.

Claſſis

184 ANNAL. GESTOR.

Pax cū Sa-
racenis fa-
cta.*viginti
quinque
millia.Eclipsis
Solis.

Classis etiam Nordmannorum Hy-
berniam Scotorum insulam aggressa,
commissioq; cum Scotis praelio, parte
non modica Nordmannorum inter-
fecta, turpiter fugiendo domum re-
uersa est. Pax cum Abulaz Rege Sa-
racenorum facta. Item cum duce Be-
neuentanorum Grimoaldo, et tributi
nomine *XXVM. solidorū auri à Be-
neuentanis soluta. Expeditio facta
in Vuilsos, & ab eis obsides accepti.
Heriholtus et Reginfridus reges Da-
norum missa ad Imperatorem lega-
tione pacem petunt, & fratrem suum
Hemmingū sibi remitti rogant. Hoc
anno 1 D. MA II. post meridiem So-
lis eclipsis fuit.

DCCCXIII.

Imperator Aquisgrani hyemauit,
& incipiente uerno tempore A-
malharium Treuerēsem Episcopum,

A CAROLO.

185

& Petrum Abbatem monasterij No-
nantulæ propter pacem cum Michae-
le Imperatore confirmandam Constā-
tinopolim misit. Pons apud Mogun-
tiacum mense Maio incendio confla-
grauit. Post quod Imperator cū in
Arduenna uenaretur, pedum dolore
decubuit: & conualescens Aquasgra-
ni reuersus est: ac deinde habito ge-
nerali conuentu, euocatum ad se apud
Aquasgrani filium suum Ludouicū
Aquitaniæ Regem excipiens, coronā
illi imposuit, & imperialis nominis
sibi consortem fecit: Bernhartūque
nepotem suum ex Pipino filio, Italiæ
præfecit, & Regem appellari iussit.
Concilia quoq; iussu eius super statu
Ecclesiarum corrigendo per totam
Galliam ab Episcopis celebrata sunt.
Quorum unum Moguntiaci, alterum
Remis, tertium Turonis, quartum
Cabil.

Pons apud
Moguntia
incendio
conflagra-
uit.Ludouicū
filiū suum
Carolus
Imperator
rem creatConcilia
Caroli ius-
su celebra-
ta.

186 ANNAL. GESTOR.

Cabilloni, Quintum Arelati congregatum est: Et constitutionum, quæ in singulis factæ sunt, collatio coram Imperatore in illo conuentu habita. Quas qui nosse uoluerit, in supradictis ciuitatibus inuenire poterit: quāquam & in archiuo palatii exemplaria illarum habeantur. Missi sunt de hoc conuentu quidam Francorū & Saxonū primores trans Albim fluuium ad confinia Nordmannorum, qui pacem cum eis secundum petitionem Regum illorum facerent, & fratrem eis redderent. Qui cum pari numero, nam XVI erāt, de primatibus Danorum occurrisent, iuramentis utrinquē factis pax confirmata, & Regum frater eis redditus est. Qui tamen eo tempore domi non erant, sed ad Vuesterfoeldam cum exercitu profecti. Quæ regio ultima regni eorum inter Septentrionem

A CAROLO. 187

ptentrionem & Occidentem sita, contra aquilonarem Britaniæ summitatē respicit: cuius principes ac populus eis subijci recusabant. Quibus perdomitis cum reuertissent, & fratrē ab Imperatore missum recepissent, filij Godefridi Regis, & ex primoribus Danorū non pauci, qui iam dudū relicta patria apud Sueones exulabant, comparatis undiq; copijs bellum intulerunt. Et confluentibus passim ex omni Danorū terra popularium turbis, cōmisso prælio, etiam regno non multo eos labore pepulerunt. Mauris de Corsica Hispaniam cū multa præda redeuntibus, Irmingarius Comes Emporitanus in Maiorica insidias posuit, & octo naues eorum cepit: in 3. naues quibus quingentos & eo amplius captiuios inuenit. Hoc Mauri uindicare uolentes, Centumcellas Tusciæ ciuitatem,

188 ANNAL. GESTOR.

tem, & Niceam provincie Narbonē-
sis uastauerunt. Sardiniam quoq; ag-
gressi, commissosq; bello cum eis, pul-
si ac uicti, & multis suorum amissis
recesserunt. At Michael Imperator
Bulgaros appetens bello, haud pro-
nopolita- speris successibus utitur: ac proinde
nus Impe- domum reuersus, deposito diademate
rator de- monachus efficitur: In cuius locum
posito dia- Leo Bapda Patritij filius Imperator
demate sit constituitur. Crumas Rex Bulgaro-
monach9, rum qui Nicephorum Imperatorem
ante duos annos interfecerat, & Mi-
chaelem de Masia fugauerat, secun-
dis rebus elatus, cum exercitu usque
ad ipsam Constantinopolim accessit:
& iuxta portam ciuitatis castra po-
suit: Quem moenibus urbis obequi-
tantem Leo Imperator eruptione
facta incautum excepit, ac grauiter
uulneratum fugiendo sibi consule-
re, ac

A LVDOVICO. 189
re, ac in patriam turpiter redire
coëgit.

DCC CXIII.

Dominus Carolus Imperator Carolus
dum Aquisgrani hyemaret, Magnus
Anno etatis circiter LXXI. re- moritur.
gni autem XLVII. subacteq;
Italiae XLIII. ex quo uerò Im-
perator & Augustus appellatus est,
XIII. V. CAL. FEB. rebus hu-
manis excessit. Cuius rei nuncium
cum LVDOVICVS filius eius in
Aquitania apud Thedoadum uillam,
ubi & ipse tunc hybernabat, pluri-
mis deferentibus accepisset, tricesi-
mo postquam id acciderat die Aquas-
grani uenit: summoque omnium Frā-
corum consensu ac fauore patri suc-
cessit: & ad suscepti regni admini-
strationem cura conuersa, primò le-
gationes gentium, quæ ad patrem
uenerunt

190 ANNAL. GESTOR.

uenerunt auditas absoluit: alias simili modo ad patrem antè quidem missas, ad se uerò uenientes suscepit: inter quas præcipua fuit legatio de Constantinopoli missa. Nam Leo Imperator, qui Michaeli successerat, dimisso Amalhario Episcopo et Petro Abbate, qui ad Michaelē quidem missi, ad se tamen uenerunt, legatos suos Christophorum Spatharium, et Gregorium Diaconum cum eis ad Dominum CAROLVM, & per eos descriptionem ac confirmationem pacti ac fœderis misit: Quibus susceptis atque dimissis, Dominus LVDOVICVS legatos suos Nordbertum Rhegicensem Episcopum & Richuuinum Patavinum Comitem ad Leonem Imperatorem ob renouandam secum amicitiam, & prædictum pactum cōfirmandum misit: Habitoq; Aquisgrani

gene-

A LVDOVICO. 191

generali populi sui cōuentu, ad iustitiā faciendā, & oppressiōes populariū relenādas, legatos in oēs regni sui fines misit. Bernhartū Regē Italiæ nepotē suū ad se euocatū, muneribus donauit et in regnū remisit: Cū Grimoaldo Beneuentanorū duce pactum fecit atque firmauit, eo modo quo & pater, scilicet ut Beneuentani tributum annis singulis VII. millia solidorum darent. Tunc duos ex filiis suis, Lotharium in Baioariam, Pipinum in Aquitaniā misit. Heriholtus & Reginfridus Reges Danorum, qui anno Dani in superiore à filiis Godefridi uicti & ter se pro Regno pulsi fuerāt, reparatis uiribus Regno dimicanti, iterum eis bellum intulerunt: in quo conflictu & Reginfridus, & unus de filiis Godefridi, qui maior natu erat, interfectus est. Quo facto Heriholtus rebus suis diffidens, ad Imperatorem uenit,

uenit, & se in manus illius commendauit: quem ille susceptum in Saxoniam ire, & opportunum tempus expectare iussit, quo ei quemadmodum petierat auxilium ferre posset.

DCCCXV.

Iussum est ab Imperatore, ut Saxones & Abotriti, ad hanc expeditionem prepararentur: Tentatumque in illa hyeme, duabus uicibus, si Albis transiri posset: sed mutatione subita aeris emolliti, ac glacie fluminis resoluta, negotium remansit infectum: donec tandem hyeme transacto circa medium Maium mensem opportunum proficiscendi tempus arrisit. Tunc omnes Saxonici Comites, omnesque Abotritorum copiae cum legato Imperatoris Baldericho, sicut iussum erat, ad auxilium Heriholto ferendum trans Egidoram fluium in terram Nordmannorum

mannorum nomine Simlendi perueniunt: Et inde profecti VII. tandem die in loco qui dicitur Littus oceani castra ponunt: ibique statim triduo habitis, cum filij Godefridi contra eos magnis copiis, & ducentarum nauium classe comparata, in insula quadam tribus millibus à continenti separata residerent, ipsique cum eis congregari non auderent, uastatis circumquaque uicinis pagis & acceptis popularium obsidibus XL. ad Imperatorem in Saxoniam reuersi sunt: ipse enim tunc temporis, in loco qui dicitur Padrabrunna generalem populi sui conuentum habebat. Ibi ad eum omnes Orientalium Sclauorum Primores & legati uenerunt. Priusquam tamen illuc ueniret, sed domi adhuc esset, allatum est ei quosdam de primoribus Romanorum ad interficiendum

dum Leonem Papam in ipsa urbe Roma conspirasse: ac deinde cum huius causæ indicium ad Pontificem esset delatum, omnes illius factionis auctores ipsius iussu fuisse trucidatos. Quod cum molestè ferret, ordinatis tunc Sclauorum & Heriholti rebus, ipsoque in Saxonia dimisso, cum ad Franconofurt palatium uenisset, Bernhartum Regem Italiæ nepotem suum, qui & ipse secum in Saxonia fuerat, ad cognoscendum, quod nunciabatur, Romam mittit. Is cum eò uenisset ægritudine decubuit. res tamen, quas compererat per Gerholtum Comitem, qui ad hoc legatus erat datus, Imperatori nunciavit: quem legati pontificis Ioannes Siluæ candidæ, Theodorus Nomenclator et Sergius dux subsequuti, de ijs, quæ Domino obijciébatur, per

per oia Imperatori satisfecerunt. Legati Sardori de Carali ciuitate uenerunt dona ferentes. Pax quæ cū Abulaz Rege Saracenorum facta est & per triennium seruata, uelut inutilis rupta, & contra eum iterum susceptū est bellum. Nordbertus Episcopus & Richuuius Comes de Cōstantinopoli regressi, descriptionem pacti, quæ Leo Imperator eis dederat, detulerunt: qui inter cætera terræ motū grauißimū mēse Augusto per cōtinuos V. dies ibi cōtigisse retulerunt, quo & ipsi ædificia urbis cōplura cecidisse, & aliarū ciuitatū populos ruinis oppressos esse testati sunt. Sed in Gallia Santones ciuitas Aquitanie mēse Sept. dicitur tremuisse. Rhenus fluuius alpinis imbribus, ultra solitū exundauit. Cū Romani Leonē Papā ægritudine decubuisse uiderent, collecta

Terræ
motus ue-
hemens
Constanti-
nopolim
concurrit
V. conti-
nuis diebus

Romano-
rum ledi-
tio contra
Leonem
papam,

manu omnia prædia, quæ in singula-
rum ciuitatū ditionibus nouiter ex-
truxerat, primò diripiūt, deinde im-
misso igne cremant: tum Romam ire
statuunt, & quæ sibi erepta quere-
bantur, uiolenter auferre: Quo com-
perto Bernhartus Rex missa manu
per Vuinigisum ducem Spoletanum
& seditionem illam sedauit, & eos à
cepto desistere fecit: quæq; erāt ge-
sta per legatos Imperatori nunciavit.

DCCCXVI.

Hyme transacta Saxones &
Orientales Franci expedi-
tione in Sorabos Sclauos, qui dicto
audientes non erant facere iussi, im-
perata strenuè compleuerunt, & cō-
tumaciam audaciam non magno la-
bore compresserunt: nam una ciuita-
te expugnata, quicquid in ea gente
rebelle uidebatur, subiugatione pro-
missa

missa quieuit. Vascones, qui trans Ga-
ronnam & circa Pyrenæum habitāt,
propter sublatum ducem suum nomi-
ne Siguinum, quem Imperator ob
nimiam eius insolentiam ac morum
prauitatem inde sustulerat, solita le-
uitate commoti, coniuratione facta
omnimoda defectione descuerunt:
Sed duabus expeditionibus ita sunt e-
domiti, ut tarda eis deditio & impe-
tratio uideretur. Interea Dominus

Leo Papa
moritur.

Leo Papa anno Pōtificatus sui XXI.
circiter VIII. KAL. IVN. de cor-
pore migravit, Stephanusq; Diaco-
nus in locum eius electus atq; ordina-
tus est. Nondumq; duobus post con-
secrationem suam exactis mensibus, Papa ad
quàm maximis potuit itineribus ad Imperato-
rem uenire contendit: missis rem pro-
interim duobus legatis, qui quasi pro
sua cōsecratione Imperatori sugge-
rent.

Stephanus
Papa ad
Imperato-
rem

198 ANNAL. GESTOR.

reret. Quod ubi Imperator audiuit, Remis ei occurrere statuit: missis obuiis, qui eum illò deducerent: & aduentu eius praeueniens, magno eum honore suscepit. Qui statim Imperatori aduentus sui causam insinuans, celebratis ex more missarum solēnijs, eum diadematis impositione coronauit. Multis deinde inter eos muneribus datis & acceptis, conuiujsq; opime celebratis, & amicitia uicissim fortissimo robore constituta, alijsq; utilitatibus Sanctae dei Ecclesiae pro temporis opportunitate dispositis, Pontifex Romanus, Imperator Compendium palatii petijt. Ibi cum moraretur, legatos Abotritorum, & de Hispania legatos Abdirachmā filij Abulaz Regis ad se missos suscepit, completisq; ibi XX. uel eo amplius diebus, Aquasgrani ad hyemandum profectus est.

Legat-

A LVDOVICO. 199
DCCCXVII.

Legati Abdirachmam filij Abulaz Regis Saracenorum de Caesar-Augusta missi, pacis petende gratia uenerunt, & Compendio ab Imperatore auditi, Aquasgrani eum precedere iussi sunt, Quò cum peruenisset, legatum Leonis Imperatoris de Constantinopoli, pro Dalmatarum causa missum, Nicephorum nomine suscepit: quem etiam, quia Cadolach, ad quem illorum consinium cura pertinebat non aderat, & tamen breuiuenturus putabatur, aduentum illius iussit operiri. Quo ueniente, ratio inter eum & legatum Imperatoris de questionibus, quas idem detulit habita est. Et quia res ad plurimos & Romanos et Sclauos pertinebat, neq; sine illorum presentia finire posse uidebatur, in illo loco decernenda

I 4 dif-

200 ANNAL. GESTOR.

differtur: missusq; ad hoc cum Cado-
lach & prædicto legato in Dalmati-
am Albigenius Vnrochi nepos. Lega-
ti etiam Abdirachman cum tribus
mensibus detenti essent, et iam de re-
ditu desperare coepissent, remissi
sunt. Filij quoq; Godefridi Regis Da-
norum, propter assiduam Heriholti
infestationem missa ad Imperatorem
legatione, pacem petunt, eamq; à se
seruandam pollicentur: Sed cum hæc
simulata magis quam ueracia uide-
rentur, uelut inania neglecta sunt,
et auxilium contra eos Heriholto da-
tum. Luna NON. FEB. hora noctis
II. defecit, cometes in signo Sagitta-
rij apparuit. Interea Stephanus Papa
tertio postquam Romam uenerat mense,
sed nondum exacto, circiter VIII.
KAL. FEB. diem obiit: Cui Pascha-
lis successor electus, post completam
so-

Defectus
Lunæ Co-
metes.

Stephanus
Papa mo-
ritur.

A LVDOVICO. 201

solenniter ordinationem suam & mu Paschalis
nera, & excusatoriam Imperatori mi Papa
sit epistolam: in qua sibi non solum
nolenti, sed etiam plurimum reniten-
ti, Pontificatus honorem uelut impo-
situm assueerat. Missa tamen alia le-
gatione, pactum quod præcessoribus
suis factum erat, etiam secum fieri ac-
firmari rogauit. Hanc legationem
Theodorus Nomenclator & detulit,
& ea quæ petierat impetrauit. Feria
quinta, qua Cæna Domini celebra-
tur, cum Imperator ab Ecclesia per-
acto sacro officio remearet, ligneæ
porticus, per quam incedebat, cum
fragili materia esset edificata, &
iam marcida & putrefacta, quæ con-
tignationem & tabulatum sustine-
bant transtra, pondus aliquod ferre
non possent, incedentem de super Im-
peratorem subita ruina cum XX. &

202 ANNAL. GESTOR.

Ludouico
cū ponte
cadēs vul-
neratur.

eo amplius hominibus qui unā ibant,
ad terram usq; depressit. Qui casus
cū plerosq; ex ijs, qui simul decide-
rant grauitē affecisset, illi nihil al-
liud lesionis intulit, quā quod capu-
lo gladij quo accinctus erat, imi pe-
toris pars sinistra contusa est: et au-
ris dextera in parte uulnerata, fce-
mur quoq; dextrū cuiusdā ligni pon-
dere iuxta inguinā collisum: sed ope-
ra medicorum, qui ei curam adhi-
bebant, summa celeritate conualuit:
nam uicesimo, postquam id accide-
rat, die Nouiomagum profectus, ue-
natu sese exercebat, Vnde reuersus
generalem populi sui conuentum A-
quisgranī more solito habuit, in quo
filium suum primogenitum Lotha-
rium coronauit, & nominis atque
imperij sui socium sibi constituit: cē-
teros Reges appellatos unū Aquita-
nijs,

Lotharius
ā patre Lu-
douico
Imperij cō-
sors consti-
tuitur.

A LVDOVICO. 203

nia, alterum Baioariae praefecit. Cō-
uentu peracto cū Vogesi saltum
uenandi gratia peteret, obuios ha-
buit legatos Leonis Imperatoris:
quos cū in Ingelheim palatio iu-
xta Moguntiacum ciuitatem audis-
set, ac legationem eorum non aliam
esse, nisi quam Nicephorus eiusdem
Imperatoris legatus proximē attu-
lerat, comperisset, celeriter absolu-
tos dimisit, & quō tendebat, profi-
ciscitur. Nunciataq; defectione A-
botritorum & Sclaomiri, comitibus
tantum, qui iuxta Albim in prae-
dio residere solebant, ut terminos si-
bi commissos tuerentur, per legatum
mandauit. Causa defectionis erat, quod
regia potestatem, quam Sclaomir ca-
tenus post mortem Thrasiconis solus
per Abotritos tenebat cū Ceadrigo
filio Thrasiconis partiri uidebatur.

Abotritor-
um defe-
ctio.

Quæ res illum tam grauitèr exacer-
bavit, ut affirmaret se nunquam Al-
bim fluium transiturum, neque ad
palatium uenturum. Statim missa trās
mare legatione, iunxit amicitiam
cum filiis Godefridi, & ut exercitus
trans Albim mitteretur impetravit:
nam & classis eorum per Albim usq;
ad Essefelt castellum uenit, quæ to-
tam sturie fluminis ripam deuasta-
uit: & Gluomi Nordmannici limitis
custos pedestres copias ducens, si-
mul cū Abotritis terreno itinere ad
ipsum castellū accessit. Quibus cum
nostri fortiter restitissent, omīssa ca-
stelli oppugnatione discesserunt. In-
terea dum Imperator uenatione per-
acta de Vogeso Aquasgrani reuerte-
retur, nunciatum est ei, Bernhartum
nepotem suum Italie Regem quorum-
dam prauorum hominum consilio ty-
rannidem:

Bernhar-
tus Ludo-
uici nepos
tyranni-
dem adsu-
mit.

rannidem meditatum, iam omnes
aditus, id est Clusas, quibus in Itali-
am intratur, impositis firmasse præ-
sidijs, atque omnes aditus Italie in
illius uerba iurasse: quod ex par-
te uerum, ex parte falsum erat. Ad
quos motus comprimendos, cum ex
tota Gallia atque Germania congre-
gato cum summa celeritate magno
exercitu Imperator ad Italiam festi-
nasset, Bernhartus rebus suis diffi-
dens, maximè quod se à suis quoti-
diè deferri uidebat, armis depositis
apud Cabillonem Imperatori se tra-
didit: quem secuti sunt alij, & non
solum armis depositis se dederunt,
uerum ultrò & ad primam inter-
rogationem omnia ut gesta erant
aperuerunt. Huius coniurationis
principes fuere Eggideo inter om-
nes amicos Regis primus, & Regin-
hartus:

206 ANNAL. GESTOR.

hartus Cubicularius eius, & Reginharius Meginharii Comitis filius, cuius maternus auus Hartradus olim in Germania cum multis ex ea prouincia nobilibus contra Carolum Imperatorem cōiurauit. Erant præterea alij multi præclari et nobiles uiri, qui in eodem scelere depræhensi sunt: inter quos et aliqui Episcopi, Anshelmus Mediolanensis, et Vuolfoldus Cremonensis, & Theodolphus Aureliensis.

DCCCXVIII.

DEtracta fraude ac cōiuratione patefacta, ac seditiosis omnibus in potestatem suam reductis, Imperator Aquasgrani reuertitur. transactoque Quadragesimali ieiunio, paucis post Pascha diebus, cōiurationis autores, qui superius nominati sunt, & Bernhartum Regem iudicio Francorum capitali senten-

Bernhartus
cum cōiurationis
autoribus
oculis priuatur.

A LVDOVICO. 207

tia condemnatos, luminibus tantum iussit orbari: Episcopos synodali decreto depositos, monasterijs mancipari: ceteros prout quisque uel nocentior uel innocentior apparebat uel exilio proscribi, uel detondi atque in monasterijs conuersari. Atque ijs ita dispositis ipse cum maximo exercitu Britanniam aggressus, generalem conuentum Venedis habuit: inde memoratam prouinciam ingressus, captis rebellium munitio-nibus, breui totam in suam potestatem non magno labore redegit. Nā postquam Mormannus, qui in ea præter solitum Brittonibus morem, regiam sibi uēdicauerat potestatem, ab exercitu occisus esset, nullus Britto inueniebatur qui resisteret, aut qui imperata facere, aut qui obsides qui iubebantur dare renueret. Quæ expeditione

rmgardis
impera-
rix mori
ur.

solis Eclyp-
sis,

208. ANNAL. GESTOR. 7
completa cum Imperator dimisso ex-
ercitu Andegaui ciuitatem esset re-
uersus, Irmingardis regina coniunx
eius, quam proficiscens ibi agrotan-
tem dimiserat, duobus diebus post-
quam ipse ad eam uenit, morbo inua-
lescente. V. NON. OCTOB. de-
cessit. Eclipsis Solis contigit VIII.
ID. IV L. Imperator per Rotoma-
gum & per Ambianos & Camera-
cum Aquasgrani ad hybernandū re-
uersus, cum Haristallium uenisset,
obuios habuit legatos Sigonis ducis
Beneuentanorum dona deferentes, e-
ūque de nece Grimoaldi Ducis an-
tecessoris sui accusantes. Erant ibi &
aliarum nationum legati, Abotritorū
uidelicet ac Bornæ Ducis Gudusca-
norum & Timotianorum, qui nuper
à Bulgarorum societate descuerant,
& ad fines nostros se conuulerant: si-
mul.

A LVDOVICO. 209

mul & Lindenuiti Ducis Pannoniæ
inferioris, qui res nouas moliens, Ca-
dolaum Comitem & Marcæ Foroiu-
liensis præfectum, crudelitatis & in-
solentiæ accusare conabatur. Qui-
bus ibi auditis atque dimissis, Impe-
rator Aquasgrani ad hyemandū pro-
fectus est.

DCCCXIX.

Sclaomir Abotritorum Rex ob
Scuius perfidiam ulciscendam ex-
ercitus Saxonum & Orientaliū Frā-
corum eodem anno trans Albim mis-
sus fuerat, per præfectos Saxonici li-
mitis & legatos Imperatoris, qui ex-
ercitui præerant, Aquasgrani addu-
ctus est. Quem cum primores popu-
li sui, qui simul iussi uenerant, multis
criminibus accusarent, & ille ratio-
nabili defensione obiecta sibi refelle-
re non ualeret, exilio condemnatus
est, tur.

Sclao-
mir Abo-
tritorum.
Rex exi-
lio damna-

210 ANNAL. GESTOR.

est, & regnum Ceadrago Thrasiconis filio datum. Simili modo et Lupus Centuli Vasco, qui cum Berengario Tolose, & Guarimo Auerni Comite eodem anno praelio confligit, in quo & fratrem Garuhandum singularis amentie hominem perdidit: & ipse nisi fugiendo sibi consulisset, prope interitum fuit, cum in conspectu Imperatoris uenisset, ac de perfidia, cuius à memoratis comitibus accusabatur, se purgare non potuisset, & ipse est temporali exilio damnatus. Conuentus Aquisgrani post Natalem Domini habitus, in quo multa de statu Ecclesiarum & monasteriorum tractata atque ordinata sunt: Legibus etiam capitula quedam necessaria, quæ decerant conscripta atq; addita sunt. Quo peracto Imperator inspectis plerisque nobilium filiabus, Vuelpi Comit

A LVDOVICO. 211

mitis filiâ nomine Iudith duxit uxorem. Iterumque conuentus mense Iulio apud Ingelheim palatium habitus, & exercitus de Italia in Pannoniam propter Lindeuuiti rebellionem missus: qui rebus parum prosperè gestis infecto penè negotio regressus est: & Lindeuuitus superbia elatus, legatos quasi pacem petendo ad Imperatorem misit, conditiones quasdam proponens, ad quarum concessionem, ea quæ iuberentur, se facturum pollicebatur: Quis cum Imperator non reciperet, aliasque ei per suos legatos proponeret, permanendum sibi in inchoata perfidia uelut optimum indicans, missis circumquaque legatis, uicinas gentes ad bellum sollicitare curauit. Timotianorum quoque populû, qui dimissa Bulgorum societate ad Imperatorem uenire ac ditioni eius

Ludouic
vxorẽ du
cit Iudith

212 ANNAL. GESTOR.

eius se permitttere gestiebat, ne hoc fieret ita interceptit, ac falsis persuasionibus illexit, ut omisso quod facere cogitabat, perfidia illius socius & adiutor existeret. Exercitu uerò de Pannonia reuerso, Cadolach Dux Feroiuliensis febre correptus in ipsa Marchia decessit: Cui cū Baldrichus esset subrogatus, & in Carantanorum regionem, quæ ad ipsius curam pertinebat, fuisset ingressus, obuuium ibi habuit Lindeuuiti exercitum, quæ iuxta Drauum fluium iter agentem parua manu aggressus, pluribus interfectis & auertit, & de illa provincia fugauit. Borna uerò dux Dalmatiæ cū magnis copijs ad Colapium fluium Lindeuuito ad se uenienti occurrēs, in prima cōgregatione à Guduscanis deseritur: auxilio tamē Prætorianorū suorū pfectus euasit. Perijt
in eo

A LVDOVICO. 213

in eo prælio Dragomofus focer Lindeuuiti, qui in exordio defectionis relicto genero Borne se coniunxerat. Guduscani domum regressi, iterum à Borna subiguntur. At Lindeuuitus occasionem nactus cum ualida manu mense Decembri Dalmatiam ingressus, ferro & igne eandem deuastat. Dalmatia vastatur Cui cū Borna se penitus imparem respiceret, omnia sua castellis inclusit, & ipse cum delecta manu nunc à tergo nunc à latere insistens, Lindeuuiti copias & interdū ubicunque poterat lacerauit, neq; cū in sua provincia impunē uersari permisit: ad extremum graui damno affectum, regione cōgēgit excedere, tribus hominum millibus de exercitu illius interfectis, & CCC uel eo ampliūs caballis captis, præter sarcinas & spolia diuersi generis direpta: quæ qualiter gesta

Pipinus
Vasconia
pacat,

214 ANNAL. GESTOR.

gesta fuerint per legatos suos Imperatori nunciare curauit. At in partibus occiduis Pipinus imperatoris filius iussu patris Vasconiam cum exercitu ingressus, sublatis ex ea seditionis totam eam prouinciam ita pacauit, ut nullus in ea rebellis aut inobediens remansisse uideretur. Heriboltus quoque iussu Imperatoris ad naues suas per Abotritos reductus, in patriam quasi regnum ibi accepturus nauigauit: cui se duo ex filiis Godelfridi, quasi una cum eo regnum habituri sociasse dicuntur, alijs duobus patria expulsis: sed hoc dolo factum putatur. Imperator conuentu dimisso, primo Cruciniacum, deinde Bimigiam ueniens, secunda aqua Confluentem usque per Rhenum nauigauit: Inde Arduennam uenadi gratia proficiscitur: Venatorio quoque exercitio

A LVDOVICO. 215

tio more solenni ibidem exacto, Aquisgrani ad hyemandum reuertitur.

DCCCXX.

Mense Ianuario conuentus ibidem habitus, in quo de Lindenuiti defectione deliberatum est, ut tres exercitus simul ex tribus partibus ad deuastandam eius regionem atque ipsius audaciam coercendam mitterentur. Borna quoque primo per legatos, deinde ipse ueniens, quid sibi facto opus esse uideretur, suggestit. In eo conuentu Bero Comes Barcinonæ, qui iam diu fraudis et infidelitatis à uicinis suis insimulabatur, cum accusatore suo equestri pugna confligere conatus uincitur: Cumque ut reus maiestatis capitali sententia dānaretur, parsum est ei, misericordia Imperatoris & Rotomagi exilio

Bero Comes Barcinonæ non exilio damna-
tur,

Expedi-
tio in Lin-
deuuitū
Pannoniæ
regem.

216 ANNAL. GESTOR.

exilio proscriptus est. Transacta hyeme, ut primum herba pabulum iumentis præbere potuit, tres illi exercitus contra Lindeuuitum mittuntur: quorum unus de Italia per Alpes Noricas, alter per Carantanorum provinciam, tertius per Baioariam & Pannoniam superiorem intrauit. Et duo quidem, id est, dexter ac sinister tardius ingressi sunt, eò quod unus Alpium transitu, hostium manu resistente prohibebatur: alter & longitudine itineris, & Drauo flumine, quod traiciendum erat, impediabatur: melius autem qui per Carantanos intrauit, quanquam tribus in locis ei resisteretur, sceliciore usus fortuna, ter hoste superato, Drauo etiam transmissio, celerius ad destinata loca peruenit. Contra hæc Lindeuuitus nihil molitus, munitione tantum castelli, quod

A LODOVICO. 217

quod in arduo monte construxerat, se suoq; continuit: & nec belli nec pacis, uel per semetipsum, uel per legatos ullum sermonem habuisse dicitur. Exercitus uerò postquam in unum conuenerunt, totam penè regionem ferro et igne uastantes, haud ullo grauissimo damno accepto domum reuersi sunt. Is tamen, qui per Pannoniam superiorem iter fecerat, in transitu Draui fluminis ex locorum & aquarum insalubritate soluti uentris incommodo grauitè affectus est, & pars eius non modica hoc morbo cōsumpta est: hi tres exercitus de Saxonia & Orientali Francia & Alemannia, Baioaria quoq; atq; Italia congregati sunt. Quibus domum reuersis, Carnioleses, qui Carcasauum fluuium habitant, & Foroiuliensibus penè contigui sunt, Baldericho se dediderunt. Idem

Pannonia
ferro & igne uasta-
tur.

¶ pars Carantanorum, quæ ad Linduuiti partes à nobis defecerat, facere curauit. Foedus inter nos & Abulæ Regem Saracenorum constitutum: et neutræ parti satis proficuum, consultò ruptum, bellumque aduersus eum susceptum est. In Italico mari octo naues negotiatorum de Sardinia ad Italiam reuertentium à piratis captæ ac demersæ sunt. De Nordmannorum pirata uerò XIII. piraticæ naues egressæ, primò in Flandræ littore prædari molientes, ab ijs qui in præsidio erant, repulsæ sunt: ubi tamen ab eis propter incuriam aliquot casæ uiles, incensæ, & paruus numerus pecoris est abactus. In ostio Sequanæ similis tentantes, resistentibus sibi littoris custodibus, quinque suorum interfectis irritæ discesserunt: Tandem in Aquitanico littore prosperis uisus

Mordman
norum p
ratæ.

successibus, uico quodam qui uocatur Bundium, ad integrum depopulato, cum ingenti præda ad propria reuersæ sunt. Hoc anno propter iuges pluias, & ærem humore nimio resolutum, magna incommoda contigerunt: nam et hominum & boiū pestilentia tam immanè longè latèque grassata est, ut uix ulla pars totius regni Francorum ab hac peste immunis & intacta posset inueniri. Frumenta quoque & legumina imbrum assiduitate corrupta, uel colligi non poterant, uel collecta computrescebant. Vinum etiam, cuius paruus prouentus eodem anno fuit, propter caloris inopiā acerbū & insuauē fiebat. In quibusdā uerò locis ex inundatione fluminū aquis in plano stagnantibus autūnalis satio ita impedita est, ut penitus nil frugum ante uernum

Pestis magna.

Defectus
Lunæ,

tempus seminaretur. Luna defecit.
VIII. CAL. DECEMB. hora no-
ctis II. Imperator post actum Cari-
siaci cōuentum, autumnalemq; uena-
tionem ex more completam, Aquas
reuerfus est.

DCCCXXI.

Conuentus mense Septēbri A-
quisgrani habitus, & in eo de
bello Lindeuuitico tractatum, ac tres
exercitus ordinati, qui futura estate
perfidorum agros per uices uastarēt.
Simili modo de Marca Hispanica cō-
stitutum, & hoc illius limitis præ-
fectis imperatum est. Iterumq; con-
uentus mense Maio Nouiomagi ha-
bendus indictus est, Comitesq; qui il-
luc uenirent deputati. Eo anno Do-
minus Imperator post festi Paschalis
expletionem per Mosam nauigauit,
ibiq; constitutam annis superioribus
atq;

atq; conscriptam inter filios suos re-
gni partitionem recensuit, ac iura-
mentis optimatum, qui tūc adesse po-
tuerāt, confirmauit: Susceptisq; ibidē
Paschalis Romani Pontificis legatis,
Petro uidelicet Centumcellensi Epi-
scopo, & Leone Nomenclatore, cis-
demq; celeriter absolutis, Comitibus
etiam, qui aderant ad expeditionem
Pannonicam destinatis, ipse paulu-
lūm ibi remoratus, Aquasgrani reuer-
sus est: Et post paucos dies per Ardu-
ennam iter faciens, Treueros ac Me-
tis uenit: indeq; Rumrichi castellum
petens, reliquum æstiu caloris &
autumni dimidium exercitatione ue-
natoria in Vogesi saltu atque secre-
tis exegit. Interea Borna dux Dal-
matie atque Lyburnia defunctus
est: & petente populo atque Im-
peratore consentiente, nepos illius
K 3 nomine.

Altera in
Pannoniā
expeditio

Borna Dal-
matie dux
moritur,

Leo Con-
stantino-
politanus
Impera-
tor in pro-
prio pala-
tio à suis
interem-
ptus.

222 ANNAL. GESTOR.

nomine illius Ladasclauus succes-
sor ei constitutus est. Allatum est &
de morte Leonis Constantinopoli-
tani Imperatoris, quod conspiratione
quorundam optimatum suorum, &
precipue Michaëlis Comitis, dome-
sticorum insidijs in ipso palatio sit
interemptus: qui suffragio ciuium
& pratorianorum militum studio
insulas imperij suscepisse dicebatur.
Fortunatus Patriarcha Graden-
sis à quodam presbytero suo no-
mine Tyberio apud Imperatorem su-
isset accusatus, quod Lindeuuitum ad
perscuerandum in perfidia, qua coepe-
rat hortaretur, eumque ad castella
sua munienda, artifices & murarios
mittendo iuuaret, & ob hoc ad pala-
tium ire iuberetur, primò uelut
iusionem impleturus in Histriā pro-
fectus est: inde simulato reditu ad
Gra-

A LVDOVICO. 223

Gradum ciuitatem nullo suorum, præ-
ter eos cum quibus hoc tractauerat
suspicante, nactus occasionem clam
nauigauit: ueniensque Iaderam Dal-
matiae ciuitatem ioanni præfecto
prouinciæ illius fuge sue causas ape-
ruit: qui cum statim naui impositum
Constantinopolim misit. Medio men-
se Octobri conuentus generalis apud
Theodonis uillam magna populi
Francorum frequentia celebratur:
in quo Lotharius primogenitus Im-
peratoris LVDOVICI Irmingar-
dim Hugonis Comitis filiam solenni
more duxit uxorem: illuc etiam le-
gati Romani Pontificis Theodorus
Primicerius ac Florus cum magnis
uenere muneribus: Affuere & Co-
mites in eodē conuentu iam de Pāno-
nia regressi, q̄ depopulata desertoriū
& Lindeuuito adherenniū uniuersa
K 4 regio-

Inges Im-
peratoris
in coniu-
ratos pie-
cas.

224 ANNAL. GESTOR.

regione, cum nullus eis ibidem co-
piam pugnandi fecisset, domum re-
gressi sunt. Eminuit in hoc placito
piissimi Imperatoris misericordia
singularis, quam ostendit super eos,
qui cum Bernharto nepote suo in
Italia contra caput ac regnum su-
um coniurauerunt: quibus sibi ad
praesentiam uenire iussis, non solum
uitam & membra concessit, uerum-
etiam possessiones iudicio legis in-
fiscum redactas, magna liberalitate
restituit. Adelhartum quoque de
Aquitania ubi exulabat euocatum,
Corbeiae monasterio, ut prius fue-
rat, Abbatem ac rectorem esse iussit.
& Bernarium fratrem eius reconci-
liatum eidem monasterio reddidit.
Completisq; ijs, quae ad regni utilita-
tem inchoauerat, a sacramento, quod
apud Noniomagum pars optimatum
iura-

A LVDOVICO. 225

iurauerat, generaliter consummato,
ipse Aquasgrani reuertitur. Filium
autem Lotharium, post nuptias ritu
solemni celebratas, ad hyemandum
Vuormatiam misit. De parte vano-
rum omnia quiescit eo anno fuerunt:
& Heriholtus a filiis Godefridi in
societatem regni receptus: quae res
tranquillum inter eos huius temporis
statum fecisse putatur. Sed quia Cea-
dragus Abotritorum Princeps per-
fidiae & cuiusdam cum filiis Godefri-
di factae societatis notabatur, Sela-
moir amulus eius in patriam remit-
titur: qui cum in Saxoniam uenisset,
aegritudine decubuit: per ce-
ptoq; baptismatis sacramento defun-
ctus est. Autumnalis satio iugitate plu-
uiarum in quibusdam locis impedita
est: cui hyems in tantum prolixa suc-
cessit & aspera, ut non solum minores

Ceadragii
perfidia.

Selamoir
ab exilio
in regnum
remissus
moritur
in itinere.

Hyems a-
sperrima.

226 ANNAL. GESTOR.

riui ac mediocres fluuij, uerum ipsi
maximi amnes Rhenus uidelicet, ac
famosissimi, Danubius Albisque ac
Sequana, ceteraq; per Galliam atque
Germaniam Oceanum petentia flu-
mina, adeo solida glacie stringeretur,
ut XXX. uel eo amplius diebus plau-
stra huc atq; illuc commeantia uelut
pontibus iuncta sustinerent: cuius re-
solutio non modicum uillis iuxta Rhe-
ni fluenta constitutis damnum in-
tulit.

DCCCXXII.

Portenta.

In regione Turingorum, quodam
in loco iuxta fluuium cespis lon-
gitudine pedum L, latitudine XIII.
altitudine sesquipedali de terra si-
ne manibus & praecisus & sublatus
est, & ab eo loco, in quo sumptus
est, XXV. pedum spatio distans, in-
uentus est. Item in parte Orientali

Saxo-

A LVDOVICO. 227

Saxonie, quae Soraborum finibus con-
tigua est, in quodam deserto loco iux-
ta lacum, qui dicitur Arnseo, in mo-
dum aggeris terra intumuit & limi-
tem unius leucae longitudine porre-
ctum, sub unius noctis spatio absq; hu-
mani operis molimine, ad instar ualli
sustulit. **Vuinigis** dux Spoletanus iam
senio confectus, habitu seculari depo-
sito monasticae se mancipauit conuer-
sationi: ac non multo post tactus cor-
poris infirmitate decessit: in cuius lo-
cum **Suppo** Brixiae Comes substitu-
tus est. Dominus Imperator consi-
lio cum Episcopis & optimatibus
suis habito, fratribus suis quos in-
uitos tonderi iussit reconciliatus est:
& tam de hoc facto, quam & de ijs, **Ludouici**
quae erga **Bernhartum** filium fratris sui deuotio
Pipini, nec non & ijs quae circa **A-** & poenite-
delhartum Abbatem & fratrem eius, **tia.**

228 ANNAL. GESTOR.

Vualachum gesta sunt, publicam confessionem fecit, & poenitentiam egit: quod tamen in eo conuentu quē eodem anno mense Augusto Attinaci habuit, in praesentia totius populi sui peregit: in quo quicquid similium rerum uel à se uel à patre factum inuenire potuit, summa deuotione emendare curauit. Exercitus de Italia propter Lindeuuiticum bellum conficiendum in Pannoniam missus est. Ad cuius aduentum Lindeuuitus Siscia ciuitate relicta ad Sorabos, quae natio magnam Dalmatiae partem obtinere dicitur, fugiendo se contulit, & uno ex ducibus eorum à quo receptus est per dolum interfecto, ciuitatem eius in suam redegit ditionem: missis tamē ad exercitum Imperatoris legatis suis, ad eius praesentiam se uelle uenire promisit. Saxones inter-

Tertia in
Pannoni-
am expedi-
tio,

reā

A LVDOVICO. 229

reā iussu Imperatoris castellum quoddam trans Albim in loco cui Delbende nomen aedificant, depulsis ex eo Selaui, qui illud prius occupauerant: praesidiumq; Saxonum in eo positum contra incurSIONES illorum Comites marcae Hispanicae trans Sicorim fluiuium in Hispania profecti, Hispania vastatis agris & incensis compluribus uillis, & capta non modica praeda regressi sunt. Simili modo postaequinoctium autumnale à Comitibus marcae Britanicae in possessionē cuiusdam Britonis, qui rebellis tunc extiterat nomine Vuhormachus, expeditione facta, & omnia ferro & igne uastata sunt. Peracto conuentu, qui Attiniaci habebatur, Imperator uenandi gratia Arduennam petijt, Lotharius uerò filium suum in Italiam misit: cum quo Vualachū Monachum-

Hispania
vastatur.

Ludouicus Lotharius filius ad Regem Italiam mittit & Pipinū ad Aquitaniam,

230 ANNAL. GESTOR.

propinquum suum, fratrem uidelicet Adelharti Abbatis, & Gerungum ostiariorum magistrū unā misit: quorum consilio & in re familiari & in negotijs ad regni commoda pertinentibus uteretur. Pipinū autem in Aquitaniam ire præcepit: eum tamē prius filiam Thietberti Comitis Matricensis in coniugiū fecit accipere: & post nuptias celebratas ad occiduas regiones proficisci. Ipse uerò peracta autumnali uenatione trans Rhenū hyematum ad Franconosurt profectus est: ibiq; generali conuentu congregato, necessaria quæq; & ad utilitatē Orientalium regni sui finium pertinentia, more solenni cum optimatibus quos ad hoc euocari iusserat, tractare curauit. In quo conuentu omnium Orientalium Sclauorum, hoc est, Abotritorum, Soraborum, Vuilforum,

A LODOVICO. 231

forum, Bohæmorum, Maruanorum, Predenecentorum, & in Pannonia residentium Auarum legationes cum muneribus ad se misit exceptit. Fuere in eodem conuentu & legationes de Nordmannia, tam de parte Heriholti quam filiorū Godefridi: quibus omnibus auditis atq; dimissis, ipse in eodē loco constructis ad hoc necessarijs edificijs nouis, quemadmodum secum statuerat, hyemauit.

DCCCXXIII.

Mense Maio conuentus ibidem habitus est, in quo non uniuerse Franciæ primores, sed de Orientali Francia, Baioaria, Alemannia, atque Alemanniæ contermina Burgundia, & regionibus Rheno adiacentibus adesse iussi sunt: in quo inter cæteras barbarorum legationes quæ uel sua sponte uenerūt, duo fratres
Reges

232. ANNAL. GESTOR.

Reges uidelicet Vuilforum contro-
uersiam inter se de regno habentes,
ad Imperatoris presentiam uene-
runt: quorum nomina sunt Meliga-
stus & Celeadragus: erant enim filij
Liubi Regis Vuilforum, qui licet cum
fratribus suis regnum suum diuisum
teneret, tamen propterea quod na-
tu maior esset ad eum totius regni
summa pertinebat: qui ubi commissio
cum orientalibus Abotritis prelio
cecidisset, Vuilsi filium eius Meliga-
stum, qui maior erat Regem sibi con-
stituunt: Sed cum eius secundum ri-
tum gentis commissum sibi regnum
parum dignè administraret, illo abie-
cto iuniori fratri regium honorem
detulerunt: quam ob causam ambo ad
presentiam Imperatoris uenerunt:
Quos cum audisset, & gentis uolun-
tatem proniorem in iunioris fratris
hono-

ALVDOVICO. 233.

honore agnouisset, statuit, ut is dela-
tam sibi à populo suo potestatem ha-
beret, ambos tamen muneribus do-
natos & sacramento firmatos in pa-
triam remisit. Accusatus est in eodè
placito apud Imperatorem Ceadra-
gus Abotritorum princeps, quod se
erga partes Francorum parum fide-
liter ageret, & ad Imperatoris prae-
sentiam iam diu uenire dissimulasset:
propter quod ad eum legati directi
sunt: cum quibus ille iterum quosdā
ex primoribus gentis suae ad Impera-
torem misit, perque eorum uerba
promisit se ad proximum hyemis tem-
pus ad illius presentiam esse uentu-
rum. Lotharius uerò cum secundum
Patris iussionem in Italia iustitias fa-
ceret, & iam se ad reuertendum de
Italia prepararet, rogante Paschale
papa Romam uenit, & honorifice ab
illo

Lotharius.
Romæ à
summo
pontifice
Paschali
corona-
tur Augu-
stus.

234 ANNAL. GESTOR.

illo susceptus, in Sancto Paschali die apud Sanctum Petrum regni coronā, & Imperatoris & Augusti nomē accepit: inde Papiā regressus, mense Iunio ad Imperatorem uenit: Qui cum Imperatori de iustitia in Italia à se partim facta partim inchoata fecisset indicium, missus est Adelhartus Comes palatii, iussuq; est, ut Mauringū Brixie Comitē secū assumeret, & inchoatas iustitias perficere curaret. Drogonem fratrem eius sub canonica uita degentem, Metensi Ecclesie, clero eiusdem urbis consentiente atq; eligente rectorem constituit, eumq; ad pontificatus gradum censuit promouendum. In eodem conuentu locus & tempus alterius conuentus habendi indicta sunt, Nouembris uidelicet mensis, & Compendium palatium. Peracto itaque placito

&

A LVDO VICO. 235

& dimissis proceribus cum Imperator iam inde digredi statuisset, allatum est ei de interitu Lindeuiti, quod relictis Sorabis, cum in Dalmatiam ad Lindemuslum auunculū Borne ducis peruenisset, & aliquantum temporis cum eo moratus fuisset, do-
lo ipsius fuisset interfectus. Nunciatum est etiam, Theodorum Romanę Ecclesie Primicerium & Leonem Nomenclatorem generum eius in patriarchio Lateranensi primò excœtatos, ac deinde fuisse decollatos: & hoc idē eis contigisse, quod se in omnibus fideliter erga partes Lotharij iuuenis Imperatoris agerent: Erant & qui dicerent, uel iussu uel consilio Paschalis Pontificis rem fuisse perpetratam. Ad quod explorandum ac diligenter inuestigandum missi sunt Adalungus Abbas Monasterij

Theodori
Rom. Ec-
clesie pri-
micerus,
Et Leo No-
mēclator
oculis Pri-
mō erutis
decollan-
tur.

236 ANNAL. GESTOR.
rij Sancti Vedasti, & Hunfridus Comes
Curiensis: sed antequam illi fuisset
profecti, uenerunt legati Paschalis
Ioannes Episcopus Syluacandidæ,
& Benedictus Archidiaconus sanctæ
sedis Apostolicæ, rogantes Imperato-
rem, ut illam infamiam à Pontifice au-
ferret, qua ille in memoratorum ho-
minum necem consensisse credebatur.
Quibus cum ille iuxta quod ratio
postulabat respondisset, eosq; dimi-
ssisset, prædictos legatos suos ad in-
uestigandam rei ueritatem sicut pri-
us disposuit, Romam ire præcepit:
ipse reliquum ætatis tempus in pa-
go Vuormattensi ac deinde in Ardu-
enna transgens, peracta autumnali
uenatione ad CAL. NOUEMB.
sicut condixerat, Compendium ue-
nit. Legati Romam uenientes rei
certitudinē assequi nō potuere: quia
Pascha-

A LVDOVICO. 237
Paschalis Pontifex se ab huius facti
communione cum magno Episcopo-
rum numero iureiurando purgauit:
& interfectores prædictorum, quia
de familia Sancti Petri erant, summo-
perè defendens, mortuos uelut maie-
statis reos condemnabat, iureq; cæsos
pronunciabat: atq; ob hoc cum præ-
dictis qui ad eum missi fuerant lega-
tis, Ioannem Syluacandidæ Episcopū,
& Sergium bibliothecarium, Quiri-
num quoque Subdiaconum, ac Leonē
magistrum militum ad Imperatorem
misit: qui cum tam per illos quàm per
suos legatos de sacramento Pontificis
& excusatione reorum comperisset,
nihil ultra in hoc negotio sibi facien-
dem ratus, memoratum Ioannem Epi-
scopum & socios eius ad Pontificem
dato conuenienti responso remisit.
Ceadragus Abotritorum Princeps
polli-

238 ANNAL. GESTOR.

pollicitationibus suis fidem adhibēs,
cum quibusdam primoribus populi
sui Compendium uenit, dilatiq; per
tot annos aduentus sui rationem co-
ram Imperatore non improbaliter
reddidit: qui licet in quibusdam
causis culpabilis appareret, tamen
propter merita parentum suorum nō
solum impunitus, uerū muneribus
donatus ad regnum ire permissus est.
Venerat & Heriholtus de Nord-
mannia auxilium petens contra fili-
os Godefridi, qui eam patria pellere
minabantur. Ob cuius causam dilige-
tius explorandam ad eosdem filios
Godefridi Theotharius & Rodtmū-
dus Comites missi fuerunt: Qui cau-
sam filiorum Godefridi & statum to-
tius regni Nordmannorum diligen-
ter explorantes aduentum Heriholti
præcesserunt, & Imperatori omnia,
que

A LVDOVICO. 239

que in illis regionibus comperire po-
tuere, patefecerunt: cum quibus Ebo
Remorū Archiepiscopus, qui consilio
Imperatoris & Romani Pontificis au-
toritate prædicandi gratia ad termi-
nos Danorū accesserat, et æstate præ-
terita multos ex eis ad fidē uenientes
baptizauerat, regressus est.

Hoc anno prodigia quedā ex-
titisse narrantur, in quibus
præcipua fuerunt, in Aquensi pala-
tio terræ motus, & in territorio Tul-
lensi iuxta uillam Commerciacum pu-
ella quedam annorum serē XII. ab
omni cibo per X. mēses abstinens. Et
in Saxonia in pago, qui uocatur Frih-
sasi XXIII. uillæ cœlesti igne con-
cremata: & fulgura sereno atq; in-
terdiu de cœlo cadentia, & in multis
regionibus fruges grādinis uastatiōe
deleta, atq; in quibusdam locis simul
cunā

240 ANNAL. GESTOR.

Pestis ve-
hemens.

cum ipsa grandine ueri lapides, ijsq;
ingentis ponderis decidere uisi: Do-
mus quoq; de coelo tacta, hominesq;
ac cetera animalia passim fulminum
ictu præter solitum crebro exanima-
ta dicuntur. Secuta est ingens pesti-
lencia atq; hominum mortalitas, quæ
per totam Franciam immaniter us-
quequaq; grassata est, & innumeram
hominum multitudinem diuersi sexus
& ætatis grauissimè seuiendo con-
sumpsit.

DCCCXXIII.

Rex Bulgarorum Omortag ue-
lut pacis faciendæ gratia lega-
tos cum literis ad Imperatorē misit:
Quod ille cum audisset, ac literas,
quæ allatæ fuerant, legisset, rei noui-
tate non immeritò permotus, ad ex-
plorandum diligentius insolitæ &
nunquam prius in Franciam uenien-
tis le-

A LVDOVICO. 241

tis legationis causam, Michelinum
quendam de Baioaria cum ipsis lega-
tis ad memoratum Regem Bulgaro-
rum direxit. Interdum hyems aspera
ualdeq; proluxa est facta, quæ non so-
lum cetera animalia, uerum etiam ho-
mines quosdam immanitate frigoris
extinxit. Luna defecit III. NON. Eclypsis
MART. hora noctis secunda, Suppo-
dux Spoletanus decessisse nunciatur. Paschalis
Legati Romani Pontificis Romanæ
regressi, eundem ualida infirmitate
detentum, & morti iam proximum
inuenerunt: qui etiam paucis post ad-
uentum eorū diebus uita decessit. In
cuius locum cum duo per contentio-
nem populi fuissent electi, Eugenius
tū archipresbyter TT. S. SABINAE,
uincēte nobiliū parte subrogatus atq;
ordinatus est. Cuius rei nuncium
cum Quirinus subdiaconus, unus ex

Aspera hy-
ems.

Lunæ.

Pascalis
Papa mori
tur.Eugenius
Papa.

L ijs

242 ANNAL. GESTOR.

ijs, qui priori legatione fungebatur,
ad Imperatorem detulisset, conuentu
circiter VIII. CAL. IVL. pronun-
ciato atque Compendij habito, ipse
ad Britannicam expeditionem per se
faciendam animo intento, Lothariū
filium Imperij socium Romā mittere
decreuit, ut uice sua functus ea, que
rerū necessitas flagitare uidebatur,
cum nouo Pontifice atque Romano
populo statueret ac firmaret. Ille ad
hæc exequenda post medium Augu-
stum in Italiam profectus est: Impera-
tor uerò iter quod in Britanniam fa-
cere instituerat, propter famam, quæ
adhuc præualida erat usque ad initi-
um autūni aggredi distulit: tum de-
mum adunatis undique omnibus co-
pijs, Redonas ciuitatem terminis
Britanniæ contiguam uenit: & in-
de diuiso in tres partes exercitus,
dux

A LVDOVICO. 243

duabūque partibus filijs suis Pipino
& Ludouico traditis, tertiāque secū Ludouico
retenta Britanniam ingressus, totam Britannia
ferro & igne uastauit: consumptisq; ferro & i-
in hac expeditione XL. uel eo am-
plius diebus, acceptis quos perfido
Brittonum populo imperauerat obsi-
dibus, Rotomagū ciuitatem, ubi con-
iugem se operiri iusserat, ad XV.
CAL. DECEMB. reuersus est: nā
& illuc legatos Michaelis Imperato-
ris sibi occurrere iussit: cū quibus &
Fortunatus Patriarcha Gradensis
regressus, ad eius præsentiam uenit:
sed legati Imperatoris literas & mi-
nera deferentes, pacis confirmandæ
causa se missos esse dicentes, pro For-
tunato nihil locuti sunt: inter cate-
ra tamen ad legationem suam per-
tinentia, quedam de imaginum ue-
neratione protulerunt, propter que
L 2 se

se Romam ire, atq; Apostolica sedis
Præsulem cōsulare debere dixerunt.
Quos cū legatione eorum audita
ac responso reddito absolueret, ut se
uelle dicebant, Romam ducere ius-
sit. Fortunatum etiam de causa fugæ
ipsius percunctatus, Romā ire iussit,
ut à Pontifice examinaretur: ipse ue-
rò Aquasgrani ubi hyemare statue-
rat, profectus est. Quò cū uenisset,
& ibi Natalem Domini celebrasset,
allatum est ei, quod legati Bulgaro-
rum Regis essent in Baioaria: quibus
obuiam mittens, ipsos usque ad tem-
pus congruum ibidem manere præce-
pit. Ceterum legatos Abotritorum,
qui uulgò Prædenecenti uocātur, &
contermini Bulgaris Daciam Danu-
bio adiacentem incolunt, qui & ipsi
aduentare nunciabantur, illicò ueni-
re permisit. Qui cū à Bulgaris ini-

quē

quē infestari se quereretur, & cōtra
eos auxiliū sibi fieri deposcerent, do-
mū ire, atq; iterū ad tēpus Bulgaro-
rum legatis constitutum redire iussi
sunt. Suppone apud Spoletū sicut di-
ctum erat defuncto, eundem ducatum
Adelhartus Comes palatij, qui Mi-
nor uocabatur, accepit: qui cū uix-
quinq; menses eodem honore potire-
tur, correptus febre decessit: cui cū
Moringus Brixie Comes successor ef-
set electus, nuncio honoris sibi depu-
tati accepto decubuit, et paucis inter-
positis diebus uitā finiuit. Aebius &
Asinarijs comites cum copijs Vasco-
num ad Pompelonem missi, cū per-
acto iam sibi iniuncto negotio reuer-
tentur, in ipso Pyrenæo perfidia mon-
tanorū in insidias deducti ac circum-
uenti, capti sunt: & copię, quas se-
cum habuere, pene usque ad inter-

Copię
Francorū
cæsa &
ducesca-
pti in mō-
te pyre-
næo,

Lotharij
Statu Ro
manu in
melius re
format.

246 ANNAL. GESTOR.

necionem deletæ; & Aebulus quidem Cordubam missus, Asinarius uerò misericordia eorum, qui cum ceperant, quasi consanguineus eorum esset, domum redire permissus est. Lotharius uerò iuxta patris præceptum Romam profectus, ab Eugenio Pontifice honorificè suscipitur: Cui cum iniuncta sibi patefaceret, statum populi Romani iamdudum quorundam Præsulum peruersitate deprauatum, memorati Pontificis beneuola assensio ne ita correxit, ut omnes, qui rerum suarum direptione grauiter fuerant desolati, de restitutione bonorum suorum, quæ per illius aduentum Deo donatè prouenerat, magnificè essent consolati.

Hoc anno paucis ante solstitium æstiuale diebus in territorio Augustudunensi aëre in tēpestatem

A LVDOVICO. 247

tē subita mutatione cōuerso, ingens fragmentum ex glacie simul cū grandine decidisse narratur: cuius longitudo XV. latitudo VII. crassitudo 11. pedes habuisse dicitur.

Ingēs fragmentum glaciei cū grandine, cēlo decidit.

DCCCXXV.

Sacro Paschali festo solenniter Aquisgrani celebrato, arridente iam uerno tempore Imperator uenandi gratia Nouiomagnum profectus, legatos Bulgarorum circa medium Maium Aquisgrani uenire præcepit: nam tunc illò reuerti statuit, habiturus ibidem conuentum, quem de Britannia regressus, eo se tempore ibidem habiturum optimatibus indicauerat. Quò cum peracta uenatione fuisset reuersus, Bulgariam legationem audiuit: erat enim de terminis ac finibus inter Bulgaros ac Francos constituendis. Affuerunt

248 ANNAL. GESTOR.

in eo conuentu penè omnes Britannie primores, inter quos & Vühormachus, qui perfidia sua & totam Britanniam conturbauerat, & obstinatiorē stultissima ad memoratam expeditionem illò faciendam Imperatoris animum prouocauerat, tandem seniori usus consilio, ad fidem Imperatoris, ut ipse dicebat, uenire non dubitauit. Cui cum Imperator & ignosceret, & muneribus donatum cum cæteris gentis sue primoribus domum remeare permetteret, promissam fidem ut prius consueuerat gentilitia perfidia commutauit: uicinos suos incendijs & direptionibus quātum potuit non cessans infestare: donec ab hominibus Lantberti Comitis in domo propria circumuentus atque interfectus est. Imperator uerò audita Bulgarorum legatione per eosdem, qui

A LVDOVICO. 249

qui ad eum missi fuerant, legatos Regi eorum missis literis, prout uidebatur, respondit, dimissoque conuentu in Vogesum ad Rumrichi arcem uenandi gratia profectus, filium suum Lotharium ex Italia regressum, ibiq; ad se uenientem suscepit: ac peracta uenatione Aquasgrani rediens, generalem populi sui conuentum more solenni mense Augusto habuit. In quo conuentu inter cæteras legationes, quæ è diuersis regionibus uenerunt, etiam filiorum Godefridi de Nordmannia legatos audiuit, ac pacem quam iidem sibi petebant, cum ijs in Marca eorum mense Octobri confirmari fecit. Completis itaq; omnibus negotijs, quæ ad illius conuentus rationem pertinere uidebantur, Nouiomagū cum maiori filio secessit, minorem uerò Ludonicum in Baioaria

direxit: ipse autumnali uenatione completa circa hyemis initium Aquasgrani reuersus est.

Puella annorum 12 post perceptam eucharistiā triennio ab omni cibo vixit

IN territorio Tullensi iuxta Commercium uillam puella annorum circiter XII. post sacram communionem quam in Paschate de sacerdotis manu Christiano more susceperat, primo pane, deinde alijs omnibus cibis et potibus abstinens, intantum ieiunasse perhibetur, ut nulla penitus corporis alimenta percipiens, sine omni uictus desiderio, integrum triennium compleuerit. Cœpit autem ieiunare anno incarnationis dominicæ DCCCXXXIII. sicut in ipsius anni descriptione superius annotatum est: et hoc anno, id est, DCCCXXV. circa Nouēbris mēsis initium peracto ieiunio escā sumere, ac more ceterorum mortalium manducando uiuere cœpit.

Cum

DCCCXXVI.

CUm regi Bulgarorum legati sui quid egissent renunciarent, iterum eum, quem primo miserat ad Imperatorem cum literis remisit, rogans, ut sine mora terminorum definitio fieret: uel si hoc non placeret, suos quisque terminos sine pacis foedere tuerentur. Cui Imperator, quia fama erat Bulgarorum Regem a suo quodam optimato aut regno pulsum aut interfectum, respondere distulit: illoque expectare iussu, propter famæ certitudinem comperendam Bertrichum palatii Comitem ad Balderichum et Gerholtum comites et Auarici limitis custodes in Carantanorum prouinciam misit: qui cum reuersus nihil certi super ijs quæ fama uulgauerat reportasset, Imperator legatum ad se uocatum sine literis

L 6 reme-

252 ANNAL. GESTOR.

remcare fecit. Interea Pipinus Rex
filius Imperatoris ut iussus erat cum
suis optimatibus & Hispanici limitis
custodibus, circa CAL. FEB. Aquas-
grani, nam ibi tunc Imperator hye-
mauerat, uenit: cum quibus ubi de tu-
endis contra Saracenos occidentali-
um partium finibus esset tractatum
& conclusum, Pipinus in Aquitaniam
regressus, ibidem totam sequentem
estatem transiegit. Imperator uero me-
dio Maio Aquisgrano egressus, circa
CAL. IVN. ad Ingelheim uenit:
habitoq; ibi conuentu non modico,
multas & ex diuersis terrarum par-
tibus missas legationes & audiuit &
absoluit: inter quas præcipua cate-
risq; præminens erat legatio Roma-
ni Pontificis, qua fungebantur Leo
Centumcellensis Episcopus, et Theo-
philactus Nomenclator: & de regio-
nibus.

A LVDOVICO. 253

nibus transmarinis, Dominicus Abbas
de monte Oliueti: Legati quoq; filio-
rum Godefridi regis Danorum pacis
ac fœderis causa missi: & de Sclauo-
rum regionibus quidam Abotritorii
Principes Ceadragū ducem suum ac-
cusantes. Accusabatur & Tunglo
unus de Soraborum primoribus, quod
& ipse dicto audiens non esset: quo-
rum utriq; denunciatum est, quod si
medio Octobri ad Imperatoris gene-
ralem conuentum uenire distulerint,
cōdignas perfidiæ suæ pœnas esse da-
turos. Venerunt & ex Brittonum
primoribus, quos illius limites custo-
des adducere uoluerunt. Eodem tem-
pore Herihortus cum uxore & ma-
gna Danorum multitudine ueniens,
Noguntiacy apud sanctum Albanum
cum ijs, quos secum adduxit, baptiza-
tus est, multisq; muneribus ab Im-
peratore.

ab Imperatore donatus, per Frisiam,
qua uenerat uia reuersus est: in qua
prouincia Comitatus, qui Rhiustri
uocatur, eidem datus est, ut in eum
se cum rebus suis, si necessitas exige-
ret, recipere potuisset. Affuerunt &
in eodem conuentu Balderichus &
Gerholtus Comites ac Pannonici li-
mitis praefecti, & adhuc de motu
Bulgarorum aduersum nos nihil se
sentire posse testati sunt. Venit cum
Baldericho presbyter quidam de Ve-
netia nomine Georgius, qui se orga-
num posse facere asserbat: quem Im-
perator Aquasgrani cum Thancol-
fo sacellario misit, & ut ei omnia
ad id instrumentum efficiendum ne-
cessaria praerentur imperauit: in-
dictoque ac pronunciato ad medi-
um Octobris generali conuentu, cae-
teris omnibus more solenni absolutis,
ipse

ipse trans Rhenum ad uillam quae
Sels uocatur cum comitatu suo pro-
fectus est. Ibi ad eum legati Neapoli-
tanorum uenerunt, atque inde acce-
pto responso ad sua regredi sunt. Ibi
ad eius notitiam perlatum est de fu-
ga ac perfidia Aizonis, quomodo
fraudulenter Ansonam ingressus, &
a populo illo, quem dolo deceperat,
receptus, totam ciuitatem destruxis-
set: castella eiusdem regionis, quae fir-
miora uidebantur, muniuisset: missio-
que ad Abdirachman Regem Sarace-
norum fratre suo, auxilium quod petebat
contra nostros accepisset. Sed Impera-
tor licet huius rei nuncium grauiter
ferret, nihil tamen inconsulte gerendum
iudicans, consiliariorum suorum ad-
uentum statuit operiri: transacta-
que autumnali uenatione circa CAL.
OCTOB. per Moenum fluvium
usq;

usque ad Franconofurt secunda aqua
nauigauit: Inde ad Ingelheim medio
Octobri ueniens, generalem ibi, ut
indictum erat, populi sui conuentum
habuit: in quo & Ceadragum Abo-
tritorum Ducem, nec non & Tun-
glonem, qui apud eum perfidie accu-
sabantur, audiuit. Et Tunglonem qui-
dem accepto ab eo filio eius obside
domum redire permisit, Ceadragum
uero ceteris Abotritis dimissis secum
retinuit, missisq; ad populum Abo-
tritorum legatis, si eum sibi uulgus
regnare uellet, perquirere iussit: ipse
autem Aquasgrani ubi hyemare con-
stituerat profectus est. Cumq; legati
quos ad Abotritos miserat reuersi
nunciassent, uariam gentis illius super
rege suo recipiendo sententiam, opti-
mos tamen ac prestantissimos quos-
que de illius receptione concordare,
acceptis

acceptis ab eo quos imperauerat ob-
sidibus, in regnū suū eū restitui fecit.
Dum hæc aguntur, Ludouicus Abbas
Sancti Dionysij Martyris Romam
mittens, annuente precibus eius Eu-
genio Sanctæ sedis Apostolicæ tunc
Præsule ossa Beatissimi Martyris S. Sebastia-
CHRISTI Sebastiani accepit, & ni transla-
ta apud Sueßioniam ciuitatem in tio ad Sueß
basilica Sancti Medardi collocauit: sionā ciui-
Vbi dum adhuc inhumata in loculo tatē. Vbi
in quo allata fuerant iuxta Sancti ingēs mi-
Medardi iacerent, tanta signorum raculorū
ac prodigiorum multitudo claruit, do
tanta uirtutum uis in omni genere sa-
nitatum per diuinam gratiam in no-
mine eiusdem Beatissimi Martyris e-
micuit, ut à nullo mortalium eorundē
miraculorum aut numerus compræ-
hēdi, aut uarietas uerbis ualeat enū-
ciari: quorū quædā tāti stuporis esse
narra-

258 ANNAL. GESTOR.

narratur, ut humane imbecillitatis fidem excederent, nisi certum esset, Dominum nostrū IESVM CHRISVM, pro quo idem passus est, omnia quæ uult per diuinam potentiam facere posse, in qua illi omnis creatura in cælo & in terra subiecta est.

DCCCXXVII.

Imperator Helisachar presbyterum & Abbatem & cum eo Hilibrandum atque Donatum Comites ad motus Hispanicæ marcæ componendos misit, ante quorum aduentum Aizo Saracenorum auxilio fretus, multa eiusdē limitis custodibus aduersa intulit, eosq; assiduis incursionibus admodum fatigauit, ut quidam illorū relictis quæ tueri debebāt castellis recederēt. Defecit ad eū filius Beronis nomine Vuillemundus, & alij cōplures nonarū rerū gētilitia leuitate cupidi,
iun-

A LVDOVICO. 259

iunctique Saracenis Ceritaniam & Vallengem rapinis atque incendijs quotidie infestabant. Cumq; ad sedandos ac mitigandos Gothorū atq; Hispanorum in illis finibus habitantium animos, Helisachar Abbas cum alijs ab Imperatore missis multa & propria industria & sociorū cōsilio prudenter administraret, Bernhartus quoque Barcinonæ Comes Aizonis insidijs, & eorum, qui ad eum defecerant calliditati ac fraudulentis machinationibus pertinacissime resisteret, atq; eorū temerarios conatus irritos efficeret, exercitus à Rege Saracenorū Abdirachmā ad auxiliū Aizoni ferendū missus, Caesar augustā uenisse nūciatur: Super quē Abumar-uā Regis propinquus dux cōstitutus, ex persuasione Aizōis haud dubiā sibi uictoriā pollicebatur. Cōtra quem Impera-

260 ANNAL. GESTOR.

Imperator filium suum Pipinum Aquitania Regem cum immodicis Francorum copiis mittens, regni sui terminos tueri praecepit: quod ita factum esset, ni ducum desidia, quos Francorum exercitui praefecerat, tardius quam rerum necessitas postulabat, is quem ducebant ad Marcam uenisset exercitus. Quae tarditas in tantum noxia fuit, ut Abumarua uastatis Barcionensium ac Gerundensium agris uilisque incensis, cunctis etiam, quae extra urbes inuenerat, direptis, cum incolumi exercitu CaesarAugustam se reciperet, priusquam a nostro exercitu uel uideri potuisset. Huius cladis praesagia credita sunt, uisae multoties in caelo acies, et ille terribilis nocturnae coruscationis in aere discursus. Imperator autem duobus conuentibus habitis, uno apud Nouiomagum propter

Praesagia.

A LVDOVICO. 261

propter falsas Hohrici filij Godefridi regis Danorum pollicitationes, quibus se illi ad Imperatoris praesentiam uenturum promiserat: Altero apud Compendium, in quo et annuallia dona suscepit: et ijs, qui ad Marcam Hispanicam mittendi erant, quid uel qualiter agere deberent imperauit: ipse inter Compendium et Carisiacum, caeteraque ijs uicina palatia usque ad hyberni temporis initium conuersatus est. Interea Reges Danorum, filij scilicet Godefridi Heriholtum de consortio regni eijcientes, Nordmannorum finibus excedere compulerunt. Bulgari quoque Sclauos in Pannonia sedentes misso per Drauum nauali exercitu, ferro et igne uastauerunt: et expulsis eorum ducibus, Eugenius Bulgaricos eis rectores constituerunt. Eugenius Papa mense AVG. decessit, moritur. in cuius

262 ANNAL. GESTOR.

Gregorius
Papa.Trāslatio
Sanctorū
Marcelli
ni & Petri

in cuius locum Valentinus Diaconus
à Romanis electus & ordinatus, uix
mensem in pontificatu cōpleuit: quo
defuncto Gregorius presbyter s. Mar
ci electus sed non prius ordinatus est,
quā legatus Imperatoris Romā ue
niret, & electionem populi examina
ret. Legati Imperatoris Michaëlis de
Constantinopoli quasi propter scē
dus confirmandum missi S E P T.
mense Compendium uenerunt: quos
Imperator benignè receptos ibi au
diuit & absoluit. Corpora beatiss.
Martyrum Marcellini & Petri de
Roma sublata, & Octobri mense in
Franciam translata, ibi multis signis
atq; uirtutibus clarificata sunt.

DCCCXXVIII.

Conuentus Aquisgrani mense
FEB. factus est, in quo cū de
multis alijs causis tum præcipuè de
ijs

A LVDOVICO. 263

ijs, quæ in marca Hispanica contige
runt ratio esset habita, & legati, qui
exercitui præerant, culpabiles fuis
sent inuenti, iuxta merita honorum
amissione multati sunt. Balderichus
etiā dux Foroiuliensis cū propter eius
ignauiam Bulgari fines Pannoniæ su
prioris impunè uastassent, honorib.
priuatus, & marca inter IIII. Co
mites diuisa est. Halidgarius Camera
censis Episcopus, et Ansfridus Abbas
monasterij Nonantulae Cōstantinopo
lim missi, & à Michaële Imperatore
honorificè suscepti sunt. Imperator Iu
nio mēse ad Ingelheim uenit, ibiq; p
aliquot dies placitū habuit: in quo cū
de filiis suis Lothario & Pipino cum
exercitu ad marcā Hispanicā mit
tendis consiliū inisset, et id quomodo
fieret ordinasset, legatos etiā Roma
ni Pōtificis Quirinum Primiceriū ac
Theo-

264 ANNAL. GESTOR.

Theophilactum Nomenclatorē, qui ad eum illō uenerant, audita eorum legatione dimisisset, ad uillam Francosfurt profectus est: ibiq; aliquandiu moratus Vuormatiam uenit, & inde Theodonis uillam perrexit: qui cū Lugdunum uenisset, confedit nuncium operiens, qui se de Saracenorū aduentu faceret certiorē. In qua expectatione Lotharius cum Pipino fratre colloquitur: & comperito, quōd Saraceni ad marcā uenire aut timerēt aut nollēt, redeunte in Aquitaniā fratre, ipse ad Patrē Aquasgrani reuertitur. Interea cū in consiliis Nordmānorū tā de fœdere inter illos et Francos cōfirmādo, q̄ de Heriholti rebus tractandū esset, et ad hoc penē totius Saxonie Comites simul cū Marchionib; illō cōuenissent, Heriholtus rerum gerendarum nimis cupi-

A LVDOVICO. 265

cupidus, cōdictam & per obsides firmatā pacem rupit, incēsis ac direptis aliquot Nordmānorū uillis. Quod audiētes filij Godefridi contractis subitō copijs ad marcā ueniūt, & nostros in ripa Egidoræ fluminis sedētes ac nihil tale opinantes transito flumine adorti, castris exuunt, eisq; in fugam actis cūcta diripiunt, ac secum omnibus copijs suis in sua castra recipiunt. Deinde imito consilio ultionem huius facti prænirēt, missa legatione ad Imperatorē quā inuiri & quāta necessitate coacti id fa-
Bonifaci, Reſtor
Corſicę in
ſulę ingen
tem Afro.
rū multi-
tudinem
ſternit.
Comes cui tutela Corſicę inſulę tūc
erat cōmiſſa, aſſumpto ſecum fratre

266 ANNAL. GESTOR.
Berethario & alijs quibusdam Comitibus, de Tuscia, Corsicam atque Sardiniam parua classe circūuectus, cum nullum in mari piratam inuenisset, in Africam traiecit, & inter Vticam & Carthaginem egressus, innumeram incolarum multitudinē subito cōgregatam offendit, cum qua & praelium conseruit, & quinque uel eo amplius fusam fugatāque profligauit: magnāque Afrorum multitudinem prostrata, aliquot etiā suorum per temeritatem amissis, in naues suas se recepit: atq; hoc facto in gentem Afris timorem incussit. Luna CAL. IUL. primo diluculo in occasu suo defecit. Similiter & VIII. CAL. IAN. V. id est, in Natalis Domini media nocte obscurata est. Imperator circa solennitatem S. Martini Aquasgrani ad hyemādum uenit, ibi-

Lunę
bi-
na defe-
ctio.

A LVDOVICO. 267

ibique totum hyberni tēporis spatium diuersis cōuentibus ob necessaria regni negotia cōgregatis impendit.

Post exactam hyemem in ipso Quadragesimali ieiunio, paucis ante Sāctum Pascha diebus Aquisgrani terrēmotus noctu factus, uentus Aquitūq; tam uehēmēs coortus est, ut non solum humiliores domus, uerū etiam ipsam Sanctę Dei Genitricis basilicā, quā cappellā uocāt, tegulis plūbeis tectā, ex parte non modica denudaret. Impator diuersis occupationibus usq; ad CAL. IUL. Aquisgrani moratus, tandē ad cōuentū Vuormatię habendū cū comitatu suo mēse AVG. stauit p̄ficisci: sed priusquā inde moueret, nuntiū accepit, Nordmānos uelle Transalbinā Saxonie regionē inuadere, atq; exercitū, qui hoc facturus esset, nostris finibus appropinquare:

Terremotus Aquisgrani.

Quo nuncio commotus, misit in omnes Franciæ regiones, & iussit, ut summa festinatione tota populi sui multitudo in Saxoniam ueniret, indicans simul uelle se apud Nouesium medio Iulio Rhenum transire. Sed ubi uanam esse cõpererat, quæ de Nordmannis fama dispersa erat, sicut constituerat, medio Augusto, Vuormati-
am uenit, ibiq; habito generali conuentu, & oblata sibi annua dona suscepit, & legati ones plurimas, quæ tã de Roma et Beneuento, quàm de alijs longinquis regionibus uenerant, & audiuit & absoluit. Lothariũ quoq; filium finito conuentu in Italiam misit: ac Bernhartum Comitem, Barcinonæ, qui eatenus in marca Hispaniæ præsidebat, camerarium in palatio suo constituit. Alijs etiam causis quæ ad illius placiti completionem perti-
nere

nere uidebatur, congruo modo dispositis atque completis, populòque ad sua ire dimisso, ipse ad autumnalis uenationis exercitium ad Franconofurt uillam profectus est: qua transacta ad hyemandum Aquasgrani reuersus, ibidem Sancti Martini atque Andreæ apostoli, nec non & ipsum sacrosanctæ dominicæ Natiuitatis diem cum magna letitia et exultatione celebrauit.

FINIS.

M 3 IN

IN VITAM
ET GESTA MAGNI
ILLIVS CAROLI, PRIMI
Germanorum excellentiſſ. Ceſa-
ris, Prefatio LAMBER-
TI Venradij.

Nihil in tota re-
rum natura iu-
cundiùs, pul-
chriùs, mira-
biliusq; , atq;
ſuauiſſimum mundi cōcen-
tum, rerũque in eo natu-
ræ conuenientiam contem-
plari: quæ vt ſeſe mirifica
in cēleſtium corporum mo-
tibus prodit, non minima
eſt

eſt in his inferioribus. Illa
enim ex cœli, Solis, Lunæq;
motu ſeu vertigine diſtin-
cta pulcherrimè tempora
habemus: hac pulchrâ in-
ter mortaleis ſocietate po-
liticam poſſidemus. Adeò
illa vtraq; etiam mirabili,
vt Diuinus ille Plato, mun-
dum vniuerſum, ipſumque
vel hominis animũ hac cō-
ſtare harmonia aſſerere nõ
dubitet. Quid enim erit, ſi
hanc ſubmoueas, quo am-
pliùs hæc vitæ cōmunitas
hactenus conſeruata mane-
re poterit? Niſi forſan poë-
ticũ illud chaos cōſtituere
M 4 placeat.

placeat. Proinde, si in huius excellētis. primi Germanici Imperij ductoris, Caroli illius Magni vitam gestaq; quæ tibi nunc Candide Lector offeruntur, de hisce paucis præfemur, nos quidem operæ facturos pretiū arbitrati sumus.

Non enim immeritò, qui diligēti secum pulchrā πολιτείας faciem animo reuoluerit, quæ inde à condito orbe in aliqua terræ plaga ad obtinendum imperium per ampla satis in hūc vsq; diē semper fuerit, miretur, quid sit, cur De^o Opt. Max.

Max. vnus principatum, quem μοναρχίαν vocant, semper inter homines extare voluerit, eamq; vsq; cōseruārit: miretur inquā, quid sit, quod eam nō vno in loco constantem firmamq; sed aliquot exactis seculis illinc transferri in alia imperia, ac talia quidē, quæ vel humilia, vel ignota prorsus essent, diuinæ æternæq; Sapientiæ visum fuerit. Res est per Deū sapiēti viro, omniumq; ætatum viris principibus, qui Reip. præsumt cōsideratione non indigna: vt conspiciamus Deū omnip.

curare res mortaleis, eundē dare mūdo heroas, qui easdem piē honesteque administrēt. Absit enim, vt quisquam ex malefanis Epicureorum delirijs casu, aut impia Stoicorū doctrina necessitate, hoc fieri asseueret: verū enim uerò rectiūs multò naturæq; cōuenientiūs *πρόνοια*, hoc est, diuinā illam prouidentia præscientiamque admittat, qua Deus omnia cernat & prospiciat, naturæq; vniuersæ gubernationē cōseruet, ordinem motuum, vices temporū, fœcunditatē terræ & ani-

animantiū: genus curet humanū, politicam custodiat societate, imperia, iudicia, iustitiā: atrociam puniat scelera, cum naturæ lege pugnantia: ac, vt breuiter dicam, omnia ritē ac ordinatē fieri decernat. Hanc quidē multò verissimam sententiam, omnes saniores philosophi amplexi sunt, atq; adeò diuinitus traditæ nobis literæ magnoperè comprobāt: qua quidē posita & cōcessa, multas, quæ sapiētē quoque virū dubiū reddant, dubitatiōes soluere poterim⁹.

At nūc videamus, quid

fit, cur vnum talem præ cæ-
teris in Rep. semper princi-
pem esse voluerit. Nimirū,
vt foret, qui veluti Themis
quædam, honestatis, iusti-
tiæ, modestiæ, hominū so-
cietatis inter ipsos vitæq;
cōmunitatis, & omniū cu-
ram virtutū haberet, quæ ad
Reip. cōseruationē necessa-
riò requirūtur. Hic in vnū
quasi corpus legitimumq;
imperium, aliquam mundi
partem, aliquando & vni-
uersam, si ita Deo placeret,
redigeret, quæ monarchia
esset, vbi tuti ab impijs pij
& securi esse possent, de fa-
cinorosis.

cinorosis meritū sumere-
tur suppliciū. Nec hoc re-
fert, quod aliquando & in-
ter principes valdè et philo-
sophos agitatū est, vniūsne
an plurium gubernatio pri-
maria præstaret, quū hoc
non agamus: certè Deus v-
nius magis approbasse vi-
detur, qui velut in humano
corpore caput ipsum, in Re-
publica ad ipsius firmādas
stabiliendasq; vireis, & sa-
nandos populos princeps
esset. In tali ergo prima mo-
narchia Nemrothus ille in
primo Moscos libro recen-
setur, qui principiò apud

Babylonios talis fuerit, ut
 ab eodem venator fortis co-
 ra Domino dici mereatur.
 Venator quidem fortis & ro-
 bustus, quod vi ad obtēpe-
 randū hoīes subegerit, nō se-
 cūs atque venatores ceruos
 cæteraq; animalia reti ca-
 ptēt: sed corā Dño, quippe
 q̄ ciuile potestaté, quæ qua-
 si Dei ministra esset, iſtaura-
 ret, vindictā ab ipso ordi-
 natā exerceret, atq; ita ho-
 nestatis defensor & νομοφύ-
 λαξ foret. Talis apud Ethni-
 cos Hercules ille fuit, cuius
 p̄clara facta multis sanè ſi-
 gmētis portētisq; poētę ce-
 lebrare

lebrare conati sunt. In altera
 verò talis Cyrus, Darius, &
 alij plures: In tertia, Alexan-
 der ille, in vltima, C. Cæsar,
 Augustus, Traianus, Valen-
 tinianus, Cōstantinus, Theo-
 dosius, Carolus post ille Ma-
 gnus fuere, multiq; alij, quo-
 rum hæc tenus memoria cū ho-
 nore virtusq; egregia sepul-
 chri nimirum exps manet, nec
 que em̄ oēs referre institu-
 tū est: at hoc docere, quod
 D. Deus semper vnū talē esse vo-
 luerit, qui iustitię, p̄bitatis,
 oīmq; breuiter virtutū, sine
 quibus nō foelix esse Resp. po-
 test, autor et p̄pagator esset.

Atque

Atque ita quidem factum,
 vt multis nominibus sem-
 per celebrata sit nobilis il-
 la Nestoris sententia, quæ
 apud excellētissimum Poe-
 tam Homerum est, *ὅν κ' ἀγα-
 θὸν πολυκοισανίν, εἰς κοῖραν οἴεσσι*
 qua quidem plurimū de-
 lectatus Magnus ille Alexā-
 der legitur. Quæ verò morū
 quæso compositio, ciuili-
 tāsque, quæ quæso bonæ le-
 ges esse possent, vbi quili-
 bet pro suo arbitratu leges
 fingeret refrigeretq;? Certè mi-
 serabilis ea Resp. nisi ad cō-
 seruanda hæc omnia elige-
 ret. & institueret Deus po-
 tentis;

tentissimos subinde mo-
 narchas, & fortissimos
 principes, qui eas tueri, col-
 lapsas iterū restaurare & re-
 parare possent. Atque ha-
 ctenus, cur Monarchiam
 Deus esse velit.

Sed iamdudum credo,
 primam, alteram, tertiā, vl-
 timamq; eandē recitari au-
 dis. nec dubiū, quin sedulus
 inquiras seriem huius am-
 plissimæ successionis, quā
 etsi ex historiographis pe-
 tas liceat: non tamen inde,
 quæ eiusdē causa sit, ex faci-
 li inuenire licet. Dubites
 enim, quid sit, cur Omnip.
 Deus,

Deus ab Assyrijs primò ad
Persas deduci, ab hisce dein
ad Græcos, ab ijsdem ad
Romanos, quæ titulo tenus
hucusq; aliòq apud Germa-
nos cōsistat, monarchiā &
principatū hūc singularem
perueniri ac deriuari quasi p-
miserit. Nō nūc quærimus,
q casus in has mutationes
regnumq; μεταφορὰς inci-
dant, at inuestigamus, quo
cōsilio certè idē Opt. Max.
eadem ab Oriēte in Occi-
dentem, & ab Asia in Eu-
ropam transferri iam dudū
voluterit: quæ consideratio
libero quidē homine atq;
adeò

adeò pietatis & trāquillita-
tis studio dignissima est.
Alijs forsan aliud placeat,
& pro suo ipsi ingenio sta-
tuant, nobis verò ex eadem
hypothesi dependere hoc
videtur. Quū enim De-
us cuncta prospiciat, ei que
singulariter rerum huma-
narum gubernatio curæ sit,
nullo me Hercle modo ini-
quos ferre principes vult,
qui Remp. distrahere, con-
uellere, aut negligere, quā
conseruare suo studio, of-
ficio & opera debebant co-
nentur, nec qui pietatis
& tranquillitatis curam
non

284 PRAEFATIO
non habeant, patitur. Vult
enim ille, vt certo sub capi-
te imperium conquiescat,
ac penes aliquē sit, qui hāc
tranquillitatē politicāq;
societatem conseruet, pie-
tatisq; aliquando & nego-
tium propaget. Quod vbi
neglectū iri diuina sua prę-
scientia cognoscit, eosdem
minimē ferre, sed repellere
meditatur, aliosq; excitare,
qui eam arreptam conser-
uare nitātur. Exempla quę-
ris? Infinita equidem ob o-
culos sacrę tibi literę po-
nunt, nō pauciora Græco-
rum Romanorumq; mo-
numenta

L. VENRADII. 285
numenta. Ecquid nobile il-
lam Assyriorū monarchiā,
quam Daniel vates lōgē no-
bilissimus aureo capiti &
leenæ comparat, dirupit,
omninoq; eruit, & euertit,
nisi cultus diuini irrisio? Bal-
thassar enim ille, quū im-
pius esset in Deum Israël,
templique vsibus destinata
vasa suis impijs commessa-
tionib⁹ prophanaret, exui-
tur imperio, eo Medi Perse-
que potiuntur. Annē pul-
cherrimum Solomōis Re-
gis Hebreū sapientissimi
regnum eadem de causa scis-
sum est, ne integrū haberet
Roboamus

Roboamus filius? Et ni no-
stratia tristiora forēt, huc
adduci exēpla possēt. Quid
enim trucem illū, iniquissi-
mumq; Turcam omni pro-
pè Asia, maxima Africæ, nō
exigua eiectis miserè (prō
dolor) Christianis celebra-
rimæ Europæ parte potiri
fecit, nisi religionis dissi-
dia, otium, cultusq; diuini
negligentia? contemptus?
Sed desino. Vides enim
arbitror, quid sit, cur Deo
volente regna transferan-
tur, & aliō deducantur.

At nunc porrò consi-
deremus, quo tamen pacto
hactenus

hactenus monarchia illa cō-
seruata fuerit. Romani qui
dē, ad quos peruenerat po-
strema, cui⁹ & nomine ho-
diē manet, cū & ipsi suo
fungi officio desinerent, a-
liundē Principem lōgē ex-
cellentissimum excitauit,
ne post vitæ Christianæ cō-
munitas societasque lædi ali-
quando, aut extirpari om-
ninò ab hostibus nostris
Turcis posset. Is est Carolus
ille, cuius vitam gesta que à
suo ipsius alūno Eginhar-
to aulico, viro certè non
indocto descripta hīc ha-
bes. Equidem ex hisce co-
gnoscere

gnosceret licebit, quā mortaliū res Deus ipse curet, quū tantas tamque mirabiles virtutes in hūc vnum principem ab eo transfundi legeris. Quæ enim tanta grauitas, quæ tanta constantia, magnitudo animi, probitas, fides? quæ tam excellens in omni genere virtus in vllis priscis Imperatoribus vnquam fuit, vt sit cū hoc Carolo comparanda? aut sanè, in quo quis hunc vincere potuerit? Si spectes principem virtutū fortitudinē, quæ eo cogit esse animo, vt omnia quæ possint homini

homini euenire, contemnat, & pro nihilo putet, in hoc quidē clarissimo Imp. clarissimè cernes: nihil minus, si frugalitatē, quam & Temperatiā appellamus, quæ turpiter & nequiter nihil eundem facere patitur. Quid dicam de iustitia & prudentia, quæ mirabiles in eo reperiuntur? Scilicet tantum heros Deus excitat, vbi restaurari politicam administrationem voluerit. Vsque adeo, vt verissimum sit, quod apud Solomonem diuina de se sapientia testatur: Hæc
N enim

290 PRAEFATIO
enim in summis excelsisq;
verticibus supra viā, in me-
dijs semitis stans, iuxta por-
tas ciuitatis in ipsis foribus
loquitur. Per me Reges re-
gnant, legumq; latores ius-
ta decernunt: Per me prin-
cipes imperant, & potentes
decernunt iustitiam. Sic il-
la. Hunc ergò victorē orbis
terrarū dedit, hunc omniū
gentium atque omnis me-
morix clarissimum lumen
præbuit, vt huius succes-
sione denuò Respublica
sub hac monarchia, pul-
cherrimo veluti concentu
quietè & tranquillè mane-
ret,

L. VENRADII. 293
bulentumque diuino certè
nutu pacatum reddere po-
tuerit.

Sed hæc de pulchra illa
harmonia, quæ omninò
mihi cum cœlestium orbi-
um motione & (vt ita di-
cam) Republica conuenire
videtur, qua Deus Optimus
Maximus vnius principatū
instituat, propaget & con-
seruet in his inferioribus;
quaque vitæ communita-
tem tueatur, breuiter dicta
sufficiant. Reliquum est,
Christiane lector, eundem
Dominum, Deum patrem
Domini nostri Iesu Christi

294 PRAEFATIO¹
vnâ cum Spiritu sancto o-
remus, vt hanc curam pro
sua immensa in genus hu-
manum charitate non ab-
ijciat, at nunc quoque e-
iusdem imperij, quod sibi
hisce postremis tempori-
bus elegit, defensor & pro-
pagator contra immanis-
simum Turcam esse velit:
Oremus, inquam, vt cuius
mirabili sanè beneficio &
munere nostratibus Prin-
cipibus eadem Imperij Ma-
iestas contigerit, eodem
fauore ad libertatem popu-
li Christiani vel constitu-
endam, vel amissam recu-
perandam

L. VENRADII. 295
perandam conseruare ve-
lit, quò ei tranquillè in pie-
tate & suo timore seruire
valeamus. Sed nunc Egin-
hartum nostrum summi
herois vitam sanctiss. ge-
staquæ celeberrima recen-
sentem audiamus.

Coloniæ. Ipsius Idibus Au-
gusti, Anno salutis
partæ, 1561.

N 4 VITA

VITA ET GE-
STA CAROLI CO-
GNOMENTO MAGNI,
Frâcorum Regis fortiss. & Ger-
manix suæ Illustratoris, auto-
risq; optimè meriti, per Egin-
hartum illius quandoq; alum-
num, atque scribam adiu-
ratum, Germanum,
incipiunt fœ-
liciter.

Itam & conuersa-
tionem, & ex parte
non modica res ge-
stas, Domini & nu-
tritoris mei Caroli,
excellētissimi & meritò celeberrimi
Regis, postquā aninus scribere tulit,
quanta potui breuitate cōplexus sum,
operam

VITA CAROLI MAGNI 297
operā impendēs, ut de ijs quæ ad meā
notitiā peruenire potuerunt, nihil
omitterem, neque prolixitate nar-
randi noua quæq; fastidientium ani-
mos offenderem: si tamen ullo modo
uitari potest, ut noua scriptione non
offendantur, qui uetera, & à uiris do-
ctissimis atque disertissimis confecta
monumenta fastidiunt. Et quamuis
plures esse non ambigam, qui otio ac
literis dediti, statum æui præsentis
non arbitrentur ita negligendum,
ut omnia quæ nunc fiunt, uelut nulla
memoria digna, silentio atque obli-
uioni tradantur: potiùsque uelint, a-
more diuturnitatis allekti, aliorum
præclara facta qualibuscūque scri-
ptis inserere, quam sui nominis famā
posteritatis memoriæ nihil scribendo
subtrahere: Tamen ab huiusmodi de-
scriptione non existimaui temperan-
dum,

298 VITA GESTAQVE

dum, quando mihi conscius eram, nullū ea ueracius quā me scribere posse, quibus ipse interfui, quæque præsens oculata, ut dicitur, fide cognoui, & utrum ab alio scriberentur nec ne, liquidò scire non potui. Satiùs ergò iudicaui, eadem cum alijs uelut communiter literis mandata memoriæ posterorum tradere, quā Regis excellentissimi, & omnium suæ ætate maximi, clarissimam uitam, & egregios, atque nostri temporis hominibus uix imitabiles actus, pati obliuionis tenebris aboleri. Suberat & alia non irrationabilis causa, quæ uel sola sufficere posset, ut me ad hæc scribenda compelleret: nutrimentum uidelicet in me impensum, & perpetua postquam in aula eius conuersari cœpi, cum ipso & liberis eius amicitia, qua me ita
sibi

CAROLI MAGNI. 299

sibi deuinxit, debitoremque tam uiuo quā mortuo constituit, ut meritò ingratu uideri & iudicari possem, si tot beneficiorum in me collatorum immemor, clarissima & illustrissima hominis optimè de me meriti gesta silentio præterirem: patererque uitam eius quasi qui nunquam uixerit, sine literis ac debita laude manere. Cui scribendæ atque explicandæ non meum ingenium, quod exile & paruum, imò nullum penè est, sed Tullianam par erat desudare facundia. En tibi librum Præclarissimi & maximi uiri memoriam continentem, in quo præter illius facta, non est, quod admireris, nisi fortè quod homo barbarus in Romana locutione perparum exercitatus, aliquid decenter aut cōmodè Latine scribere posse putauerim, atque in tantam impudentiam

N 6 tiam

Sub initium

300 VITA GESTAQVE
tiam proruperim, ut illud Ciceronis
putarem contemnendum, quod in pri
mo Tusculanorum libro, cum de La
tinis scriptoribus loqueretur, ita di
xisse legitur: Mandare quemquam,
inquit, literis cogitationes suas, quas
nec disponere, nec illustrare possit,
nec delectatione aliqua allicere lecto
rem, hominis est intemperanter abu
tentis & otio & literis. Poterat qui
dem hæc oratoris egregij sententia
me à scribendo deterrere, nisi animo
præmeditatum esset, hominum iudi
cia potius experiri, & scribendo in
genioli mei periculum facere,
quàm tanti uiri memori
am mihi parcendo,
præterire.

GENS

CAROLI MAGNI. 301

Ens Merouingorū,
de qua Franci Reges
sibi creare soliti e
rant, usque in Hilde
ricum Regem, qui
Iulij diephani Rom. Pontificis de
positus ac detonsus, atq; in monaste
rium trusus est, durasse putatur, quæ
licet in illo finita possit uideri: tamen
iamdudum nullius uigoris erat, nec
quicquam in se clarum, præter inane
Regis uocabulum præferebat. Nam Reges Frā
& opes & potentia regni penes pa
latij præfectos, qui Maiores domus di
cebantur, & ad quos summa impe
rij pertinebat, tenebantur: neque
Regi aliud relinquebatur, quàm ut
regio tantum nomine contentus, cri
ne profuso, barba submissa, solio re
sideret, ac specie dominantis effinge
ret, legatos undecunq; uenientes au
diret,

N 7

302 VITA GESTAQVE.

diret, ijsq; abeūtibus responsa quæ e-
rat doctus, uel etiā iussus, ex sua uelut
potestate redderet: cū præter inutile
Regis nonē, & precariū uitæ stipen-
diū, quod ei præfectus aulæ, pro ut ui-
debatur, exhibebat: nihil aliud pro-
prij possideret, quā unam præparui
redditus uillam, in qua domū, ex qua
famulos sibi necessaria ministrantes,
atque obsequium exhibentes, paucæ
numerositatis habebat. Quocunque
eundum erat, carpento ibat, quod bu-
bus iunctis, & bubulco rustico more
agente trahebatur: sic ad palatium,
sic ad publicum populi sui conuen-
tum, qui annuatim ob regni utilita-
tem celebrabatur, ire, sic domū redire
solebat. At regni administrationem,
& omnia, quæ uel domi uel foris agē-
da ac disponēda erant, præfectus aulæ
procurabat. Quo officio tū cū Hil-
deri-

CAROLI MAGNI. 303

dericus deponebatur, Pipinus pater
CAROLI Regis iam uelut hæredi-
tario iure fungebatur: Nam pater ei-
us Carolus, qui tyrannos per totam
Franciam dominatum sibi uendican-
tes oppressit, & Saracenos Galliam
occupare tentantes, duobus magnis
prælijs, uno in Aquitania apud Picta-
uium ciuitatem, altero iuxta Narbo-
nam apud Byrram fluuium ita deuici-
cit, ut in Hispaniam eos redire com-
pelleret, eundem magistratum à pa-
tre Pipino sibi dimissum egregiè
administrauit: Qui honor non alijs
à populo dari consueuerat, quā ijs,
qui & claritate generis, & opum am-
plitudine cæteris eminebant. Hunc
cū Pipinus pater CAROLI Re-
gis ab auo et patre sibi et fratri Caro-
lomāno relictū, summa cū eo concor-
dia diuisum aliquot annis uelut sub

Carolus
Magni Ca-
roli auus
tyrannos
Franciæ
oppressit.
& Sarace-
nos fuga-
uit.

Re-

Carolo-
mannus
Magni Ca-
roli patri-
us fit Mo-
nachus.

Mutat in
dem sede
ob inter-
pellatio-
nem,

304 VITA GESTAQVE.
rege memorato tenuisset, frater ci-
us Carolomannus, incertum quibus
de causis, tamen uidetur, quod amore
conuersationis contemplatiue suc-
census, operosa temporalis regni ad-
ministratiōe relicta, Romā se cōtulit
in otium: ibiq; habitu permutato, mo-
nachus factus, in mōte Soraſte apud
Ecclesiā B. Syluestri constructo mo-
nasterio, cū fratribus secum ad hoc ue-
nientibus, per aliquot annos optatā
quiete perfruitur. Sed cū ex Fran-
cia multi nobilium ob uota soluenda
Romā solenniter commearēt, & cum
uelut Dominum quondā suum prae-
tere nollēt, otium quo maximē dele-
stabantur, crebra salutatione inter-
rumpentes, locum mutare compellūt:
Nam cū huiusmodi frequentiam
suo proposito officere uidisset, reli-
cto monte, in Samnium prouinciā ad
mo-

CAROLI MAGNI. 305
monasterium S. Benedicti, situm in
arce Caſina seceſsit, & ibi quod re-
liquum erat tēporalis uitae religioſe
conuersando compleuit. Pipinus autē
per auctoritatē Ro. Pontificis ex prae-
fecto palatij Rex constitutus, cū
per XXV. annos aut eo ampliū Frācis
imperaret, finito Aquitanico bello,
quod cōtra Guafariū ducē Aquita-
niā ab eo susceptū per cōtinuos IX.
annos gerebatur apud Parisios mor-
bo aquae intercutis diem obiit, super-
stitibus liberis CAROLO, & Caro-
lomanno, ad quos successio regni di-
uino nutu peruenerat. Frāci siquidē
facto solēniter generali cōuentu, am-
bos sibi reges constituūt, ea cōditio-
ne praemissa, ut totū regni corpus ex
equo partirētur: & CAROLVS
eam partē, quā pater eorū Pipinus
tenuerat, Carolomannus uero, eā cui
pa-

Pipinus a
summo
Pontifice
Rex Fran-
corum cre-
atus anno
15 Regni
sui mori-
tur Parisi
is aqua in-
tercute.

Carolu s
Magnus
cū fratre
Caroloma
no Re
gnū Fran
corum di
uidit,

Carolo
mānus
annore
gni sui
moritur.

306 VITA GESTAQVE.
patruus eorū Carolomānus præerat,
regenda susciperet. Susceptæ sunt u
trinq; conditiones, & pars regni di
uisi iuxta modū sibi propositum ab
utroq; recepta est: māsitq; ista quam
uis cū summa difficultate concordia,
multis ex parte Carolomāni societa
tē separare moliētibus, adeo, ut quidā
etiā eos bello committere sunt medi
tati. Sed in eo plus suspicionis quā
periculi fuisse ipse rerum exitus ap
probauit, cum defūcto Carolomāno,
uxor eius cum filijs, & quibusdā qui
ex optimatū eius numero primores
erāt, Italiā fuga peteret: & nullis ex
istētibz causis sp̄reto mariti fratre,
sub Desyderij Regis Langobardorū
patrocinij se cū liberis suis offerret.
Carolomānus quidē post administra
tū cōmuniter beienio regnū morbo
decessit. CAROLVS autē fratre de
fun

CAROLI MAGNI. 307
defuncto, cōsensu omnīū Francorum Carolus
Rex cōstituitur. De cuius natiuitate totius Frā
ciæ Rex
atq; infantia, uel etiā pueritia, quia creatur,
neq; scriptis usq; aliquando declaratū
est, nec quiquā modō superesse inue
nitur, qui horū se dicat habere noti
tiā, scribere ineptū iudicans, ad actus
& mores, cæterasq; uitæ illius partes
explicandas ac demonstrandas, omīssis
incognitis trāsire disposui, ita tamē,
ut primò res gestas & domi & foris,
deinde mores & studia eius, tū de re
gni administratione et fine narrando,
nihil de ijs, quæ cognitu uel digna uel
necessaria sunt prætermittā. Omnīū
bellorū, q̄ gessit, primò Aquitanicū Primum
bellum Ca
à patre inchoatū. sed nondū finitum, roli Aquit
quia citò pagi posse putabatur fra tanicum
tre adhuc uiuo & auxiliū ferre roga fuit.
to suscepit, et licet cū frater promif
so frustrāset auxilio, susceptā expe
ditionem

308 VITA GESTAQVE
ditionem strenuissimè executus, non
priùs incepto desistere, aut suscepto
labori cedere uoluit, quàm hoc,
quod efficere moliebatur, perseveran-
tia quadà perfecto fine concluderet.
Nam & Hunoldū, qui post Guaisfarij
mortem Aquitaniam occupare, bel-
lumq; iam penè peractū reparare tē-
tauerat, Aquitaniā relinquere, & Va-
sconiam petere coëgit. Quem tamen
ibi consistere non sustinens, transmis-
so amne Garonna Lupo Vasconū duci
per legatos mādāt, ut perfugam red-
dat: quod ni festinè faciat, bello eum
se exposulaturum. Sed Lupus saniori
usus consilio, non solum Hunoldum
reddidit, sed etiam seipsum cum pro-
uincia cui præerat, eius potestati sub-
misit. Compositis in Aquitania rebus,
eoq; bello finito, regni quoq; socio
iam rebus humanis exempto, rogatu
&

CAROLI MAGNI. 309
& precibus Adriani Rom. urbis Epi Bellū Ca-
scopi exoratus, bellum contra Lan- roli cōtra
gobardos suscepit: quod priùs quidē Langobar-
dos.
& à patre eius, Stephano Papa sup-
plicante, cum magna difficultate su-
sceptum est: quia quidā ex primori-
bus Francorum, cum quibus consul-
tare solebat, ad eò uoluntati eius reni-
si sunt, ut se Regem deserturos, do-
mumq; redituros libera uoce procla-
marent. Susceptum tamen bellum est
contra Haisolfum regem, et celerri-
mè completum. Sed licet sibi & patri
belli suscipiendi similis, ac potius ea-
dem causa subesse uideretur, haud si-
mili tamen & labore certatum. & fi-
ne constat esse completum. Pipinus
siquidem Haisolfum paucorum die-
rum obsidione apud Ticinum compu-
lit & obsides dare, & erepta Roma-
nis oppida atq; castella restituere,
atq;

310 VITA GESTAQVE
atq; ut reddit a non repeterentur, sa-
cramento fidem dare. Carolus uerò
post inchoatum à se bellum non prius
destitit, quàm ut Desiderium Regem,
quem longa obsidione fatigauerat in
deditionem susceperet, & filium eius
Adalgisum, in quem spes omnium in-
clinata uidebatur, non solùm regno,
sed etiam Italia decedere compelle-
ret, oĩa Romanis erepta restitueret,
Quod gaudū Foroiuliani ducatus præ-
fectum res nouas molientem oppri-
meret, totamq; Italiã suæ ditioni sub-
iugaret, subactæq; filiū Pipinum Re-
gē imponeret. Italiam intranti, quàm
difficilis Alpium transitus fuerit,
quantoq; Francorum labore inuiamō-
tium iuga, & eminentes in cœlū sco-
puli, atq; ipsis cautes superata sint,
hoc loco describerem, nisi uitæ illius
modum, potius quàm bellorum quæ
gesit

CAROLI MAGNI. 311
gesit euentus memoriæ mādare, præ-
senti opere animo esset propositum.
Finis tamē huius belli fuit subacta Ita-
lia, & Rex Desiderius perpetuo exi-
lio deportatus, & filius eius Adalgi-
sus Italia pulsus, & res à Langobar-
dorum regibus ereptæ, Adriano Ro-
manæ Ecclesiæ rectori restitutæ. Post
eius finem Saxonicum, quod quasi
intermissum uidebatur, repetitū est,
quo nullum neq; prolixius neq; atro-
cius, Francorumq; populo laboriosius
susceptū est: Quia Saxones, sicut oēs
serè Germaniam incolentes nationes,
& natura feroces, & cultui demo-
num dediti nostræq; religioni cōtra-
rii, neq; diuina neque humana iura
uel polluere, uel transgredi, inhon-
estum arbitrabātur. Suberāt & cau-
se, quæ quotidie pacem conturbare
poterant, termini uidelicet nostri
& il-

Saxonicū
bellū atro-
cissimum

312 VITA GESTAQVE.

Illorum penè ubiq; in plano contigui præter pauca loca, in quibus uel syluæ maiores, uel montiũ iuga interiecta, utrorumq; agros certo limite determinant: in quibus cædes & rapinæ & incendia uicissim fieri non cessabant. Quibus adeò Franci sunt irritati, ut iam non uices reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignũ iudicarent. Susceptũ est igitur contra eos bellum, quod magna utrimque animositate, tamen maiore Saxonum quàm Francorum damno per cõtinuos triginta tres annos gerebatur. Poterat siquidẽ citiũs finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est, quoties superati, ac supplices Regi se dediderint, impata facturos polliciti sint, obsides qui imprecabatur, atq; dilatione dederint, legatos qui mittebantur, suscepierint.

Ali-

Carolus
cũ Saxoni-
bus; an-
nis bella
gessit.

CAROLI MAGNI. 313

Aliquoties ita domiti & emolliti, ut & cultum dæmonum dimittere, & Christianæ religioni se subdere uelle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties proni, sic ad eadem peruertenda semper fuere præcipientes: Vt non faciliẽ æstimare possis, ad utrum horum faciliores uerius dici possent: quippe cùm post inchoatum cum eis bellum, nix annus unus exactus sit, quo nõ ab eis huiusmodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tam in aduersis, quàm prosperis mentis constantia, nulla eorũ mutabilitate uel uinci poterat, uel ab ijs, quæ agere cœperat, defatigari. Nam nunquam eos huiusmodi aliquid perpetrantes, impunẽ ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per comites suos missõ exercitu perfidiã ulcisceretur, et dignã

Saxonũ
ferocitatẽ
Caroli vi-
cit fortitu-
do.

O

ab eis

314 VITA GESTAQVE

ab eis pœnam exigeret : donec omnibus qui resistere solebant profligatis, & in suam potestatem redactis, decem hominũ millia ex ijs qui utrũque ripas Albis fluminis incolebant, cum uxoribus et liberis sublatostrulit, & huc atq; illuc per Galliam & Germaniam multimoda diuisione distribuit. Eaq; conditione à Rege proposita, & ab illis suscepta, tractũ per tot annos bellum constat esse finitum, ut abiecto dæmonum cultu, & relictis patrijs cæremonijs, Christianæ fidei atq; religionis sacramenta perciperent: & Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur. Hoc bello licet per multum temporis spacium traheretur, ipse non amplius cũ hoste quàm bis acie cõfligit: semel iuxta montẽ qui Osneggi dicitur, in loco Thietmelle nominato: & iterum apud

CAROLI MAGNI. 315

apud Asam fluuium, & hoc uno mense paucis quoq; interpositis diebus. His duobus prælijs hostes adco profligati ac deuicti sunt, ut ulterius Regẽ neq; prouocare, neq; uenienti resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, auderent. Plures tamẽ eo bello tã ex nobilitate Francorũ q̃ Saxonum, & functi summis honoribus uiri, cõsumpti sunt: tãdemq; anno tricesimo tertio finitũ est: Cũ interim tot ac tanta in diuersis terrarũ partibus bella cõtra Francos & exorta sint, & solertia Regis administrata, ut meritò inuentibus in dubiũ uenire possit, utrũ in eo aut laborũ patientiã, aut scelicitatẽ potiũs mirari conueniat. Nam biennio ante Italicũ hoc bellũ sumpsit exordium: et cũ sine intermissione gereretur, nihil tamẽ ex ijs quæ aliqui erant gerẽda, dimissum, aut ul-

O 2 la in parte

Carolus,
prudētia
& animi
magnitu-
dine prae-
stantissi-
mus.

Expedi-
tio Caroli
in Hispani-
am.

316 VITA GESTAQVE.

la in parte ab æquē operoso certami-
ne cessatum est. Nam Rex omnium qui
sua ætate gentibus dominabantur, &
prudētia maximus, et animi magni-
tudine præstantissimus, nihil in ijs,
quæ uel suscipienda erant uel exequē-
da, aut propter laborem detrectauit,
aut propter periculū exhorruit. Ve-
rū unumquodq; secundum suā qua-
litatem, & subire & ferre doctus,
nec in aduersis cedere, nec in prospe-
ris falso blandienti fortunæ assentire
solebat. Cū enim assiduo ac penē
continuo cum Saxonibus bello certa-
retur, dispositis per congrua confi-
niorum loca præsidij, Hispaniam
quā maximo poterat belli appa-
tu aggreditur: saltūq; Pyrenæi supera-
to, omnibus quæ adierat oppidis atq;
castellis in deditionem acceptis, saluo
atque incolumi exercitū reuertitur.
Præter

CAROLI MAGNI. 317

Præter quod in ipso Pyrenæi iugo Va-
sconicam perfidiam parumper in re-
deundo cōtigit experiri: Nam cū
agmine longo, ut loci & angustiarū
situs permittebat, porrectus iret ex-
ercitus, Vascones in summi mōtis uer-
tice positos insidijs (est enim locus ex
opacitate sylvarum, quarum maxima
est ibi copia, insidijs ponendis oppor-
tunus) extremam impedimentorum
partem & eos qui nouissimo agni-
ne incedentes, subsidio præceden-
tes tuebantur, desuper incursan-
tes, in subiectam uallem deliiciunt:
consertōque cum eis prælio, usque
ad unum omnes interficiunt: ac di-
reptis impedimentis, noctis bene-
ficio, quæ iam instabat, protecti,
summa cum celeritate in diuersa di-
sparguntur. Aduuabat in hoc facto
Vascones et leuitas armorū, et loci in

Duces qui
dam insi-
gnes Caro-
li, insidijs
Valconū
percunt.

Carolus
cū exerci-
tu Italiā
ingredi-
tur.

318 VITA GESTAQVE
quo res gerebatur situs. Econtrā Frā-
cos & armorū grauitas, & loci ini-
quitas per omnia Vasconibus reddi-
dit impares. In quo praelio Eghartus
regiē mense præpositus, Anshelmus
Comes palatii, & Rutlandus Britan-
nici littoris præfectus, cum alijs cō-
pluribus interficiuntur. Neque hoc
factum ad præsens uindicari poterat:
quia hostis re perpetrata ita disper-
sus est, ut ne fama quidem remaneret,
ubinam gentium queri potuisset. Do-
muit & Brittones, qui ad occidentē
in extrema quadam parte Gallie su-
per littus Oceani residētes, dicto au-
dientes non erant: missa in cos expe-
ditione, qua & obsides dare, & quæ
imperarentur se facturos polliceri co-
acti sunt. Ipse postea cum exercitu
Italiam ingressus, ac per Romanū
iter agens, Capuam Campaniæ ur-
bem

CAROLI MAGNI. 319
bem accessit: atq; ibi positis castris,
bellum Beneuentanis, ni sese dederēt,
comminatus est. Præuenit hoc dux
gentis Aragisus, filios suos Rumol-
dum & Grimoaldum cum magna
pecunia obuiam Regi mittens, ro-
gat ut filios obsides suscipiat, seque
cum gente imperata facturum polli-
cetur: præter hoc solum, si ipse ad
conspectum uenire non cogeretur.
Rex utilitate gentis magis q̄ animi
ei⁹ obstinatione considerata, & obsi-
des sibi oblatos suscepit, eiq; ut ad cō-
spectum uenire non cogeretur, pro
magno munere conceßit: unoq; ex fi-
lijs, qui minor natu erat, pro obside
retento, maiorem patri remisit: le-
gatisq; ob sacramenta fidelitatis à Be-
neuentanis exigenda atq; suscipien-
da cum Aragiso dimissis, Romanū re-
dit: consumptisque ibi in sanctorum
O 4 uene-

Baioaricū
bellum.

320 VITA GESTAQVE.

ueneratione locorum aliquot diebus,
in Galliam reuertitur. Baioaricū de-
inde bellum & repentinē ortum, & ce-
leri sine completum est: quod super-
bia simul ac socordia Tasilonis ducis
excitauit: Qui hortatu uxoris, quæ
filia Desiderij Regis erat, ac patris
exilium per maritum ulcisci posse pu-
tabat, iuncto foedere cum Hunis, qui
Baioarijs sunt ab oriente contermini
non solum imperata non facere, sed
bello Regē prouocare tētabat. Quo-
rum contumaciam, quia nimis uide-
batur, animositas regis ferre nequi-
uerat, ac proinde copijs undique cō-
tractis, Baioariam petiturus ipse ad
Lechum amnem cum maximo uenit
exercitu. Is fluius Baioarios ab A-
lemannis diuidit: Cuius in ripa ca-
stris collocatis, prius quàm prouin-
ciam intraret, animum ducis per
legatos

CAROLI MAGNI. 321
legatos statuit experiri. Sed ille per-
tinaciter agere nec sibi nec genti u-
tile ratus, supplex se regi subiecit:
obsides qui imperabantur dedit: in-
ter quos & filium suum Theodonem:
data insuper fide cum iuramento,
quod ab illius potestate nemini de-
fectionem suadenti assentire debe-
ret. Sicque bello, quod quasi maxi-
mum futurum uidebatur, celerrimus
est finis impositus. Tasilo tamē post-
modum ad Regem euocatus, neque
redire permissus, neque prouinciæ
quam tenebat ulterius præesse, sed
Comitibus ad regēdum commissa est.
His motibus ita compositis, Sclauis,
qui nostra consuetudine Vuilsi, pro Bellū Scla-
priē uerò, hoc est, sua lingua Vucla- uonicum.
tabi dicuntur, illatum est bellum: in-
quo & Saxones uelut auxiliares in-
ter cæteras nationes, quæ Regis signa-
O 5 iussæ

322 VITA GESTAQVE.

iussē sequebātur, quanquā ficta & minus deuota obediētia militabant. Causa belli erat, quod Abotritos, qui cum Francis olim fœderati erant, assidua incursione laceſcebant, nec iussionibus coërceri poterant. Sinus quidam ab oceano orientem uersus porrigitur, longitudinis quidem incompertæ, latitudinis uerò quæ nusquam centum millia passuum excedat, cum in multis locis contractior inueniatur: Hunc multæ circumſedent nationes, Dani siquidem & Sucones, quos Nördmannos uocamus, & septentrionale littus, & omnes in eo insulas tenent. At littus australe Sclauī & Aisti, & aliæ diuersæ incolunt nationes: inter quos uel precipui sunt, quibus tunc à Rege bellum inferebatur Vuelatabi: quos ille unā tantū, & quā per se gesserat expeditione

CAROLI MAGNI. 323

tione ita contudit ac domuit, ut ulterius imperata facere minime renuēdum iudicaret. Maximum omnium quæ ab illo gesta sunt bellorum, præter Saxonicum huic bello successit, illud uidelicet, quod contra Auares siue Hunos susceptum est, quod ille & animosius quā cetera, & longè maiori apparatu administrauit. Vnam tamen per se in Pannoniam, nā hanc prouinciam ea gēs tum incolebat, expeditionē fecit: ceteras filio suo Pipino ac præfectis prouinciariū, Comitibus etiam atq; legatis perſciēdas commisit. Quod cū ab ijs strenuiſimè fuiſet administratum, octauo tandē anno cōpletū est. Quot prælia in eo gesta, quātum sanguinis effuſum sit, testatur uacua omni habitatore Pannoniā, & loc⁹ in quo regia Cagani erat, ita deſert⁹, ut ne ueſtigium

Hungari-
cum bellū
8 annis du-
rās, in quo
tota Hun-
norum
nobilitas
cum infi-
nita popu-
li multitu-
dine peri-
it.

O 6 quidem

324 VITA GESTAQVE.

quidem in eo humane habitationis
appareat. Tota in hoc bello Hunorū
nobilitas periit, tota gloria decidit:
omnis pecunia & congeſti ex longo
tempore theſauri direpti ſunt. Neq;
ullum bellum contra Francos exortū
humana poteſt memoria recordari,
quo illi magis ditati & opibus auſti
ſunt: quippe cū uſque in id tempo-
ris penē pauperes uiderentur, tantū
auri & argenti in regia compertum,
tot ſpolia pretioſa in prælijs ſublata,
ut meritō credi poſſet, hoc Francos
Hunis iuſtē eripuiſſe, quod Huni pri-
uſ alijs gentibus iniuſtē eripuerant.
Duo tantū ex proceribus Francorū
eo bello perierūt, Ericus dux Foroiu-
lianus, in Liburnia iuxta Tarſaticam
maritimam ciuitatē inſidijs oppida-
norum interceptus, & Geroltus Ba-
ioarie præfectus in Pannonia, cū
contra.

Franci
quantum
ditati. Hū-
garicæ præ-
do.

CAROLI MAGNI. 325

contra Hunos præliaturus aciem in-
ſtrueret, incertū à quo, cum duobus
tantū qui eum obequitantē ac ſin-
gulos hortantem comitabantur, in-
terfectus eſt. Caterū incruentum
penē Frācis hoc bellū ſuit, et proſper
rimū exitum habuit, tametſi diutiūſ
ſua magnitudine traheretur: Poſt
quod & Saxonicum ſue prolixitati
conuenientē ſinem accepit. Bohæmi-
cum quoque & Hilianicum, quæ
poſtea exorta ſunt, diū durare non
potuerunt: quorum utrūque ductu
Caroli iunioris, celeri ſine completū
eſt. Vltimum quoque contra Nord-
mānos, qui Dani uocātur, primō pira-
ticā exercentes, deinde maiori claſſe
littora Gallie atq; Germanie uaſtan-
tes, bellū ſuſceptū eſt. Quorum Rex Danicum
Godefrid⁹ adeo uana ſpe inflat⁹ erat, bellum,
ut totius ſibi Germanie promitte-

Bellū Bo-
hæmicū
atq; Hili-
anicum.

Carolus
in Fràcia
regnavit
annis 47.

326 VITA GESTAQVE.
ret potestatem. Frisiam quoque &
Saxoniam haud aliter atque suas
provincias estimabat. Iam Abotritos
uicinos suos in suam deditione rede-
gerat, iam eos sibi uestigiales fece-
rat: lactabat etiā se breui Aquasgra-
ni ubi Regis comitatus erat, cum ma-
ximis copijs aduenturum. Nec dictis
eius quamuis uanissimis omninò fides
abnuebatur, quin putaretur tale ali-
quid inchoatur^o, nisi festinata fuisset
morte prauentus: Nam à proprio sa-
tellite interfectus, & suæ uitæ, &
belli à se inchoati finem accelerauit.
Hæc sunt bella quæ Rex potentissi-
mus per annos XLVII. tot enim an-
nis regnauerat, in diuersis terrarum
partibus summa prudentia atque fœ-
licitate gessit. Quibus regnum Fran-
corū, quod post patrem Pipinum ma-
gnū quidem & sorte susceperat, ita
nobili-

CAROLI MAGNI. 327
nobiliter ampliavit, ut penè duplum
illi adiecerit. Nam cum prius non
amplius quàm ea pars Gallie quæ
intra Rhenum & Ligerim, oceanū
quæ & mare Balearicum iacet, &
pars Germanie quæ intra Saxoniam
& Danubiū, Rhenumq; ac Salā flui-
um, qui Turingos et Sorabos diuidit,
postea à Francis, qui Orientales di-
cuntur, incolitur: & præter hæc Ale-
manni atq; Baiuarij ad regni Franco-
rū potestatem pertinerent, ipse per
bella memorata primò Aquitaniā &
Vasconiā, totumq; Pyrenæi mōtis in-
gum, & usq; ad Hiberum amnem, qui
apud Nauarros ortus, & fertilissi-
mos Hispaniæ agros secans, sub *Der-
tose ciuitatis mœnia Balearico mari
miscetur, deinde Italiam totam, quæ
ab Augusta Prætoria usq; in Calabri-
am inferiorem, in qua Græcorū ac Be-
uentia

Carolus
quas nati-
ones sube-
gerit,

*Derthus
(æ,

328 VITA GESTAQVE.

neuentanorum constat esse confinia,
decies cētum & eo ampliū passuum
millibus lōgitudine porrigitur. Tum
Saxoniam, quę quidem Germaniæ
pars non modica est, & ad eam quę
à Francis incolitur, latitudine du-
pla putatur, cum longitudine possit
esse consimilis. Post quam utrāque
Pannoniam, & oppositam in alte-
ra Danubij ripa Daciam, Histriam
quoque & Liburniam atque Dalma-
tiam, exceptis maritimis ciuitatibus,
quas ob amicitiam & iunctum cum
eo fœdus, Constantinopolitanum Im-
peratorem habere permisit. Deinde
omnes barbaras ac feras nationes,
quę inter Rhenum ac Vistulam
fluios, oceanūque & Danubium
positę, lingua quidem penē similes,
moribus uerō atque habitu ualdē dis-
similes, Germaniā incolunt, ita perdo-
muit.

CAROLI MAGNI. 329

muit, ut eas tributarias effecerit: In-
ter quas serē præcipui sunt, Vuelata-
bi, Sorabi, Abotriti, Bohœmi, cum eis
namque conflixit, cæteras quarum
multo maior est numerus, in deditio-
nem suscepit. Auxit etiam gloriam
regni sui, quibusdam regibus ac gen-
tibus per amicitiam sibi concilia-
tis. Adeo namque Adelfonsum Gale-
tię atque Asturicę Regem sibi so-
cietate deuinxit, ut is cum ad eum
uel literas uel legatos mitteret, non
aliter se apud illum quā proprium
suum appellari iuberet. Scotorum
quōque Reges sic habuit ad suam uo-
luntatem per suam munificentiam
inclinatos, ut cū nunquā aliter quā
Dominū, seque subditos ac seruos eius
pronunciarent. Extant Epistolę ab
ijs ad eū missę, quibus huiusmodi af-
fectus eorū erga illū indicatur. Cum

Caroli, cū
Rege Per-
sarum Im-
peratoribusque
Græcorū
ac aliorū
principū
terrarū ami-
citia quan-
ta.

Aaron

330 VITA GESTAQVE.

Aaron rege Persarum, qui, excepta India, totum penè tenebat Orientem, talem habuit in amicitia cōcordiam, ut is gratiam eius omnīū, qui in toto orbe terrarum erant, regum ac principum amicitie præponeret, solūque illum honore ac munificentia sibi colendū iudicaret: ac proinde cū legati eius quos cum donarijs ad sacratissimum Domini ac Saluatoris nostri sepulchrum locumq; resurrectionis miserat, ad eum uenissent, & ei Domini sui uoluntatem indicassent, non solū quæ petebantur fieri permisit, sed etiam sacrum illum & salutarem locum, ut illius potestati ascriberetur, concessit: & reuertentibus legatis suos adiungens, inter uestes et aromata, et cæteras orientalīū terrarū opes, ingentia illi dona transmisit, cū ei paucos ante annos cū quæ tūc solū

CAROLI MAGNI. 331

solū habebat roganti mitteret elephantem. Imperatores etiam Constantinopolitani, Nicephorus, Michael & Leo, ultrò amicitiam & societatem eius expetentes, complures ad eum misere legatos: cum quibus tamen propter susceptum à se Imperatoris nomen, & ob hoc ei quasi qui imperium eis eripere uellet, ualde suspectum, fœdus firmissimum statuit, ut nulla inter partes cuiuslibet scandali remaneret occasio. Erat enim semper Romanis & Grecis Francorum suspecta potentia: Unde & illud Grecū extat Proverbiū.

τοῦ φραγκῶν φίλος ἔχῃς, γιτοῦ δὲν ἔχῃς. Qui cū tātus in ampliore regno & subigendis exteris nationibus existeret, & in huiusmodi occupationibus quotidie uersaretur, operamē plurima ad regni decorē et utilitatem

Id est. Frā. cū amicū habetas, uicinum ne habetas.

Caroli Ma
gni ædifi-
cia.

332 VITA GESTAQVE.

litatem pertinentia, diuersis in locis
inchoauit, quædam etiã cõsummauit:
Inter quæ præcipua serè non imme-
ritò uideri possunt, basilica Sanctæ
Dei Genitricis Aquisgrani opere mi-
rabili constructa, et pons apud Mogū
tiacum in Rheno quingentorū passū
longitudinis (nā tāta est ibi fluminis
latitudo) qui tamē uno ante quā de-
cederet anno, incendio conflagrauit:
nec refici potuit propter festinatum
eius decessum: quanquā in ea medi-
tatione esset, ut pro ligneo lapideum
restitueret. Inchoauit et palatia ope-
ris egregij, unum haud longè à Mo-
guntiaco iuxta uillā cui nomē est In-
gelheim: alterū Noniomagi sup Vua-
halē fluuiū, qui Batavorū insulam à
parte meridiana præterfluit. Præci-
puè tamē aedes sacras ubicunq; in toto
regno suo uetustate collapsas cõperit,

Pon-

CAROLI MAGNI. 333

Pontificibus & patribus, ad quorum
curā pertinebant ut restaurarentur
imperauit, adhibens curā, ut impera-
ta perficerent. Molitus est classē cō-
tra Nordmānos, edificatis ad hoc na-
uibus iuxta flumina, quæ & de Gallia
et Germania septentrionalē influunt
oceanum: & quia Nordmanni Galli-
cum littus atq; Germanicum assidua
infestatione uastabant, per oēs portus
& ostia fluminum, qua naues recipi
posse uidebantur, stationibus & ex-
cubijs dispositis, ne qua hostis exire
posset, tali munitione prohibuit. Fe-
cit idem à parte meridiana in littore
prouinciæ Narbonensis ac Septima-
niæ, toto etiam Italiæ littore usq; Ro-
mam, contra Mauros nuper piraticā
exercere aggressos: ac per hoc nullo
graui damno uel à Mauris Italia, uel
Gallia atq; Germania à Nordmannis
die

Caroli pa-
tientia
quanta.

334 VITA GESTAQVE.

diebus suis affecta est: præter quod
Centucelle ciuitas Hertruria p pdi-
tionē à Mauris capta atq; uastata est.
Et in Frisia quadam insula Germani-
co littori contiguæ, à Nordmannis
depradate sunt. Talem cum in tuc-
do & ampliando simulq; ornando re-
gno fuisse constat: Cuius animi dotes,
& summam in qualicunq; et prospe-
ro & aduerso euentu constantiam, cæ-
teraq; ad interiorem atq; domesticā
uitam pertinentia, hinc dicere exor-
diar. ¶ Post mortem Patris cum fra-
tre regnum partitus, tanta patientia
simultates & inuidiam eius tulit, ut
omnibus mirum uideretur, quod ne
ad iracundiam quidem ab eo prouo-
cari potuisset. Deinde cū matris hor-
tatu filiam Desiderij Regis Lango-
bardorum duxisset uxorem, incertum
qua de causa post annum repudiavit,

&

CAROLI MAGNĪ. 335

& Hildegardim de gente Sueuorum
præcipuæ nobilitatis scēminam, in ma-
trimonium accepit: de qua tres filios,
Carolū uidelicet, Pipinū & Ludo-
uicū, totidēq; filias, Rotrudim, Ber-
tam et Gislam genuit. Habuit & filias
tres, Thedradam, Hildrudim & Ro-
thaidem: duas de Fastrada uxore,
quæ de Orientalium Francorum, Ger-
manorum uidelicet gente erat: tertiā
de concubina quadam, cuius nomen
modò memoriæ nō occurrit. Desun-
cta Fastrada, Luitgardim Alemannā
duxit, è qua nihil liberorum tulit.
Post cuius mortem quatuor habuit cō-
cubinas, Mathalgardim scilicet, quæ
peperit ei filiā, nomine Rothildim:
Gersuindā Saxonici generis, de qua ei
filia nomine Adeldrudis nata est: &
Reginam, quæ ei Drogonem & Hugū
genuit: & Adelluidam, ex qua The-
derichum

336 VITA GESTAQVE.

derichum procreavit. Mater quoq;
eius Bertrada in magno apud eū ho-
nore consenuit: Colebat enim eā cum
summa reuerētia, ita ut nulla unquam
inter eos sit exorta discordia, præter
in diuortio filiæ Desiderij Regis,
quam illa suadente acceperat. Dece-
sit tandem post mortem Hildegardis,
cū iam tres nepotes suos, totidemq;
neptes in filij domo uidisset: quam ille
in eadem basilica, qua pater situs est,
apud Sanctum Dionysium, magno fe-
cit honore humari. Erat ei unica so-
ror nomine Gisla à puellaribus annis
religiosæ conuersationi mancipata,
quam similiter ut matrem magna co-
luit pietate: quæ etiam paucis ante
obitum illius annis, in eo quo conuer-
sata est monasterio, decessit. Liberos
suos ita censuit instituendos, ut tã fi-
lij q̃ nepotes primò liberalib⁹ studijs,
quibus

Caroli pie-
tas in ma-
tri & loro-
rem.

CAROLI MAGNI. 337

quibus & ipse operā dabat, erudirē-
tur. Tū filios, quā primū ætas pa-
tiebatur, more Frācorū equitare, ar-
mis ac uenationibus exerceri fecit: Fi-
lias uerò lanificio assuescere, colōq;
fuso, ne potiū torperent, operam im-
pendere, atq; ad omnē honestatē eru-
diri iussit. Ex ijs oībus duos tantum
filios & unam filiam prius quā mo-
reretur amisit: Carolū, qui maior na-
tu erat, & Pipinum, quem Regem Ita-
liæ præfecerat, Rotdrudim quæ filia-
rum eius primogenita, & Constanti-
no Græcorum Imperatori desponsata
erat. Quorum Pipinus unum filiū su-
um Bernhartum, filias autem quinq;
Adelhaidem, Atalam, Gundradam,
Bertaïdem ac Thedradam superstites
reliquit. In quibus rex pietatis suæ
præcipuum documentum ostendit, cū
filio defuncto nepotē patri succede-

Carolus
vtri proles
institui cu-
rauit.

P re,

338 VITA GESTAQUE

re, & neptes inter filias suas educari fecisset. Mortes filiorum ac filiarum promanimitate, qua excelebat, minus patienter tulit, pietate uidelicet, qua non minus insignis erat, compulsum ad lachrymas. Nuntiato etiam sibi Adriani Pontificis obitu, quem amicum precipuum habebat, sic fleuit ac si fratrem aut charissimum filium amisisset. Erat enim in amicitijs optimè temperatus, ut eas & facillè admitteret, & constantissimè retineret: colebatque sanctissimè quoscuq; hac affinitate sibi coniunxerat. Filiorum & filiarum tantà in educando curam habuit, ut nunquam domi positus sine ipsis caneret, nunquam iter sine illis faceret. Adequibant ei filij, filiarum uerò ponè sequebantur, quarum agmen extremum ex satellitum numero ad hoc ordinati tuebantur. Quæ cum pulcherrimæ essent,

Carolus
in morte
Adriani
Romani
Pontificis
quantum
doluit.

CAROLI MAGNI. 339

essent, & ab eo plurimum diligerentur, mirum quod nullam earum cuiquam aut suorum, aut exterorum nuptium dare uoluit: sed omnes secum usque ad obitum suum in domo sua retinuit: dicens se earum contubernio carere non posse: ac propter hoc licet aliàs sceler, aduersæ fortunæ malignitatem expertus esset: quod tamen ita dissimulauit, ac si de ijs nunquam alicuius probri suspicio orta uel dispersa fuisset. Erat ei filius nomine Pipinus, ex concubina editus, cuius inter ceteros mentionem nullam fecimus, facie quidem pulcher, sed gibbo deformis: is cum Pater bello contra Hunos suscepto in Baioaria hyemaret, ægritudine simulata, cum quibusdā primoribus Francorum, qui sibi uana promissione regni illuserant, aduersus patrem coniurauit, quæ

P 2 post

340 VITA GESTAQVE.

post fraudem detectam, & damnationem coniuratorum, detonsum in cœnobio Prumia religioſe uitæ, iamque uolentem uacare permisit. Facta est & alia prius contra eum in Germania ualida coniuratio: cuius autores partim luminibus orbati, partim membris incolumes, omnes tamen in exilium acti sunt: neque ullus ex eis interfectus est, nisi

Carolus
uti Coniu-
ratos in su-
am mortē
tractarit.

si tres tantum, qui cum se ne comprehenderentur strictis gladijs defenderent, aliquos etiam occidissent, quia aliter coerceri non poterāt, interempti sunt. Harum tamē coniurationum Fastradæ reginæ crudelitas causa & origo extitisse creditur. Et idcirco in ambabus contra Regem conspiratum est: quia uxoris crudelitati consentiens, à suæ naturæ benignitate ac solita māsuetudine

ne

CAROLI MAGNI. 341

ne immaniter exorbitasse uidebatur. Ceterū per omne uitæ suæ tēpus ita cū summo omnium amore atq; fauore & domi & foris conuersatus est, ut nunquam ei uel minima iniustæ crudelitatis nota à quoquā fuisset obiecta. Amabat peregrinos, et eorum suscipiendorum magnam habebat curam: adeo, ut eorum multitudo non solum palatio, uerum etiam regno non immerito uideretur onerosa. Ipse tamen pro magnitudine animi huiusmodi pondere minimè grauabatur: cum etiam ingentia incommoda laude liberalitatis, ac bonæ famæ mercede compensaret. Corpore fuit amplo atque robusto, statura

Pietas Ca-
roli in pe-
regri-
nos.

Carolicor
eminenti, quæ tamen iustam non ex-
cederet: nam septem suorum pe-
scriptio,
dum proceritatem eius constat habu-
isse figuram: Apice capitis rotundo,
P 3 oculis

342 VITA GESTAQVE

oculis pregrandibus ac uegetis, naso paululum mediocritatem excedente, canicie pulchra, facie leta & hilari: unde formæ authoritas ac dignitas tam stanti quàm sedenti plurima inerat. Quamquam ceruix obesa & breuior, ueterq; proiectior uideretur, tamē hæc cæterorū membrorum celabat æqualitas: Incessu firmo, totaq; corporis habitudine uirili: Voce clara quidem, sed quæ minùs corporis formæ cōueniret: Valetudine prospera, præter quod antequàm decederet, per quatuor annos crebrò febribus corripiebatur: ad extremum uno etiam pede claudicaret: & tunc quidē plura arbitratus suo quàm medicorum consilio faciebat: quos penè exosos habebat, quod ei in cibus assa, quibꝰ assuetus erat, dimittere, et elixis assuescere suadebāt.

Exer-

CAROLI MAGNI. 343

Exercebatur assiduè equitando ac ue ^{Exercitia}
nādo, quod illi gentilitiū erat: quæ uix ^{Caroli.}
ulla in terris natio inuenitur, quæ in hac re Francis possit æquari. Delectabatur etiam uaporibus aquarum naturaliter calentium, frequenti natu-
tu corpus exercens: cuius adeò peritus fuit, ut nullus ei iustè potuerit præferri: ob hoc etiam Aquisgrani regiam extruxit, ibique extremis uite annis usque ad obitum continuò habitauit: & non solum filios ad balneum, uerū optimates & amicos, aliquando etiam satellitum & custodum turbam inuitauit, ita ut nonnunquam centum uel eo ampliùs homines unà lauarentur. Vestitu pa- ^{Vestitus}
trio, hoc est Francico utebatur: ad ^{Caroli.}
corpus camisiā lineam, & foeminalibus lineis induebatur: deinde tuni-
cam, quæ limbo serico amiebatur,

P 4 O

344 VITA GESTAQVE.
O tibialia: tum fasciis crura, O
pedes calciamentis constringebat: O
ex pellibus lutrinis thorace confe-
cto, humeros ac pect^{us} hyeme munie-
bat. Sago Veneto amictus, O gla-
dio semper accinctus, cuius capu-
lus ac balthus aut aureus aut argen-
teus erat: aliquoties O gemmato en-
se utebatur: quod tamen non nisi in
præcipuis solennitatibus, uel si quan-
do exterarum gentium legati uenif-
sent, faciebat. Peregrina uero in-
dumenta quàmuis pulcherrima re-
spuebat, nec unquam eis indui patie-
batur: excepto quod Romæ semel A-
driano Pōtifice petēte, et iterū Leo-
ne successore eius supplicante, longa
tunica et chlamide amictus, O calce-
is Romano more formatis, indueba-
tur. In solennitatibus ueste auro te-
xta, et calciamentis gematis, O fibula
aurea.

CAROLI MAGNI. 345
aurea sagum astringente: diademata
quoq; ex auro O gemis ornatus, ince-
debat: alijs aut diebus habitus eius
parū a cōmuni ac plebeio abhorre-
bat. In potu O cibo temperans, sed in
potu tēperantior: quippe qui ebrie-
tatē in qualicunq; homine, nedū in se
ac suis plurimū abominabatur: Cibo
enim nō aded abstinere poterat, ut se-
pe quereretur noxia esse suo corpori
ieiunia. Conuiuabatur rarissimē, O
hoc præcipuis tantū solennitatibus,
tūc tamē cum magno hominū nume-
ro. Cœna quotidiana quaternis tantū
ferculis præbebatur, præter assam,
quā uenatores uerubus adferre sole-
bāt, quā ille libentiū quàm ullo alio
cibo uestebatur. Inter coenādū aut a-
liquod acroama, aut lectorē audiebat.
Legebatur ei historia, O antiquorū
Regū gesta. Delectabatur et libris S.

Sobrietas
Caroli.

346 VITA GESTAQVE
Augustini, præcipue ijs, qua de Ci-
uitate Dei inscripsit. Vini & ois po-
tus adeo parcus in bibendo erat, ut sub
coenâ raro plus ter biberet. Aestate
post cibû meridianû pomorû aliquid
sumens ac semel bibens, depositis ue-
stibus ac calciamentis, uelut noctu so-
litus erat, duabus aut tribus horis qui-
escebat. Noctibus sic dormiebat, ut
somnia quater aut quinquies, non solû
expergiscendo, sed etiam desurgendo
interruperet. Cum calciaretur aut a-
miciretur, nō tantum amicos admit-
tebat, uerum etiam si Comes palatii
litem aliquam diceret, quæ sine eius
iussu definiri non posset, statim li-
tigantes introduci iussit, & uelut pro
tribunali federet, lite cognita, senten-
tiam dixit. Nec hoc tantum eo tempo-
re, sed etiâ quicquid ea die cuiuslibet
officij agendû, aut cuiquâ ministro-
rum

CAROLI MAGNI. 347
rum iniungendum erat, expediebat. Floquēt
Erat eloquētia copiosus et exuberās, Carou,
poteratq; quicquid uellet apertissimè
exprimere. Nec patrio tantum sermone
contentus, sed & peregrinis linguis
ediscendis operam impendit: in qui-
bus Latinam ita didicit, ut æquè illa
ac patria lingua orare sit solitus: Græ-
cā uerò melius intelligere quàm pro-
nuntiare poterat. Adeo quidē facun-
dus erat, ut etiâ didascalii munus sub-
iisse appareret. Artes liberales stu-
diosissimè coluit, earumq; doctores
plurimum ueneratus, magnis afficiebat
honoribus. In discenda Grāmatica Pe-
trum Pisanum Diaconum senem au-
diuit, in cæteris disciplinis Albinum
cognomento Alcuinum, item Diaco-
num de Britannia, Saxonici generis
hominem, uirum undecunq; doctissi-
mum præceptorem habuit: apud quem

Magistri
Caroli.

348 VITA GESTAQVE
¶ Rhetoricæ ¶ Dialecticæ, præci-
puè tamen Astronomiæ ediscendepu-
rimum ¶ tēporis ¶ laboris impen-
dit. Discebat et artem computādi, ¶
intentione sagaci syderum cursum
curiosissimè rimabatur. Tentabat ¶
scribere, tabulasq; ¶ codicillos ad
hoc in lectulo sub cervicalibus circū-
ferre solebat, ut cū uacuum tempus
esset, manum effigiendis literis assue-
faceret. Sed parum prosperè successit.
labor præposterus, ac serò inchoatus.
Religionem Christianam qua ab in-
fanzia fuerat imbutus, sanctissimè, ¶
cum summa pietate ac ueneratione
coluit, ac propter hoc miræ pulchri-
tudinis basilicam Aquisgrani extru-
xit, auroq; ¶ argento ¶ luminari-
bus, atq; ex ære solido cancellis ¶ ia-
nuis ornauit. Ad cuius structuram cū
columnas ¶ marmora aliundè habe-
re non.

CAROLI MAGNI. 349
re non posset, Roma atq; Rauēna de-
uehenda curauit. Ecclesiā manè ¶ Caroli di-
uēperi, nocturnis itē horis ¶ Sacri- ligētia ad
ficij tempore, quando cum uale tudo diuina of-
permiserat, impigrè frequentabat; ficia.
curabatq; , ut omnia quæ in ea gere-
bantur, cum quāmaxima fierent ho-
nestate, edituos cōmonens, nequid in-
deccens aut sordidū aut inferri aut in
ea remanere permitterent. Sacrorum
uasorū ex argento ¶ auro, uestimē-
torumq; sacerdotium tantam in eo
copiam procurauit, ut in sacrificijs
celebrandis ne ianitoribus quidē, qui
ultimi ecclesiastici ordinis sunt, pri-
uato habitu ministrare necesse fuisset.
Legendi atq; psallendi disciplinā
diligentissimè emendauit: erat enim
utriusq; admodū eruditus: quanquā
ipse nec publicè legeret, nec nisi sub-
misē ¶ in commune cantaret. Cir-

350 VITA GESTAQVE

ca pauperes sustentandos & gratui-
tam libertatem, quam Græci ecclēmo-
synam uocant, deuotissimus, quam
non in patria sua solum & in suo re-

Eleemosyno facere curauerit, uerū trans ma-
ria in pau-
ria in Syriam & Aegyptum atq; A-
peres Chri-
stianos, fricam, Hierosolymas, Alexandriam
atq; Carthaginem, ubi Christianos in

paupertate uiuere compererat, penu-
rie eorum compatiens, pecuniā mit-
tere solebat: ob hoc maxime transma-
rinorum Regum amicitiam expetēs,
ut Christianis sub eorū dominatu de-
gentibus, refrigerium aliquot ac re-
leuatio proueniret. Colebat præ cæ-
teris sacris & uenerabilibus locis a-
pud Romā Ecclesiam Beati Petri A-
postoli, in cuius donaria magna uis pe-
cunie tam auri quā argenti nec nō
& gemmarū ab illo congesta est: mul-
ta & innumera Pontificibus munera

missa.

Carolus
quare trāf-
marinorū
Regiam
citiam pe-
tijt.

CAROLI MAGNI. 351

missa. Nec ille toto regni sui tempore
quicquam duxit antiquius, quā ut
urbs Roma sua opera suoq; labore ue-
teri polleret autoritate: & Ecclesia
S. Petri non solum per illum tuta ac
defensa, sed etiā suis opibus, præ om-
nibus Ecclesijs esset ornata ac ditata.
Quam cū tanti penderet, tamē in-
tra XLVII. annorum quibus regna-
uerat spatium, quater tantum illō
uotorum soluendorum ac supplicandi
causa profectus est. Vltimi aduentus
sui non solum hæc fuere causæ, uerū
etiam quod Romani Leonem multis
affectum iniurijs, erutis uidelicet o-
culis, linguaq; amputata, fidem Regis
implorare compulerunt. Idcirco Ro-
mam ueniens propter reparandum
qui nimis conturbatus erat Ecclesiæ
statum, ibi totum hyemis tēpus pro-
traxit. Quo tempore Imperatoris &

Carolus
Augusti
nomē qui-
tum auer-
latus.

Au-

352 VITA GESTAQVE.

Augusti nomen accepit: quod primò tantum auersatus est, ut affirmaret se eo die, quamuis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis cōsiliū præscire potuisset. Inuidiā tamen suscepti nominis, Constantinopolitanis Imperatoribus super hoc indignātibus, magnatulit patientia, uicitq; eorū cōtumaciam magnanimitate, qua eis procul dubio lōgē præstantior erat, mittēdo ad eos crebras legationes, & in epistolis fratres eos appellādo. Post susceptū imperiale nomen cū aduerteret multa legibus populi sui deesse (nam Franci duas habent leges, plurimis in locis ualdē diuersas) cogitauit quæ deērant addere, & discrepantia unire, praua quoq; ac perperam prolata corrigere. Sed in ijs nihil aliud ab eo factū est, quàm quod pauca capitula.

& ca.

CAROLI MAGNI. 353

Quæ imperfecta legibus addidit. Omnium tamē nationū quæ sub eius ditioe erant, iura quæ scripta nō erant, describere, ac literis mandari fecit. Itē barbara et antiquissima carmina, quibus ueterū Regū actus & bella canebantur, scripsit memoriaq; mādauit. Inchoauit & Grammaticā patrij sermonis. Mensibus etiā iuxta patriā linguā nomina imposuit, cū ante id tempus apud Frācos partim Latinis, partim Barbaris nominibus appellarentur. Itē uentos duodecim nominibus proprijs insigniuit, cū prius non amplius quàm uix quatuor uentorū uocabula inueniri possent. Mensū quidē Ianuariū appellauit, Winthermonet/ Februariū, Hornung/ Martium Lentzmonet/ Aprilē, Ostermonet/ Maiū, Wunnemonet/ Iuniū, Brachmonet/ Iuliū, Zeumonet/ Augustū,

Hermonos.

Carolus
mēsis et
uētis ser-
mone pa-
trio noīa
imposuit.

354 VITA GESTA QVE.

Animonet/ Septembrem, **Herbst**
monet/ Octobrē, **Weinmonet**/ No-
uembrem, **Windtmonet**/ Decembrē,
Heilighmonet/ appellauit. Ventis ue-
rò hoc modo nomina imposuit, ut
Subsolaniū uocaret, **Osterwindt**/Eu-
rum, **Ostfunder**/ Euroaustriū, **Sund**
ostren/ Austrum, **Sundren**/ Austro-
africum, **Sundwestren**/ Africum,
Westfunder/ Zephyrū, **Westren**/ **Corū**,
Westnorden/ Circiū, **Norden**/ **Westren**/ **Septentrionem**, **Norden**/ **Aquilonem**, **Nordostren**/ **Vulturū**,
Ostnorden. Extremo uite tempore
cū iam & morbo & senectute preme-
retur, euocatum ad se Ludouicum
Aquitanię Regem, qui solus filiorum
Hildegardis supererat, congregatis
solenniter de toto regno Francorū
primoribus, cunctorum consilio con-
sortem sibi totius regni, & Impe-
rialis

Carolus
filium Ludo-
uicum Au-
gustum
creat,

CAROLI MAGNI. 355

rialis nominis heredem constituit:
impositoq; capiti eius diademate Im-
peratorem & Augustum iussit appel-
lari. Susceptum est hoc eius consiliū
ab omnibus, qui aderant, magno cum
fauore: nam diuinitus ei propter re-
gni utilitatem uidebatur inspiratum:
Auxitque maiestatem eius hoc fa-
ctum, & exteris nationibus non mi-
nimum terroris incussit. Dimisso
deinde in Aquitaniam filio, ipse more
solito, quanquam senectute cōfectus,
non longē à regia Aquensi uenatum
proficiscitur: Exactoque in huius-
cemodi negotio quod reliquum erat
Autumni, circa CAL. NOVEMB.
Aquisgrani reuertitur: Cūq; ibi hye-
maret, mense Ianuario febre ualida
corruptus, decubuit. Qui statim, ut
in febribus solebat, cibi sibi abstinē-
tiā indixit, arbitratus hac cōtinentia
morbum

Carolus
Magnus
moritur
Aquilgra-
ni,

356 VITA GESTAQVE
morbu posse depelli, uel certè mitiga-
ri: Sed accedēte ad febrē lateris dolo-
re, quē Græci pleuresim uocant, illoq;
adhuc in ediam retinente, neq; corpus
aliter quā rarissimo potu sustentā-
te, septimo postquam decubuit die sa-
cra communione percepta, decessit.
Anno ætatis sue LXXII. & ex quo
regnare cœperat XLVII. V. CAL.
FEB. hora diei tertia. Corpus more
solenni lotū & curatū, & maximo to-
tius populi planctu Ecclesiæ illatum
atq; humatum est. Dubitatum est pri-
mò ubi reponi deberet, eò quod ipse
uiuus de hoc nihil præcepisset. Tan-
dem omniū animis sedit nusquā cum
honestiùs tumulari posse, quā in ea
basilica, quam ipse propter amorem
Dei & Domini nostri Iesu Christi, &
ob honorē Sactæ & eternæ Virginis
genitricis, ei proprio sumptu in co-
dem

CAROLI MAGNI. 357
dem uico construxit. In hac sepultus
est, eadem qua defunctus die, arcusq;
super tumulum deauratus cum ima-
gine & titulo extructus: cuius hæc
ferè sunt uerba: SVB HOC CON-
DITORIO SITVM EST
CORPVS CAROLI, MA-
GNI ATQVE ORTHODO-
XI IMPERATORIS, QVI
REGNVM FRANCORVM
NOBILITER AMPLIA-
VIT, ET PER ANNOS
XLVII. FOELICITER TE-
NVIT. DECESSIT SEPTVA-
GENARIVS, ANNO DO-
MINI DCCCXIII. INDI-
CTIONE VII. V. CALEND.
FEBRVARII. Appropinquantis
finis cōplura fuere præfagia, ut non
solum alijs, sed & ipse hoc imitari sen-
taret. Per tres continuos uitaq; ter-
mino

358 VITA GESTA QVE
mino proximos annos & Solis & Lu
na creberrima defectio, ac in sole
macula quedam atrii coloris septem
dierum spatio uisa. Porticus quam in
ter basilicam & regiam operosa mo
le construxerat, die Ascensionis Do
mini subita ruina usq; ad fundamenta
collapsa. Item pons Rheni apud Mo
guntiacum, quem ipse per decem an
nos ingenti labore, & opere mirabi
li è ligno ita construxit, ut perenni
ter durare posse uideretur, ita tribus
horis fortuito incendio cōflagrauit,
ut præter quod aqua tegebatur, ne
una quidem hastula ex eo remaneret.
Ipse quoq; cum ultimam in Saxoniam
expeditionem contra Godefridū Re
gem Danorū ageret, quadam die cum
ante exortū solis castra egressus iter
agere cœpisset, uidit repente delap
sam celsitū cū ingenti lumine facē à
dextra

CAROLI MAGNI. 359
dextra in sinistram per serenum aëra
incurrere; cunctisq; hoc signum quid
portēderet mirantibus, subito equus,
cui insidebat, deorsum capite merso
decidit, eumq; tam grauitur ad terrā
elisit, ut fibula sagi rupta, baltheoq;
gladij dissipato, à festinantibus qui
aderant ministris exarmatus sine ad
miniculo leuaretur: iaculum quoq;
quod tunc fortē manu tenebat, ita e
lapsum est, ut niginti uel eo ampliūs
pedum spatio procul taceret. Accessit
ad hoc creber Aquensis palatij tre
mor, & in domibus ubi cōuersabatur
assiduus laqueariorum crepitus: Ta
cta etiam de cœlo in qua postea sepul
tus est basilica, malumque aureū, quo
tecti cūlmen erat ornatū, ictu fulmi
nis dissipatum, & supra domum Pō
tificis quæ basilicæ contigua erat
proiectum est. Erat in eadem basilica
in margi-

360 VITA GESTAQVE
in margine coronæ, quæ inter superiores & inferiores arcus interiorem ædis partē ambiebat, synopide scriptū, cōtinens quis auctor esset eiusdē tēpli, cuius in extremo uersu legebatur, Princeps Carolus: notatū à quibusdā eodē quo decessit anno paucis ante mortē mēsis, eas quæ Princeps exprimehāt literas ita esse deletas, ut penitus nō apparerēt. Sed superiora oīa sic aut dissimulauit aut spreuit, ac si nihil horū ad res suas quolibet modo ptineret. Testamēta instituit, quibus filias, & ex cōcubinis liberos ex aliqua parte sibi heredes faceret: sed tardē inchoata pfici nō poterāt. Diuisionē thesaurorū, pecuniæ ac uestiū aliaq; suppellectilis corā amicis & ministris suis, annis tribus antequam decederet, fecit: cōtestatus eos, ut post obitū suum à se facta distributio per illorum

CAROLI MAGNI. 351
illorum suffragium rata permaneret: quidque ex ijs quæ diuiserat fieri uellet, breuiario comprehendit, cuius ratio ac textus talis est.

IN NOMINE. DOMINI Testamen
tū Caroli
DEI omnipotentis, Patris Filij
& Spiritus sancti. Incipit descriptio
atque diuisio, quæ facta est à gloriosissimo atq; pijsimo Domino, CAROLO Imperatore Augusto, Anno ab incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI, DCCCXI. anni uero regni eius in Francia XLIII. & in Italia XXXVI. Imperij autē XI. Indictione IIII. quā pia cōsyderatione facere decreuit, et Domino annuente perfecit, de thesauris suis atq; pecunia, quæ in illa die in camera ei' inuēta est: in qua illud præcipuè præcauere uoluit, ut non solum eleēmosynarū largitio, quæ solēniter apud Christianos

362 VITA GESTAQVE
stianos de possessionibus eorū agitur,
pro se quoq; de sua pecunia ordine
atq; ratione perficeretur, sed etiā ut
hæredes sui omni ambiguitate re-
mota, quid ad se pertinere deberet
liquidō cognoscerent, & sine lite-
atq; contēctione sua inter se cōpetenti
partitione diuidere possent. Hac igi-
tur intēctione atq; proposito omnem
suppellestilē atq; substantiā suā tam
in auro quā in argēto, gemmisq; &
ornatur regio, quæ ut dictū est illa die
in camera eius inueniri poterat, pri-
mō quidē trina diuisione partitus est.
Deinde easdē partes subdividēdo, de
duabus partibus XXI. partes fecit,
& tertiā integrā reseruauit. Et dua-
rū quidē partiū in XXI. partes fa-
cta diuisio tali ratione cōsistit, ut
quia in Regno illius Metropolitana
ciuitates XXI. esse noscuntur, una-
quāq;

CAROLI MAGNI. 363
quāq; illarū partiū ad unamquamq;
Metropolim per manus hæredū & a-
micorū suorum eleēmofynæ nomine
perueniat, et Archiepiscopus, q tūc
illius Ecclesiæ rector extiterit, par-
tem quæ ad suam Ecclesiā data est su-
scipiēs, cum suis Suffraganeis partiā
tur, eo scilicet modo, ut pars tertia
sua Ecclesiæ sit duæ uero partes in-
ter suffraganeos diuidantur. Harum
diuisionū, quæ ex duabus primis par-
tibus factæ sunt, & iuxta Metropo-
litarū ciuitatū numerū XXI. esse
noscuntur, unaquæq; ab altera seque-
strata, semotim in suo reposito-
riū superscriptiōe ciuitatis cōdita ia-
cet. Nomina uero Metropoliticaū ci-
uitatū, ad quas eadē eleēmofyna uel
largito data est, hæc sunt: Roma, Ra-
uēna, Mediolanū, Forumiulij, Gradus,
Colonia, Moguntiacū, Viuanū, quæ et
Q 2 Saltz-

364 VITA GESTA QVE.

Saltzburgū, Rotomagus, Treueri, Senones, Vesontii, Lugdunum, Remi, Arelatum, Viēna, Tarantasia, Ebrodunum, Burdigala, Turones, Bituriges Vnius autem partis quā integrā reseruari uoluit, talis est ratio, ut illis duabus in supradictas diuisiones distributis, et sub sigillo reconditis, hæc tertia in usu quotidiano uersaretur, uelut res quam nulla uoti obligatiōe à Dominio possidentis alienatā esse constaret: & hoc tā diu, quo ad usq; uel ipse superstes esset, uel usum eius sibi necessarium iudicaret, post obitum uerò suum aut uoluntariam secularium rerum abdicationem eadem pars quatuor sub diuisionibus secaretur: et una quidem earum supradictis XXI. partibus adderetur, altera à filiis ac filiabus, nepotibusq; ac neptibus suis assumpta, & iusta ac rationabili

CAROLI MAGNI. 365

bili inter eos partitione diuideretur: Tertia uerò consueto Christianitatis more, in usum pauperū erogaretur: Quarta simili modo, nomine eleēmosynæ in seruorum & ancillarum usibus palatii famulantiū sustentationē distributa ueniret. Ad hanc tertiā totius summæ portionē, quæ similiter ut cetera ex auro et argento cōstat, adiungi uoluit omnia ex ære & ferro, alijsq; metallis, uasa atq; utēilia. cum armis et uestibus alijsq; preciosa aut uili ad uarios usus facta suppellectile, ut sunt cortinæ & stragula, tapetes, fulcra, coria, sagmata, & quicquid in camera atq; uestiario eius eo die fuisset inuentū, ut ex hoc maiores illius partis diuisiones fierēt, et erogatio eleēmosynæ ad plures puenire posset. Capellā, id est ecclesiasticū ministerium, tam id quod ipse fecit atq; cōgre-

366 VITA GESTAQVE.

gavit, quàm quod ei ex paterna hereditate prouenit, ut integrum esset, neq; ulla diuisione scinderetur ordinauit. Si qua aut inuenirètur aut uasa aut libri, aut alia ornamenta, quæ liquidò constaret eidem capellæ ab eo collata non fuisse, hæc qui habere uellet, dato iuste estimationis pretio, emeret & haberet. Similiter & de libris, quorū magnā in bibliotheca sua copiam, cōgregauit: statuit: ut ab ijs qui eos habere uellēt, iusto pretio redimerètur, pretiū in pauperes erogaretur. Inter ceteros thesauros atque pecuniam tres mensas argenteas, & auream unam præcipue magnitudinis & ponderis esse cōstat: de quibus statuit atque decreuit, ut una ex ijs, quæ forma quadrangula, descriptionem urbis Constantinopolitane continet, inter cetera donaria

quæ

CAROLI MAGNI. 367

quæ ad hoc deputata sunt, Romā ad basilicam Beati Petri Apostoli deferatur: & altera, quæ forma rotunda, Romanæ urbis effigie insignita est, Episcopo Rauēnatis Ecclesiæ conferatur. Tertiā, quæ ceteris & operis pulchritudine et ponderis grauitate multum excellit, quæ ex tribus orbibus connexa, totius mundi descriptionem subtili ac minuta figuratone complectitur, & auream illā, quæ quarta esse dicta est, in tertiā illius, & inter heredes suos atq; in eleemosynam diuidende partis augmentū esse constituit. Hanc constitutionem atq; ordinationē corā Episcopis, Abbatibus, Comitibusq; qui tunc præsentibus esse potuerunt, quorūque hic nomina scripta sunt, fecit atque constituit. Episcopi: Hildeboldus, Richolfus, Arn, Vuolfari, Bernoinus

Q 4 Lai-

368 VITA GEST. CAR. MAG.
Laidradus, iohānes, Theodulfus, Iesse,
Hetto, Vualtgaudus. Abbates: Fri-
dogisus, Adalungus, Engilbertus, Ir-
mino. Comites: Vualach, Megin-
her, Othulfus, Stephanus, Vnruchus,
Burchartus, Meginhartus, Hatto,
Richuinus, Eddo, Erchangarius,
Gerholtus, Bero, Hildegern, Rhocul-
fus. Hæc omnia filius eius Ludouicus,
qui diuina ei iussio succēssit, inspe-
cto eodem Breuiario, quā celer-
rimē poterat, post eius obi-
tum summa deuotione
adimplere cu-
rauit.

VITAE CAROLI MAGNI,
per Eginhartum descriptæ,
F I N I S.

INDEX

INDEX EORVM,

QVAE IVXTA SERIEM AL-
phabeti in his Annalibus & Vi-
ta Gestisq; Caroli, scitu di-
gniora obseruanda
veniunt.

A.

A Dalgisus filius Desiderij Re-
gis Langobardorū Con-
stantinopolim fugit. 74.

Adriani Rom. Pontificis precibus ex-
oratus Carolus Desiderium Lāgo-
bardorum Regem in Papia obse-
sum cœpit, & secum in Galliā ca-
ptiuum abduxit. 71.

Aedificia præclara Caroli. 332.

Alemānia uastatur à Carolomāno. 43.

Ardulfus Rex Nordhumbrorum in
regnum à Carolo restituitur. 168.

Auarico siue Hunico bello Franci ul-

tra:

INDEX.

tra modum ditati fuerunt. 324

B.

B Arcinona Hispaniæ ciuitas capta. 147

Bella quæ Carolus Magnus per totam uitam gesserit. à 307. ad 327

Beneuentani 25. millia solidorum auri tributi nomine Carolo soluunt. 184.

Beneuentani Ludouico Imperatori annis singulis septem solidorum millia soluunt. 191

Bernhartus filius Caroli Rex Italiæ efficitur. 185

Bernhartus idem contra Ludouicum Imperatorem conspirat, capitur, & luminibus priuatur. 204

Bero Barcinonæ comes cum accusatore equestri pugna confligere conatus uincitur. 215

Bertrada Caroli mater moritur. 97
Boni-

INDEX.

Bonifacius Moguntinensis Episcopus in Frisia martyrium subit. 50

Britaniæ populus ab Anglis et Saxonibus patria pulsus, in ultimis finibus Gallie sedes occupauit. 102

Britones à Carolo subiugantur. 318

C.

C Acanus Hunorum Princeps à Carolo habitationis locum petit & accipit. 152

Colloquiū inter Fracos et Danos. 189

Cōiuratio aduersus Ludouicum. 205

Cōspiratiōes cōtra Carolū factæ. 102

Constantinus Græcorum Imp. propter morum insolentiam à suis comprehenditur & excecatur. 134

Crumas Bulgarorum Rex usque ad Constantinopolim cum exercitu accessit, subacta tota Mœsia. 188

Carolus Martellus Pater Pipini tyrānos per totā Franciā oppressit, et duobus magnis

INDEX.

- magnis prælijs Saracenos in Gallia strauit. 303
Carolomannus frater Pipini Regis Romæ Monachus fit in mōte Soracte apud Ecclesiam S. Syluestri. 45
Carolus & Carolomannus Pipino patri in regno succedunt, illudq; ex æquo inter se partiuntur. 65
Carolus post mortē fratris solus totius regni summam tenuit. 68
Carolus capto Desiderio totam subegit Italiam. 311
Carolus Saxones ad religionem Christi conuertit. 313
Carolus plurimos Reges exteros amicos & socios habuit. 329
Carolus historiā ūlctione delectabatur, & libris S. Augustini de Ciuitate Dei. 345
Carolus seniore filium uiuens ad Imperij consortium assumpsit. 354
Carolus.

INDEX.

- Carolus Latinam linguā æquē ac patriam callebat, Græcam intellexit melius quā proferret. 347
Carolomannus moritur. 68
Carolus rebellium Saxonum 4500. capite truncari mandat. 99
Carolus Roman petiit, eiq; Leo Papa usq; ad Numentum obuiam proficiscitur. 141
Carolus Aquisgrani moritur, & ei Ludouicus succedit. 189

D.

- D**Ani & Sueones ij sunt, quos & Nordmānos uocārūt. 322
Diuisio bonorum Caroli & Testamentum. 362
Duo Pontifices Ro. per contentione electi. sed obtinuit nobilium pars, ut esset Eugenius. 241

E.

- E**Ducatio liberorum Caroli, & amor. 27

INDEX.

- amor erga eos. 337
Epitaphium Caroli. 348
Ex Merouingorum gente Franci Reges sibi creare solebant. 301

F.

- F**Astradam Carolus uxorem ducit. 57
Fragmentum glaciei ingens cū gradine in Augustudunensi territorio decidit. 247

G.

- G**odefridus Danorū Rex uicinos deuastat. 164
Godefridus idem regnum suum uallo cingere tentauit, ab ea parte, qua continentem respicit. 165
Godefridus idem a suo quodā satellite interficitur. 175
Grammaticam patrio sermone Carolo tradere incepit. 353
Gregorius presbyter S. Marci Romae in:

INDEX.

- in Pont. eligitur, sed non prius ordinatur, quā legatus Ludouici Imp. Rom. ueniret, & electionem populi examinaret. 262
Grifo Pipino fratri bellum mouet in Saxonia. 45
Grifo in Baioariam fugit, & ibi capitur. 47
Grifo moritur. 49
Gudusceni desertores iterum à Borna subiguntur. 213

H.

- H**acresis Foelliciana damnatur & quædam Constantino-politana. 124
Heriholtus Danorum Rex cum uxore & magna populi sui multitudine Moguntiaci baptizatur. 253
Hildericus Merouingorum ultimus, solo nomine Rex, in monasterium traditur. 48

Hil:

INDEX.

- Hildigarius Episcopus à Saxonibus
interficitur. 49
Hildigardis Caroli uxor moritur. 95
Hochsigburg arx in Saxonia à Caro-
lomanno capta. 44
Hunorum regia quā ipsi Ringum uo-
cabant cum immensa auri copia ca-
pitur atq; dissipatur. 129

I.

- Imperatoris nomen Carolus quan-
do acceperit. 352
Imperatoris nomen Carolus auersa-
batur. ibid.
Irmingardis Ludouici Imperatoris
uxor moritur. 208
Irminful Saxonum idolum. 70
Isaac Iudæus, Caroli ad Persarum Re-
gem legatus incolumis reuertitur,
duobus collegis suis in itinere de-
functis. 146

L.

Leo

INDEX.

- Leo Imp. Constantinopolitanus,
pactum cum Ludouico missis
legatis firmat. 201
Leo Papa apud Carolum Imp. iure-
iurando de obiectis sibi crimini-
bus purgat. 142
Leo Papa Carolo coronam Imperij
imponit, cumq; iuxta ueterum cō-
suetudinem principum adorat. 143
Leo Papa defendit se apud Ludoui-
cum de obiecta coniurationis de-
fensione. 194
Liberorum Caroli educatio. 337
Lotharius senior Ludouici Imp. fili-
us Irmingardim ducit uxorem. 223
Ludouicus senior Caroli filius Impe-
rator efficitur. 185
Ludouicus idem Iudith ducit uxo-
rem. 211
Luitgardis uxor Caroli moritur. 140

M.

Maioref-

INDEX.

M Aioresdomus totum regnū
Erācorū administrabāt. 301
Mensibus uernacula uocabula Car.
indidit. 354
Michaël Imp. Constant. relicto impe-
rio Monachus efficitur, & ei Leo
subrogatur. 188
Miraculum in Saxonia factum. 70
Miraculum de puella ieiunante in
tertium annum. 250

N.

N Icephorus Constant. Imp. à
Bulgaris interficitur, & Mi-
chaël gener eius succedit. 182
Nordmannorum quatuor millia ce-
duntur. 134
Nuceria in Italia capta. 149

O.

O Mortag Bulgarorum Rex le-
gatos ad Lud. Imp. pacis fa-
ciendæ gratia mittit. 249
Ordi-

INDEX.

Ordinatio regni Caroli iussu per E-
ginhartum descripta. 155
Orthona Italia ciuitas capta. 148

P.

P Apia Carolo se dedit, & Desi-
derius captiuus abducitur. 74
Paschalis Papa iureiurando purgat
se à criminibus sibi apud Lodoui-
cum Imp. obiectis. 221
Persarum Rex Carolo elephantem do-
nat. 148
Persarum Regis legati Carolo magna
dona ferunt. 159
Pipinus Paruus primus Rex Franco-
rū ex pgenie Maiorūdomus. 305
Pipinus moritur. 305
Pipinus contra Haistolfum Regem
Langobardorum mouet, eumq; in
Papia obsidet. 50
Pipinus Ecclesie Ro. Rauennā et Pē-
tapolim, & Hexarchatū, qui nunc
marchia.

INDEX.

- marchia Anconitana, donat. 52
Pipinus Saxonibus tributum impo-
nit. 54
Portenta quædam memorabilia nar-
rantur. 226
Prodigia Caroli mortem præcesse-
runt. 357

Q.

- Q**uantum Francorum termi-
nos Carolus ampliârit.
327. 328.

- Quinque Concilia generalia Caro-
li iussu celebrata, & eorum con-
stitutiones coram eo collatæ. 185

R.

- R**eatina Italia ciuitas capitur.
147
Rhiustri Frisæ comitatus Herihol-
to Danorū Regi à Ludouico Imp.
donatur. 254
Rom. & Græcis suspecta semper fuit
potentia

INDEX.

- potentia Francorum. 331
Romani Leoni Papæ oculos eruunt,
linguamq; amputant. 136
Rotdrudis Caroli maior natu filia
moritur. 174

S.

- S**anguis Christi in Mantua reper-
tus. 152
Saxonicum bellum per annos xxx. ge-
stum. 312
Saxones in Galliam & Germaniam
transferuntur, sublatis ex utraque
Albis ripa. 312
Saxonum 4500. à Carolo capite trū
cantur. 95
Saxones Transalbins legatos Caroli
interficiunt. 132
Sclaui bello per Carolum subigun-
tur. 113
Statura, liniamenta, uestitus & ex-
ercitium Caroli. 341
Ste-

INDEX.

- Stephanus Papa Pipini auxilium con-
tra Langob. petit 49
Stephanus Papa post Leonē electus,
Imperatorem pro sua consecra-
tione adit. 197
Studium Caroli erga religionē Chri-
stianam, eiusque pietatis opera.
348

T.

- T**assilonis ducis Baioariorum
perfidia. 320
Tassilo idem in monasterium damna-
tur. 110
Timotiani & Guduscani à Bulgaro-
rum societate ad Francos descieue-
runt. 208
Tres exercitus simul contra Linde-
uitum in Pannoniam missi. 216

V.

- V**ascones Caroli exercitū in-
vadunt. 82. 316
Ventis

INDEX.

- Ventis uernacula nomina Carol. in-
didit. 345-353-347
Victus. studium, & preceptores Ca-
roli. 346
Vuestfali Carolo se dedunt. 86
Vxores & liberi Caroli. 335

FINIS. INDICIS,

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF DEUSTO
BIBLIOTECA

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF DEUSTO

